

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1965:15

Ecklesiastikdepartementet

Sou

1965:15 A

**DE SVENSKA
UTLANDSFÖRSAMLINGARNAS
EKONOMI**

BETÄNKANDE AVGIVET AV SÄRSKILT TILLKALLAD
UTREDNINGSMAN

Stockholm 1965

STATENS

OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1965

Kronologisk förteckning

1. Sveriges sjöterritorium. Kihlström. 135 s. + 1 utviksblad. U.
2. Sammanställning av remissyttranden över författningsutredningens förslag till ny författning. Del 1: Allmänna uttalanden samt 1 och 2 kap. i förslaget till regeringsform. Norstedt & Söner. 188 s. Ju.
3. Sammanställning av remissyttranden över författningsutredningens förslag till ny författning. Del 2: Kap. 3, 4 och 5 i förslaget till regeringsform. Norstedt & Söner. 120 s. Ju.
4. Tandvårdsförsäkring. Kihlström. 186 s. S.
5. Måttenheter. Kihlström. 47 s. Fl.
6. Om den kommunala självstyrelsens lokala förankring. Esselte. 100 s. I.
7. Praktik- och feriearbetsförmedling. Esselte. 177 s. I.
8. Skånes och Hallands vattenförsörjning. Esselte. 513 s. + 5 st. kartbilagor. K.
9. Arbetsmarknadspolitik. Esselte. 567 s. I.
10. Antikvitetskollegiet. Esselte. 281 s. E.
11. Utbyggnaden av universitet och högskolor. Lokalisering och kostnader I. Utkommer senare.
12. Utbyggnaden av universitet och högskolor. Lokalisering och kostnader II. Specialutredningar. Esselte. 741 s. E.
13. Rättegångshjälp. Norstedt & Söner. 166 s. Ju.
14. Godtrosförvärv av lösöre. Norstedt & Söner. 241 s. Ju.
15. De svenska utlandsförsamlingarnas ekonomi. Esselte. 129 s. E.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1965:15

Ecklesiastikdepartementet

DE SVENSKA
UTLANDSFÖRSAMLINGARNAS EKONOMI

BETÄNKANDE AVGIVET AV SÄRSKILT TILLKALLAD

UTREDNINGSMAN

ESSELTE AB, STOCKHOLM 1965

Innehållsförteckning

Skrivelse till Statsrådet och chefen för Kungl. Ecklesiastikdepartementet.

Kapitel	I Ärendets uppkomst och tidigare behandling	7
Kapitel	II Närmare uppgifter om de svenska utlandsförsamlingarna . . .	12
	1. Svenska Sofiaförsamlingen i Paris	
	A. Tillkomst och arbetsformer	17
	B. Anslag till den prästerliga verksamheten	24
	2. Ulrika Eleonora eller Svenska församlingen i London	
	A. Tillkomst och arbetsformer	25
	B. Anslag till den prästerliga verksamheten	29
	3. Svenska Victoriaförsamlingen i Berlin	
	A. Tillkomst och arbetsformer	30
	B. Anslag till den prästerliga verksamheten	33
	4. Svenska Gustafsörsamlingen i Köpenhamn	
	A. Tillkomst och arbetsformer	34
	B. Anslag till den prästerliga verksamheten	37
	5. Svenska Margaretaförsamlingen i Oslo	
	A. Tillkomst och arbetsformer	37
	B. Anslag till den prästerliga verksamheten	40
	6. Svenska Olaus-Petriförsamlingen i Helsingfors	
	A. Tillkomst och arbetsformer	40
	B. Anslag till den prästerliga verksamheten	43
	7. Svenska församlingen i Buenos Aires	
	A. Tillkomst och arbetsformer	43
	B. Anslag till den prästerliga verksamheten	45
Kapitel	III Uppgifter om utlandsförsamlingarnas stater och räkenskaper	
	Paris	46
	London	48
	Berlin	49
	Köpenhamn	50
	Oslo	52
	Helsingfors	53
	Buenos Aires	54
Kapitel	IV Utlandsförsamlingarnas ekonomiska åligganden och åtaganden .	56

Kapitel	V	Byggnadsbeståndet i utlandsförsamlingarna och beräknade utgifter för detsamma	59
Kapitel	VI	Befattningshavares i utlandsförsamlingarna löneförmåner och jämförelse med motsvarande befattningshavares i Sverige löner .	80
Kapitel	VII	Utlandsförsamlingarnas inkomster	
		A. Årsavgifter	89
		B. Gåvor och donationer	91
		C. Avgifter vid kyrkliga förrättningar	92
		D. Inkomster från basarer	94
		E. Inackorderings- och vårdavgifter	95
		F. Räntor	95
		G. Bidrag från Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse	95
		H. Statsbidrag och terminsavgifter	95
		I. Kollektmedel	96
		J. Skeppsavgifter	100
Kapitel	VIII	Uppgifter om kyrkofonden	104
		A. Anslag till utlandsförsamlingarnas prästerskap	104
		B. Kyrkofondens tillkomst och inkomster samt utnyttjandet av dess medel	107
Kapitel	IX	Övervägande om bidrag till utlandsförsamlingarnas verksamhet	
		A. Församlingarnas ställning	113
		B. Församlingarnas ekonomiska läge	114
		C. Kollektmedlens betydelse och bibehållande	115
		D. Skeppsavgifternas bibehållande	116
		E. Behovet av bidrag	116
		F. Bedömning av ändamålen vid behovsprövningen	116
		G. Den sociala verksamheten	117
		H. Den kulturella verksamheten	118
		I. Den kyrkliga verksamheten	119
		1. Bidrag till vissa lönekostnader	120
		2. Bidrag till kyrkobyggnadernas underhåll	121
		3. Resultat av de sammanställda beräkningarna.	123
		J. Bidragets art: statsanslag eller anslag från kyrkofonden .	123
Kapitel	X	Lagstiftningen och det administrativa förfarandet	125
		A. Lagstiftningen	125
		B. Det administrativa förfarandet	126
Kapitel	XI	Den sakkunniges förslag	127
Kapitel	XII	Sammanfattning	128

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Ecklesiastikdepartementet

Genom nådigt beslut den 12 september 1955 anbefalldes domkapitlet i Uppsala att i samråd med statskontoret och musikaliska akademien verkställa utredning av frågan om bidrag från kyrkofonden till bestridande av kostnaderna för de svenska församlingarnas i utlandet kyrkomusikaliska behov.

I en till ecklesiastikdepartementet den 18 januari 1957 inkommen underdånig skrivelse hemställde därefter svenska kyrkans diakonistyrelse, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning om och i vad mån utlandsförsamlingarnas ordinarie årliga utgifter, i den mån de egna församlingarnas medlemmars avgifter ej försloge, kunde täckas genom statsbidrag och kyrkofondsanslag.

I underdånig skrivelse den 4 oktober 1947 anhöll vidare 1947 års kyrkomöte om åtgärder för beredande av möjlighet att ur kyrkofonden utanordna medel för bestridande av kostnader för avlönande och pensionering av i svenska utlandsförsamlingar anställda kyrkomusiker.

I anledning härav fann Kungl. Maj:t genom nådigt beslut den 28 juli 1958 gott att, med återkallande av det genom nådiga beslutet den 12 september 1955 lämnade uppdraget, bemyndiga chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla sakkunnig för att verkställa utredning rörande de svenska utlandsförsamlingarnas ekonomi och deras behov av bidrag till församlingsverksamheten.

Samma dag tillkallades jag såsom sakkunnig för ändamålet.

Den 29 november 1958 förordnades dåvarande amanuensen i ecklesiastikdepartementet, numera stadsnotarien i Södertälje K. J. T. Almeson att tjänstgöra såsom sekreterare och den 21 december 1959 tillkallades dåvarande extra ordinarie stiftsnotarien vid domkapitlet i Karlstad, numera byrådirektören vid domkapitlet i Uppsala A. L. Tingström såsom expert. Enär övriga arbetsuppgifter visade sig lägga hinder i vägen för Almeson att påbörja och

ägna sig åt sekreterareuppgdraget, erhöll han begärt entledigande därifrån den 17 oktober 1961.

Tillsammans med byrådirektören Tingström har jag företagit en informationsresa till församlingarna i Paris, London, Berlin, Köpenhamn, Oslo och Helsingfors, varvid för ärendets bedömning betydelsefulla överläggningar ägt rum med vederbörande ambassadör resp. generalkonsul och kyrkoråd. Jag har dessutom rådgjort med utlandsförsamlingarnas kyrkoherdar vid två sammanträden i Köpenhamn.

Uppgifter om byggnadsbeståndet hava erhållits från byggnadsstyrelsen och muntligt samråd har skett med statskontoret och musikaliska akademien.

Sedan jag nu fullgjort mitt uppdrag, får jag härmed till Herr Statsrådet överlämna den verkställda utredningen och av utredningen föranlett förslag i ämnet.

Uppsala den 14 december 1964.

O. A. Morén

Stiftssekreterare

KAPITEL 1

Ärendets uppkomst och tidigare behandling

I skrivelse den 27 april 1955 underställde domkapitlet i Uppsala Kungl. Maj:t frågan om bidrag av allmänna medel till de svenska utlandsförsamlingarnas verksamhet. Domkapitlet erinrade därvid om att prästerskapet i de svenska utlandsförsamlingarna numera avlönades genom anslag från kyrkofonden. Utgifterna för den kyrkliga verksamheten i övrigt täcktes av kollektmedel, skeppsavgifter, uttaxering bland församlingarnas medlemmar samt — icke minst — av gåvor och frivilliga bidrag, som vederbörande kyrkoherde kunde åstadkomma. Endast med iakttagande av stor försiktighet och mycken återhållsamhet torde kyrkoherden kunna anhålla om stöd för församlingens verksamhet hos icke-svenskar i värdlandet, hur livliga förbindelser dessa än kunde hava med vårt land. Den tid syntes vidare vara förbi, då svenskar flyttade utomlands för sin utkomst. Flera av våra utlandsförsamlingar hade därför icke haft något medlemstillskott hemifrån under lång tid. Församlingsmedlemmarna tillhörde sålunda numera i stor utsträckning de högre åldersklasserna med mindre inkomster, varigenom församlingarnas möjlighet att själva svara för den omfattande verksamheten försvårades. Det torde visserligen alltjämt vara möjligt att mobilisera stor givmildhet för en speciell företeelse av engångskaraktär, såsom restaurering av kyrkan eller en oundgänglig modernisering av ålderdomshemmet, men medlen för de löpande utgifterna, såsom personalens löner, lyse och värme, årligt underhåll av byggnaderna och liknande torde i längden bliva rätt svårt att anskaffa. Förhållandena — åtminstone på vissa håll — vore redan nu sådana, framhöll domkapitlet, att det skulle innebära en avsevärd lättnad för prästen, om en avlastning på något sätt kunde åstadkommas inom den allt för stora gruppen av regelbundet återkommande utgifter, vilkas täckande toge en orimligt stor del av kyrkoherdens tid och krafter i anspråk till förfång för hans egentliga församlingsvårdande arbete. Domkapitlet erinrade vidare om att både präster och kyrkomusiker i riket numera avlönades genom bidrag från kyrkofonden. Kyrkomusikerna i utlandsförsamlingarna berördes emellertid icke härav. Avlöandet av dessa kyrkomusiker ankomme på utlandsförsamlingarna själva med anlitan av frivilliga medel. En behövlig och välkommen lättnad i utlandsförsamlingarnas ekonomiska bekymmer skulle därför enligt domkapitlet åstadkommas, om utlandsförsamlingarna kunde få bidrag från kyrkofonden för gäldande av

kyrkomusikernas löner samt avgifter till deras pensionering. Under åberopande av vad domkapitlet sålunda anfört hemställde domkapitlet om en utredning i förenämnda syfte.

Över domkapitlets framställning inhämtade Kungl. Maj:t utlåtanden från statskontoret och kammarkollegiet.

I avgivet yttrande uttalade därvid statskontoret, att ämbetsverket icke hade något att erinra mot att frågan om bidrag från kyrkofonden till kostnader för utlandsförsamlingarnas kyrkomusikaliska behov gjordes till föremål för utredning. En dylik utredning borde emellertid enligt statskontorets mening icke taga sikte på att söka inordna dessa kyrkomusiker i för samma befattningshavare i hemlandsförsamlingarna gällande löne- och pensionsbestämmelser. Föreskrifterna i avlöningsreglementet för kyrkomusiker låte sig icke tillämpas på dem. Varken kyrkomusikerstadgan eller kyrkomusikerlagen vore för övrigt tillämpliga på utlandsförsamlingarna. Därest bidrag över huvud taget ansåges böra utgå, borde det icke lämnas till befattningshavarna utan till församlingarna. Avgörande för bidragets storlek torde närmast få bli omfattningen av de arbetsuppgifter, som enligt för respektive församling fastställd kyrkoordning åvilade vederbörande kyrkomusiker. Statskontoret föreslog, att utredningen lämpligen torde anföras av domkapitlet i Uppsala samt bedrivas i samråd med statskontoret.

I sitt utlåtande tillstyrkte kammarkollegiet, att frågan gjordes till föremål för utredning och att denna utredning anförtröddes av domkapitlet i Uppsala. Enligt kollegiets mening syntes utredningen lämpligen böra bedrivas i samråd med ej endast statskontoret utan även musikaliska akademien.

I anledning av vad sålunda förekommit anbefallde Kungl. Maj:t den 12 september 1955 domkapitlet i Uppsala att i samråd med statskontoret och musikaliska akademien verkställa utredning av frågan om bidrag från kyrkofonden till bestridande av kostnader för de svenska församlingarnas i utlandet kyrkomusikaliska behov samt med denna utredning och därav föranledda förslag inkomma till Kungl. Maj:t. Vid utredningsarbetet skulle beaktas, vad statskontoret anfört i sitt ovan refererade utlåtande.

Frågan om anslag ur kyrkofonden till bestridande av kostnader för avlöning och pensionering av kyrkomusiker i utlandsförsamlingar har även väckts i en motion, nr 15, vid 1957 års kyrkomöte. I motionen anfördes, att de svenska utlandsförsamlingarnas ekonomi icke vore baserad på lönebeställningar och uttaxering utan huvudsakligen på inkomster i form av årsavgifter och gåvor. Det låge i sakens natur, att inkomsterna under sådana förhållanden kunde inflyta synnerligen ojämnt i den enskilda församlingen och att församlingarna inbördes uppvisade mycket olika struktur i ekonomiskt avseende, beroende på bl. a. deras folkmängd, de enskilda församlingsmedlemmarnas ekonomiska möjligheter och de för tillfället rådande ekonomiska konjunkturerna i respektive länder. Vidare erinrades i motionen om att avlöningen till utlandsförsamlingarnas prästerskap bestredes av kyrkofon-

den, medan församlingarna själva måste bestrida avlöning åt kyrkomusiker, kyrkovaktare och eventuellt anställd expeditionspersonal samt bekosta underhåll av kyrka och prästgård. Härtill komme kostnaden för den karitativa verksamhet, som bedreves genom ålderdomshem och sjukhus, samt öppen hjälpverksamhet, vilka utgifter icke belastade budgeten för kyrkoförsamlingarna inom Sverige. Detta gjorde, att åtskilliga av utlandsförsamlingarna lede under en hårt pressad ekonomi, vilket också syntes framgå av det faktum, att Kungl. Maj:t beviljade årliga rikskollekter till några av dessa församlingar, för närvarande församlingarna i London, Paris och Berlin.

I detta sammanhang ville motionärerna också erinra om att den andliga och sociala verksamhet, som bedreves inom utlandsförsamlingarna, icke enbart komme i utlandet bosatta svenskar till godo. Allt större skaror av svenskar, isynnerhet ungdom, uppehölle sig numera längre eller kortare tider för förvärvsarbete eller studier i de städer, där de svenska utlandsförsamlingarna vore belägna, och församlingarnas gudstjänster och övriga sammankomster vore en betydelsefull och uppskattad tillgång för dessa svenskar i de främmande storstäderna.

Sålunda syntes det motionärerna väl motiverat att bereda ekonomisk lindring åt de svenska utlandsförsamlingarna genom anslag ur kyrkofonden till bestridande av deras kostnader för avlöning och pensionering av kyrkomusiker. Denna motivering styrktes av det faktum, att enligt gällande förordning om kollekt kollektmedel icke avsåges skola användas till avlönande av i kyrkoförsamlingarna anställd personal. Då församlingarna inom Sverige redan hade fått sina utgifter för kyrkomusikernas avlöning reglerade och utjämnade genom kyrkofonden, kunde det icke anses finnas något principiellt hinder för att medel ur denna fond också ställdes till förfogande för bestridande av motsvarande utgifter i de svenska utlandsförsamlingarna. Huruvida dessa bidrag ur kyrkofonden skulle avse den totala kostnaden för kyrkomusikers avlönande och pensionering i samtliga utlandsförsamlingar eller avse ett fixerat bidrag till varje församling eller bidrag endast till de församlingar, som styrkte sig vara i behov därav, syntes vara frågor, som kunde avgöras efter i ärendet verkställd utredning.

Första tillfälliga utskottet vid 1957 års kyrkomöte anslöt sig i sitt betänkande nr 15 till de i motionen anförda synpunkterna och ville särskilt framhålla det beträngda ekonomiska läge, vari flera av ifrågavarande församlingar befunne sig. Detta tillstånd förorsakades dels av de osäkra inkomsterna, dels av de förpliktelser emot åldriga och sjuka landsmän, som dessa församlingar iklätt sig. Utskottet ville också understryka den växande betydelse, som dessa församlingar med sina kyrkor fått för de allt större skaror av svenskar — i synnerhet ungdom — som under längre eller kortare perioder vistades i de städer, där svenska utlandsförsamlingar funnes. Denna del av verksamheten torde tillföra församlingarna ett mycket blyg-

samt ekonomiskt tillskott men ställde alltmer ökade krav på deras resurser såväl i fråga om ekonomi som personliga krafter. Den av motionärerna föreslagna åtgärden syntes följaktligen utskottet väl motiverad.

Kyrkomötet, som anslöt sig till utskottets uttalande, anhöll därefter i skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 oktober 1957, nr 46, om åtgärder för beredande av möjlighet att ur kyrkofonden utanordna medel för bestridande av kostnader för avlönande och pensionering av i svenska utlandsförsamlingarna anställda kyrkomusiker.

Spörsmålet om utlandsförsamlingarnas ekonomi har vidare väckts av Svenska kyrkans diakonistyrelse i skrivelse till Kungl. Maj:t i januari 1957. I denna skrivelse framhöll diakonistyrelsen, att de svenska utlandsförsamlingarna, särskilt församlingarna i Paris, Berlin och London, hade det mycket brydsamt med sin ekonomi. Därför hade också sedan länge de svenska församlingarna i Paris och Berlin åtnjutit förmånen av årlig rikskollekt i hemlandsförsamlingarna. Sedan ett par år hade sådan kollekt vartannat år även beviljats svenska församlingen i London.

Fortsättningsvis framhöll diakonistyrelsen, att det förefölle tveksamt, huruvida — med hänsyn till det ständigt mera intensifierade frivilliga församlingsarbetet samt behovet av kollekt till andra angelägna och för hela svenska kyrkan gemensamma ändamål — det vore möjligt att för framtiden bereda plats på rikskollektlistan för dessa ändamål. Än mera tveksamt syntes det styrelsen, om dessa våra svenska utposter, som utlandsförsamlingarna utgjorde, skulle behöva vädja till svenska kyrkobesökarens offervillighet för att täcka sina nödvändiga ordinarie utgifter.

Diakonistyrelsen hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning om och i vad mån utlandsförsamlingarnas ordinarie årliga utgifter, i den mån församlingarnas medlemsavgifter icke försloge, kunde täckas genom statsbidrag och kyrkofondsanslag.

Över diakonistyrelsens skrivelse inhämtade Kungl. Maj:t utlåtanden från kammarkollegiet och statskontoret.

I avgivet utlåtande den 11 juni 1957 anförde kammarkollegiet, som erinrade om det åt domkapitlet i Uppsala tidigare givna utredningsuppdraget, att för kollegiet tillgängliga uppgifter lämnade utom tvivel, att åtminstone vissa utlandsförsamlingars ekonomiska förhållanden på längre sikt försämrades. Kollegiet ansåge — under beaktande av, utom annat, församlingarnas offentligrättsliga ställning — att det vore ett statsintresse, att de i fråga om verksamhet och lokaler kunde i stort sett uppehålla hittillsvarande standard. Kollegiet erinrade vidare om att samtliga församlingar åtnjote förmånen, att kyrkoherdelönen helt betalades ur kyrkofonden. Enligt kollegiets mening syntes ett årligt bidrag till kyrkomusikerkostnaderna i och för sig utgöra den närmast till hands liggande utvidgningen av det fortlöpande biståndet från Sverige. Kollegiet anförde slutligen, att för utlandsförsamlingarnas — eller i vart fall vissa av församlingarnas — fortsatta verksam-

het i hittillsvarande utsträckning behov syntes föreligga av vidgat ekonomiskt bistånd från Sverige. Ett dylikt bistånd torde lämpligen böra avse underhållet av utlandsförsamlingarnas kyrkor samt kostnaderna för kyrko-betjäningen. Kollegiet föreslog därför, att det tidigare utredningsuppdraget för domkapitlet i Uppsala och statskontoret vidgades till att omfatta jämväl en undersökning av behovet och lämpligheten av att utlandsförsamlingarna erhöile fortlöpande bidrag till underhåll och skötsel av sina kyrko-byggnader. Enligt kollegiets mening borde utredningsuppdraget i denna del bedrivas i samråd med byggnadsstyrelsen.

I anledning av diakonistyrelsens framställning anförde statskontoret den 5 juli 1957, att spørgsmålet om bidrag ur kyrkofonden till de svenska utlandsförsamlingarnas kostnader för den kyrkomusikaliska verksamheten alltjämt vore föremål för överbäganden av domkapitlet i Uppsala och statskontoret. Om dessa överbäganden kunde leda fram till förslag om viss ekonomisk lättnad för församlingarna, kunde icke för det dåvarande bedömas. Statskontoret funne dock för sin del tveksamt, om de möjligheter, som hittills anlitats för finansieringen av kostnaderna för utlandsförsamlingarna, borde jämkas i vidare mån än som betingades av ett positivt ställningstagande till den pågående utredningen. Därest minskning i eller upphävande av kollektmedel kunde förutses, ville dock ämbetsverket icke motsätta sig ett tillmötesgående av framställningen om utredning, lämpligen på sätt och i överensstämmelse med vad kammarkollegiet förordat.

KAPITEL II

Närmare uppgifter om de svenska utlandsförsamlingarna

Som svensk utlandsförsamling räknas blott sådan församling, för vilken Kungl. Maj:t fastställt kyrkoordning. Kyrkoordningen kan sägas vara den handling, enligt vilken svenska staten erkänt församlingen som ett offentligrättsligt subjekt. Andra sammanslutningar på religiös grund av svenskar utomlands, som må benämna sig svenska församlingar, äro sålunda icke församlingar i nyssnämnda mening.

Kyrkoordningarna överensstämma i stort sett med varandra. I väsentliga delar äro bestämmelserna hämtade från de författningar, som före nu gällande församlingsstyrelselags ikraftträdande reglerade de svenska hemlandsförsamlingarnas verksamhet. Utlandsförsamlingarna hava sålunda kyrkostämman, kyrkoråd, kyrkovärdar, revisorer och andra organ, som handhåva församlingarnas religiösa och övriga uppgifter.

Medlemskapet i svensk utlandsförsamling är helt frivilligt. I princip gäller, att utlandsförsamling består av svenska medborgare, som tillhöra svenska kyrkan eller annat evangeliskt kyrkosamfund och hos pastor anmält sin önskan att inträda i församlingen. I regel skall medlem vara bosatt på den plats, där församlingen är belägen, eller i dess närhet. Så stadgas i kyrkoordningarna för församlingarna i London och Köpenhamn. I församlingarna i Helsingfors och Oslo kunna dock medlemmar från hela Finland respektive Norge vinna inträde. Församlingen i Buenos Aires utgöres av i staden med dess omnejd sig uppehållande svenskar eller från svenskar härstammande personer, vilka tillhöra svenska kyrkan eller annat evangeliskt samfund och vilka hos pastor anmält sin önskan att inträda i församlingen. Vidare står församlingen öppen för personer av argentinsk eller annan nationalitet, vilka äro svensktalande och av evangelisk trosbekännelse. Möjlighet att ansluta sig till församlingen såsom passiva medlemmar står även öppen för personer, som äro bosatta på andra platser i Argentina än i Buenos Aires eller dess närhet, samt för dem, som bo i Uruguay, Paraguay, Brasilien och Chile och som uppfylla villkoren för anslutning. Sådana medlemmar äga dock icke rösträtt i församlingens angelägenheter. I Paris och Berlin utgöres församlingen av dem, som uppehålla sig på platsen. I praktiken förekommer emellertid, att personer från andra platser i respektive länder äro anslutna till vederbörande församling. Sålunda kan nämnas, att församlingen i Berlin har en avdelning i Västtyskland, som även har en repre-

sentant i församlingens kyrkoråd, och församlingen i London har medlemmar, som bo i Birmingham, där många svenskar äro bosatta och dit kyrkoherden regelbundet reser ett par gånger om året för gudstjänster och samkväm. Även om Parisförsamlingen icke har några medlemmar, som bo utanför Paris och dess omnejd (departementet Seine), så håller dock kyrkoherden kontakt med svenskar på andra orter i Frankrike. Sålunda reser han årligen för att besöka svenskar, som bo på Rivieran. Ehuru dessa personer icke formellt kunna betraktas som medlemmar i församlingen, torde de dock kunna anses som medlemmar de facto.

Församlingsmedlemmar i allmänhet äro dels svenskar, som uttagit vederbörligt flyttningsbetyg från Sverige och som blivit i vanlig ordning kyrkobokförda i församlingen, och dels personer, som, ehuru de fortfarande äro kyrkobokförda i hemlandet, för en längre eller kortare tid uppehålla sig på respektive plats (eller i dess närhet) eller land och därunder vilja, såvitt ske kan, komma i åtnjutande av de förmåner, som den svenska kyrkliga verksamheten erbjuder.

Men även evangeliska trosbekännare av annan nationalitet, som uppehålla sig i London, Köpenhamn eller Helsingfors och som anmäla sådan önskan hos pastor, kan av Kungl. Maj:ts minister i respektive land eller den hans ämbete förvaltar erhålla tillstånd att inträda i församlingen. Också i Oslo kan Kungl. Maj:ts minister giva medborgare av annan nationalitet tillstånd att inträda i församlingen därstädes, dock först efter kyrkorådets hemställan. I Paris kunna här avsedda personer vinna inträde blott efter anmälan hos pastor. Utöver svenska medborgare kunna även evangeliska trosbekännare av annan nationalitet, som uppehålla sig i Berlin och som tidigare haft svenskt medborgarskap, samt deras barn erhålla inträde i församlingen, såvida Kungl. Maj:ts generalkonsul, på kyrkorådets hemställan, tillerkänner dem sådan rättighet.

Såsom ovan omnämnts växla rekryteringsområdena från geografisk synpunkt de olika församlingarna emellan. Samtidigt har emellertid framgått, att föreskrifterna om viss bosättningsort för medlemskap torde tillämpas så, att samtliga personer, som i övrigt uppfylla villkoren för medlemskap, oberoende av bosättningsort torde äga ansluta sig till församlingen, i varje fall om de äro eller tidigare varit svenska medborgare.

I syfte att få en uppfattning om församlingarnas storlek har jag frånat envar av dem infordrat uppgifter rörande antalet medlemmar i församlingen den 1 januari 1963 samt antalet svenskar, som äro bosatta i respektive land.

Antalet medlemmar i *Parisförsamlingen* var 916, i vilken siffra även ingår barn. Av kyrkorådet har dock uppgivits, att antalet medlemmar utgör blott en fjärdedel av den svenska Pariskolonien, som består av cirka 3 250 personer. Uppgift om antalet utanför Paris och dess omnejd boende svenskar har kyrkorådet icke kunnat lämna.

Församlingen i *London* räknar cirka 700 medlemmar, varav närmare 50 bo utanför Storlondon. Utöver nämnda antal finnas enligt kyrkorådet ytterligare omkring 200 svenskar, som hålla kontakt med kyrkan.

I fråga om församlingarna i *London* och *Paris* bör dock framhållas, att ett stort antal svenska ungdomar vistas där för studier eller arbete — enligt uppgift i *Paris* omkring 150. Dessa ungdomar hava regelbunden kontakt med respektive församling och antecknas i *Paris* i särskild liggare. Ungdomarna skriva i regel aldrig in sig i församlingarna med hänsyn till att deras vistelse oftast ej överstiger ett år.

I *Berlin* uppgår medlemsantalet till 366 personer. Av dessa bo 34 personer utanför *Berlin*. Svenska generalkonsulatet uppskattar antalet svenskar inom Förbundsrepubliken Tyskland till sammanlagt omkring 1 500.

Svenska Gustafs församlingen i *Köpenhamn* redovisar 2 140 medlemmar, varav 135 äro bosatta utanför *Köpenhamn*. Någon uppgift rörande antalet svenskar i hela Danmark har icke kunnat lämnas.

Församlingen i *Oslo* har 3 100 medlemmar, varav dock 1 800 äro icke betalande. Av medlemmarna bo emellertid cirka 2 100 utanför *Oslo*. I hela Norge uppskattas svenskarnas antal till omkring 8 000. Pastor söker genom resor till i första hand *Bergen* och *Trondheim* upprätthålla kontakten med de svenska kolonierna därstädes.

I *Helsingfors* församlingen äro 2 450 personer inskrivna och av dessa bo cirka 800 i landsorten, d. v. s. utanför *Helsingfors*. Det totala antalet rikssvenskar i *Finland* uppskattas av Kungl. Maj:ts beskickning i *Helsingfors* till omkring 3 000.

I *Buenos Aires* och dess omgivningar bo cirka 750 svenskar. Av dessa äro 216 inskrivna i församlingen. Några barn äro i regel icke inskrivna som medlemmar ej heller samtliga vuxna i en familj. Totala antalet svenskar i det övriga *Argentina* torde röra sig om 1 200 à 1 300, varav omkring 1 000 i provinsen *Misiones* i norra *Argentina*, dit svenskar i två etapper utvandrade under åren 1891—1892 samt 1909. Av utvandrarerna leva ännu några men flertalet utgöras av efterkommande i första och andra led till dem. Svenskarna i *Misiones* äro sammanslutna i en församling, som har kyrka och av svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse anställd präst. Man kan alltförst göra sig förstådd på svenska i kolonien men spanska är det vanliga språket numera. I kyrkan i *Oberá* hållas två av månadens högmässor på spanska.

Jag har även från utlandsförsamlingarna inhämtat uppgifter om och synpunkter på församlingarnas medlemsutveckling. Därav torde rent allmänt kunna slutas, att församlingarna kunna uppdelas i tre grupper, en grupp, omfattande sådana församlingar, där man för framtiden räknar med medlemsökning, en andra grupp, där man räknar med en viss stagnation i utvecklingen, samt slutligen en tredje grupp, där man är oviss om framtiden.

Till den *första gruppen* höra *Paris* och *London*. I dessa församlingar torde man kunna räkna med en ökning av medlemsantalet. Detta förhållande beror till stor del på att svenska företag grunda dotterbolag eller öppna försäljningsorganisationer i respektive land. De, som förestå dessa nya bolag och försäljningskontor, äro i regel svenskar, som äro utsända från hemlandet för längre eller kortare tid. Hur lång tid dessa »nya» svenskar kunna tänkas bli kvar på platsen är naturligtvis svårt att förutse, men i den mån de ekonomiska förutsättningarna för svensk industri och handel i landet icke inskränkas, torde man kunna räkna med att *svenskar* — om än icke samma personer — kontinuerligt komma att representera Sverige. I *Paris* och *London* tillkommer ju också den stora skaran ungdomar. Ingen minskning i intresset för studier och arbete på respektive plats förmärkes för närvarande. I fråga om åldersfördelningen har uppgivits, att i *Parisförsamlingen* äro 12 % av antalet medlemmar 66 år och däröver under det att samma procentsats i *London* utgör 22 %.

Till den *andra gruppen* av församlingar, där man kan förmärka tendenser till stagnation i medlemsantalet, torde kunna räknas församlingarna i *Köpenhamn*, *Helsingfors* och *Oslo*. Denna tendens synes vara orsakad av flera omständigheter.

Kyrkorådet i *Köpenhamn* har bland annat framhållit, att genom *Köpenhamns* stora tillväxt svenska kyrkan kommit att ligga mycket avlägset från nya bostadskvarter. Liksom i många andra storstäder har stadens centrum blivit ett folktomt city med huvudsakligen kontor och butiker. Man skulle därför kunna förmoda, att många av kyrkligt arbete intresserade hellre skulle söka sin uppbyggelse i närmast liggande danska kyrka än i *Gustafskyrkan*, dit de i många fall hava en både tidsödande och kostsam resa. Hittills menar sig dock kyrkorådet icke ha märkt några olägenheter av ovan nämnda utveckling. Svenskarnas önskan att få fira gudstjänst i samma former som de varit vana vid från barndomen knyter dem relativt fast till deras egen kyrka. Det är vidare uppenbart, att de många hembesök, som årligen göras av kyrkoherden och hans fru, av biträdande pastor och övrig personal vid kyrkan, äro ett verksamt medel att »binda» landsmännen vid *Gustafskyrkan*.

Åldersfördelningen inom församlingen är icke helt gynnsam. Sålunda framgår av en av kyrkorådet lämnad statistik, att 24,7 % eller 527 medlemmar av församlingen vid ifrågavarande tillfälle voro 66 år eller däröver. Denna åldersfördelning sammanhänger dock på ett påfallande sätt med den speciella period av tillväxt, som församlingen upplevde under första världskriget och åren närmast därefter.

Många av de inflyttade voro ungdomar, som alltjämt äro medlemmar av församlingen och som nu i stor utsträckning hör till nämnda 527 medlemmar över 66 år gamla.

Under andra världskriget gick strömmen av arbetssökande i motsatt rikt-

ning och icke minst unga människor togo sig över till Sverige. Numera torde läget vara mera stabiliserat, och församlingen kan åter notera en viss ökning av antalet medlemmar. Det finnes anledning förmoda, att denna tendens blir bestående. Flera svenska industrier starta dotterföretag i Danmark med svenskar som chefer, från Epa och Tempo är för närvarande en framstöt på den danska marknaden under utveckling, SAS sysselsätter åtskillig svensk personal i anslutning till flygplatsen på Kastrup och just nu äro icke mindre än sju svenskfödda professorer verksamma vid Köpenhamns universitet, Polyteknisk Laereanstalt och Tandlaegehøjskolen.

Kyrkorådet i *Oslo* upplyser, att cirka 70 % av medlemmarna är över 66 år. En jämförelse mellan medlemsantalet år 1954 och 1963 visar, att det år 1954 var 1 808 men år 1963 1 438 betalande medlemmar, således en minskning med 370. Kyrkorådet förmenar också, att man måste räkna med en successivt sjunkande medlemssiffra, om icke ökad svensk inflyttning till Norge av någon anledning äger rum. Emellertid uppmärksammas, att de enstaka yngre familjer, som inflytta till Oslo från Sverige, i regel anmäla sig till medlemskap i församlingen.

Enligt av *Helsingfors*församlingen lämnade uppgifter har medlemsantalet under tiden 1956—1963 hållit sig omkring 2 500 personer. Beträffande medlemsutvecklingen framhålles, att man ej kan beräkna nyinflyttningen från Sverige. Denna har på senare år varit obetydlig. Härigenom har de svenska medborgarnas antal sakta minskat. Att församlingen kunnat bibehålla sin numerär, beror uteslutande på inskrivningen av finska, i regel f. d. svenska medborgare i församlingen. Uppgift på åldersfördelningen har icke kunnat erhållas men 22 % av antalet medlemmar torde vara 66 år och däröver.

Till den *tredje gruppen* höra församlingarna i *Berlin* och *Buenos Aires*.

I *Berlin* har medlemsantalet hållit sig tämligen konstant efter den 1 januari 1955. Sålunda har inflyttningen i stort sett motsvarat avgången. Emellertid beror församlingens framtida bestånd helt på hur den politiska utvecklingen i Tyskland kommer att gestalta sig. Om den nuvarande uppdelningen av Tyskland och Berlin kommer att bestå, torde man kunna antaga, att medlemsantalet kommer att hålla sig någorlunda konstant. Församlingen utgöres visserligen till stor del av äldre medlemmar, enligt uppgift äro cirka 22 % av medlemmarna 66 år och däröver, men en viss om och mindre inflyttning av svenskar till Berlin förekommer, även om flertalet svenskar, som flytta till Tyskland, slå sig ned i Västtyskland. De inflyttade äro till övervägande del affärsmän och representanter för svenska företag. Vidare förlägger en del svenska studerande sina studier till Berlin. Dessa stanna emellertid blott för begränsad tid och söka därför i regel icke medlemskap i församlingen. De utgöra dock en viktig kategori, åt vilken församlingen ägnar stor uppmärksamhet.

I församlingen i *Buenos Aires* påverkas medlemsutvecklingen av de eko-

nomiska förhållandena i de olika länderna på den sydamerikanska kontinenten. Svenskarna i Argentina och andra delar av Sydamerika utgöras främst av svenska företagsrepresentanter — affärsmän och tekniker — som förflyttas och placeras alltefter möjligheterna att driva verksamheten framåt. In- och utflyttningen växlar därför. En säker prognos är av denna anledning vanskelig att göra. Uppgift om församlingsmedlemmarnas åldersfördelning har icke kunnat erhållas men medelåldern torde vara jämförelsevis låg med hänsyn till församlingsmedlemmarnas yrken och verksamhetsfält.

Utlandsförsamlingarna hava tillkommit vid olika tider. Deras verksamhet är dock ganska likartad och omfattar, förutom det religiösa arbetet av samma beskaffenhet som i hemlandet, huvudsakligen social och kulturell aktivitet. Den sociala verksamheten omspannar arbete bland åldringar, sjuka och ungdomar, under det att det kulturella arbetet avser undervisning samt informations-, föredrags- och biblioteksverksamhet. En närmare redogörelse lämnas här för varje församling, innefattande *dels* en kort historik och *dels* uppgift om anslag till den prästerliga verksamheten.

Svenska Sofiaförsamlingen i Paris

A. Tillkomst och arbetsformer

Svenska församlingen i Paris är den äldsta av våra utlandsförsamlingar och räknar sin tillvaro från år 1626, då den svenska ambassadkyrkan — för övrigt den första lutherska kyrkan i Paris — grundades. Kyrkan erhöll fastare organisation år 1679, då där anställda präster, en svensk och en tysk, utarbetade en kyrkoordning, ordnade fattigvården, upplade ministerialböcker för antecknande av förrättade dop och vigslar samt även i andra hänseenden införde mera ordnade förhållanden. Denna verksamhet avbröts emellertid år 1806, då efter fredsbrottet mellan Gustaf IV Adolf och Napoleon kyrkans dåvarande pastor lämnade Paris, men återupptogs år 1859, då en svensk legationspredikant förordnades vid den svensk-norska beskickningen. År 1877 bildades en svensk församling. Kyrkoordning för församlingen fastställdes av Kungl. Maj:t den 23 juni 1882 med namnet Svenska Sofiaförsamlingen i Paris (ändrad i vissa delar den 21 februari 1902, den 22 december 1905, den 15 februari 1907, den 24 januari 1913 och den 5 maj 1961).

Samma år som församlingen nybildades inköptes en tomt vid Boulevard Ornano för uppförande av kyrka med skollokal samt pastors- och lärarbostad. Tomten överlämnades i svenska statens ägo. Redan år 1878 var kyrkobygget klart och den 1 november samma år invigdes kyrkan. Kostnaderna för kyrkobygget uppgingo till cirka 130 000 kronor. Medel härtill hade till en del insamlats genom kollekter i Sverige men huvudsakligen erhållits ge-

nom av svenska kolonien i Paris på enskild väg gjorda insamlingar. I likhet med vad som förut skett med tomten överläts kyrkobyggnaden med alla därtill hörande lokaler den 16 april 1882 till svenska staten. Den vid tillfället ifråga närvarande representanten för svenska staten försäkrade därvid »att den fastighet staten emottog skulle för det därmed avsedda ändamålet uteslutande och för all framtid användas». Samma år den 13 juni inköptes för statens räkning en till den tidigare fastigheten angränsande egendom för cirka 30 000 francs, som tillskjutits från handels- och sjöfartsfonden. Enär kyrkans belägenhet ganska snart visade sig mindre lämplig med hänsyn till de flesta medlemmarnas bosättning i staden, och sedan kyrkokomplexet i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1905 försåls, inköptes den 20 februari 1908 en ny tomt vid n: o 9 rue Guyot, nuvarande rue Médéric, där ett nytt byggnadskomplex uppfördes, innehållande kyrka, föreläsningssal, lärum, asyl samt bostadslägenheter för pastor, lärarinna och vaktmästare. Kyrkan invigdes den 16 april 1913.

Enligt nådigt beslut den 11 augusti 1911 skulle, sedan samtliga byggnader avsynats och godkänts, fastigheten i dess helhet med full äganderätt skuldfri överlämnas till staten, varvid församlingen skulle förbinda sig att förvalta egendomen och dess avkastning samt underhålla byggnaderna, så länge egendomen med nyttjanderätt kostnadsfritt upplåtes åt församlingen. På extra kyrkostämma den 29 juni 1913 beslöt stämman bemyndiga kyrkorådet att å svenska staten överlåta den rätt, som församlingen kunde äga till de å statens tomt vid 9 rue Guyot uppförda byggnaderna.

Genom beslut den 1 oktober 1913 förklarade Kungl. Maj:t, att byggnadskomplexet och därtill hörande tomt tills vidare kostnadsfritt skulle upplåtas åt församlingen att för därmed avsett ändamål begagnas på sätt överensstämde med lag och god ordning.

Kostnaden för byggheten uppgick till sammanlagt 436 000 kronor, varav 166 000 kronor belöpte sig på tomtförvärvet och 270 000 kronor på uppförandet av byggnaderna.

Till bestridandet av kostnaderna anslog 1910 års riksdag 125 000 kronor. Återstoden — 311 000 kronor — erhöles genom gåvor och insamlingar samt inkomster från basarer.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 2 maj 1958 står fastigheten sedan den 1 juli samma år under byggnadsstyrelsens vård och förvaltning samt upptages till redovisning å styrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond. Fastigheten är genom samma beslut åsatt ett markvärde av 450 000 kronor samt ett byggnadsvärde av 750 000 kronor. I beslutet föreskrives vidare, att såsom villkor för fortsatt kostnadsfri upplåtelse av fastigheten tills vidare till svenska Sofiaförsamlingen skall gälla, att församlingen bestrider kostnaderna för fastighetens löpande underhåll och vård. Församlingen har hittills erlagt fastighetsskatt till franska staten.

Församlingen driver sedan år 1936 ett sjuk- och ålderdomshem. Redan

dessförinnan hade emellertid behovet av ett hem för omhändertagande av ålderstigna landsmän gjort sig gällande. Församlingen hade också efter tillstånd av styrelsen för det fransk-lutherska sjukhuset »La Montagne» i Courbevoie låtit inrätta en svensk avdelning där med svensk sjuksköterska.

Initiativet till ålderdoms- och sjukhemmet togs av dåvarande kyrkoherden i Paris Birger Bjurström. Skälen härtill voro flera. Vid den ifrågavarande tidpunkten bodde i parisområdet cirka 3 000 svenskar. Därav befunnos flera i det närmaste medellösa, som fingo periodiska understöd från svenska understödsföreningen i Paris. Bland de senare var vidare minst ett tiotal ålderstigna landsmän, som behövde omhändertagas på vårdhem eller tilldelas större periodiska understöd. Ett antal äldre medellösa landsmän voro slutligen omhändertagna på franska fattigvårdens ålderdomshem.

Det ansågs mindre tilltalande att behöva vädja till franska fattigvården om hjälp åt svenskar. För övrigt var det också svårt att bereda behövande plats på ålderdomshemmen. Utvägen att sända hem dessa åldringar till Sverige ville man heller icke anlita. I de flesta fall rörde det sig nämligen om personer, som nästan hela sitt liv vistats i Frankrike, som icke längre hade några anhöriga i Sverige och som därför av naturliga skäl ogärna ville lämna Frankrike och flytta till Sverige. Det hade också visat sig ineffektivt och kostsamt att genom periodiska understöd söka bereda hjälp i bostaden för åldringar, som svårligen kunde sköta sig själva. Icke heller anställandet av en församlingsdiakonissa med huvudsaklig uppgift att regelbundet besöka ålderstigna och sjuka samt mindre bemedlade landsmän utgjorde en tillfredsställande lösning. En ytterligare bidragande orsak var svårigheten att till rimlig kostnad bereda god sjukvård åt landsmän, som insjuknade under tillfälliga besök i Paris.

Under första året — 1936 — bedrevs verksamheten i en förhyrd fastighet. Redan efter ett år visade det sig, att de förhyrda lokalerna voro otillräckliga. Kyrkorådet beslöt därför på hösten 1937 att inköpa en fastighet i La Garenne-Colombes, en förstad till Paris. I fastigheten företogos vissa ombyggnadsarbeten för att göra lokalerna mera lämpade för sitt ändamål. Den 21 april 1938 invigde Konung Gustaf V det svenska ålderdoms- och sjukhemmet. Redan efter ett år ombyggdes ett till fastigheten hörande gårdshus, varigenom plats bereddes för ytterligare behövande. I detta gårdshus finnes också ett kapell med ett trettiotal platser. Under andra världskriget skadades hemmet svårt vid ett bombanfall, och de personer, som då voro omhändertagna där, måste förflyttas till en förhyrd villa i Bry-sur-Marne. Vid krigets slut sattes hemmet i La Garenne åter i stånd och hösten 1945 kunde det tagas i bruk på nytt. Behovet av ytterligare platser för såväl åldringar som sjuka gjorde, att kyrkorådet lät bygga till hemmet, så att det nu kan taga emot 15 åldringar och 15 sjuka. Tillbyggnaden, som rymmer 10 rum, blev färdig i april 1950. Hemmets sjukavdelning får vid sjukdomsfall utnyttjas även av svenskar, som äro på tillfälligt besök i Paris. Vidare

förekommer, att svenskar, som genom konsulatets försorg skola hemsändas till Sverige, i avvaktan på hemresa placeras på hemmet.

Kostnaderna för inköp samt om- och tillbyggnad av fastigheten jämte reparationer av krigsskador på densamma hava uppgått till sammanlagt cirka 380 000 kronor. Finansieringen har skett genom rikskollekter, som beviljades ålderdoms- och sjukhemmet. Dessa kollektorer inbringade sammanlagt cirka 118 000 kronor. Vidare erhöles 30 000 kronor ur lotterimedelfonden. Resten, eller cirka 232 000 kronor, skänktes av svenska företag och andra privata givare.

Då fastigheten inköptes, var det kyrkorådets önskan, att den skulle förvärfvas av svenska staten mot att kyrkorådet ställde till förfogande de för förvärfvet erforderliga medlen tillika med förbindelse att svara för samtliga de kostnader, som voro förenade med fastighetens innehav. Ålderdoms- och sjukhemmet skulle därigenom i likhet med svenska Sofiakyrkan i Paris bliva svenska statens egendom men under förvaltning av församlingens kyrkoråd. Då den föreslagna vägen emellertid för det dåvarande icke visade sig framkomlig och varken kyrkorådet eller svenska församlingen hade den rättskapacitet, som enligt fransk lag fordras för att förvärva och besitta fast egendom, blev det nödvändigt att för innehavet av fastigheten skapa en juridisk person med erforderlig rättskapacitet. Sålunda bildades år 1937 ett fastighetsbolag, Société Civile Immobilière du 21 Rue de Château à la Garenne-Colombes med säte i Paris, 9 rue Médéric, svenska kyrkans adress. Som bolagsmän fungerade fem medlemmar av kyrkorådet. Kyrkorådet åtog sig därvid att svara för alla förpliktelser, som bolagsmännen påtagit sig såsom delägare i fastighetsbolaget, och i mån av behov ställa erforderliga medel till bolagets förfogande för bestridande av de med fastighetens innehav förenade kostnaderna.

Valet av bolagsform för förvaltning av fastigheten ansågs från början som ett provisorium och tanken på att svenska staten skulle övertaga fastigheten var icke uppgiven. Äganderättsfrågan har också numera fått en tillfredsställande lösning, enär önskemålet, att svenska staten skulle övertaga sjuk- och ålderdomshemmet, förverkligats. Detta skedde genom nådigt beslut den 30 juni 1961 med verkan från och med den 1 juli samma år. Fastigheten, som ställts under byggnadsstyrelsens vård och förvaltning, har åsatts ett markvärde av 225 000 kronor och ett byggnadsvärde av 375 000 kronor. Som villkor för kostnadsfri upplåtelse av fastigheten tills vidare till församlingen gäller, att församlingen bestrider kostnaderna för fastighetens löpande underhåll och vård. Församlingen svarar tillika för driften av hemmet. Slutligen må nämnas, att fastighetsinnehavet utökats, sedan en grannfastighet till hemmet numera förvärfvats.

Vid hemmet är anställd övervägande svensk personal. Den utgöres av en föreståndarinna (sjuksköterska), en sjuksköterska, en kokerska, fem biträden samt en tvätterska.

Hemmet har icke egen läkare utan anlitar vid behov franska privatpraktiserande läkare, som betalas per besök.

Kostnaderna för driften av ålderdoms- och sjukhemmet bestridas i första hand med inkomster av vård- och inackorderingsavgifter, som erläggas av de intagna, samt genom inkomster, som församlingen erhåller på frivillig väg. Mindre bemedlade och medellösa pensionärer få nedsättning i eller befrielse från avgift.

Utöver verksamheten vid ålderdomshemmet utövar församlingen även åldringsvård i annan form, nämligen genom tillsyn av åldringar, som bo i egna bostäder i Paris och i franska landsorten. Med ett trettiootal åldringar håller sålunda församlingen kontakt genom personliga besök av pastor och församlingssyster. Utöver besök uppehålls kontakten genom brev. Två gånger om året anordnas fester för de gamla, och vidare anordnas i samarbete med en svensk tidning resor till Sverige för åldringar, som ej på länge besökt hemlandet. Till behövande pensionärer utdelas slutligen periodiskt eller tillfälligt understöd.

Församlingen lämnar slutligen mindre handlån till landsmän, som äro i tillfällig förlägenhet. Härvid må omnämnas, att kyrkan kompletterar svenska konsulatets hjälpverksamhet under de tider konsulatets kontor icke är öppet. Icke minst under tiden lördag middag—månag morgon är kyrkans sociala service av särskild betydelse.

Varje år vistas ett stort antal svenska ungdomar i Paris. Syftet med flertalets vistelse här är att förkovra sig i franska språket genom att delta i kurser för utlänningar, som anordnas av universitetet i Paris eller av organisationen Alliance Francaise. Dessa ungdomar söka sig i stor omfattning till den svenska kyrkan, den enda samlingsplatsen i Paris för svensk ungdom. Kyrkan torde årligen komma i kontakt med omkring 500 svenska ungdomar. Värdet av att det finnes en plats, där svenska ungdomar under sin utlandsvistelse kunna sammanträffa, kan icke skattas nog högt. Vistelsen i en storstad i ett främmande land, vars språk man kanske icke behärskar, den ringa kännedomen om förhållandena i det främmande landet samt ensamheten och frånvaron av kontakt med andra ungdomar äro nämligen för många påfrestande. Kyrkan är medveten om de problem, som därigenom kunna uppstå, och den försöker på olika sätt hjälpa ungdomarna. I sådant syfte anordnas i församlingens lokaler varje vecka en ungdomskväll med varierande program, såsom föredrag i olika ämnen av bildande och upplysande karaktär, samt filmföreläsningar och konserter. Som exempel på föredragsämnen kan nämnas 1600-talets svenska psalmdiktning, Unesco i kamp för de mänskliga rättigheterna, vad gör alla diplomater i Paris och israelsmissionens arbete. Som föredragshållare hava medverkat svenska diplomater och journalister. Att dessa sammankomster tillgodose ett allmänt önskemål, visar det alltid stora antalet besökare.

Även på annat sätt har församlingen tagit sig an ungdomarna. Flertalet

av dem nödgas försörja sig genom arbete under sin parisvistelse. Flickorna arbeta ofta som hembiträden och barnvakter i franska familjer. I regel hava de redan före avresan från Sverige försäkrat sig om sysselsättning, men en del ungdomar reser hemifrån utan att hava skaffat sig något arbete. De räkna med att lättare kunna ordna arbete senare, när de äro på platsen. Det händer också, att någon, som redan har anställning, av någon anledning måste sluta sin tjänst. Ungdomar i dessa situationer vända sig ofta till pastor för att få råd och hjälp i sin belägenhet. Pastor kan naturligtvis icke bedriva någon arbetsförmedling, men det förekommer, att franska familjer vända sig till honom med förfrågan, om han kan rekommendera någon flicka, som söker arbete, och erhålla tillstånd att annonsera den lediga platsen på församlingens anslagstavla. Tillstånd härtill lämnas naturligtvis först sedan pastor försäkrat sig om att det är en lämplig arbetsgivare, som önskar utnyttja denna möjlighet att nå arbetssökande svensk ungdom, samt erhållit uppgift om villkoren för anställningen. På så sätt skapas garanti för att ungdomarna komma till goda familjer. Ungdomarna få också själva — efter tillstånd av pastor — annonsera efter platser på anslagstavlan.

Det är emellertid icke enbart i frågor av detta slag, som ungdomarna kunna vända sig till församlingen, utan pastor och församlingssystemen äro alltid i mån av möjlighet beredda att hjälpa och vägleda ungdomarna under deras vistelse i Paris. Genom församlingens förmedling ske också i förekommande fall på uppdrag av föräldrar och myndigheter efterforskningar av svenska ungdomar, som icke låtit sig avhöra. Nämnas bör slutligen, att församlingen tidigare under viss tid haft en kurator anställd just för verksamhet bland svensk ungdom. Kuratorsverksamheten har emellertid måst upphöra av brist på medel.

Svensk undervisning på små- och folkskolestadiet meddelades i Paris i församlingens regi redan före första världskriget. År 1923 fick små- och folkskolan en fastare organisation. Skolorganisationen har omfattat 2-årig småskola, 4-årig folkskola samt 4-årig realskola. Enligt skolöverstyrelsens resolution den 7 februari 1961 har svenska skolan i Paris oinskränkt haft rätt att från och med läsåret 1961 anställa realexamen med skolans elever, varigenom skolan i examenshänseende likställts med realskola i Sverige. Undervisningen följer helt svenska kursplaner. Utöver de ordinarie ämnena ges dock obligatorisk undervisning i franska från och med småskolan. Undervisningen äger rum i svenska kyrkans fastighet, där den övre våningen år 1960 ombyggts och helt inrättats för skoländamål med sex klassrum samt ett lärarrum. I fastighetens källar är iordningställt ett fysik- och kemirum. I källarvåningen finnes också lunchrum. Som gymnastiksal användes församlingssalen, som är utrustad med gymnastikredskap. Huvudman för skolan är kyrkorådet, som tillsammans med skolans inspektor och föräld-

ramötet väljer skolstyrelse. Styrelsen utser en av lärarna att vara föreståndare för skolan. Svenske ambassadören i Paris är av skolöverstyrelsen förordnad inspektör.

Samtliga lärare vid skolan äro svenskar. Lärarna anställas för läsår och anställningsavtalen prolongeras, i den mån uppsägning ej sker. I första hand söker man få lärare, som äro beredda att stanna under en längre tid. Svårigheten härvid är dock uppenbar, enär lönen, som församlingen kan betala, blott utgör 70 procent av lönen för vederbörande lärare i Sverige. Lärarna äro ej tillförsäkrade pension men äro obligatoriskt försäkrade i den franska socialförsäkringen. Svensk lärares rätt till tjänsteårsberäkning för den tid han tjänstgjort vid skolan avgöres av Kungl. Maj:t från fall till fall.

Kostnaderna för driften av skolan bestridas genom skolavgifter, genom statsbidrag från Sverige samt genom tillskott från församlingen. Statsbidraget beräknas efter antalet lärare. Sålunda erhöles för budgetåret 1963/1964 såsom bidrag till en folkskollärlönlön 11 000 kronor och såsom bidrag till två realskollärlöner 15 000 kronor till en var av dem. Terminsavgifterna variera mellan 270 kronor (småskolan) och 630 kronor (realskolan) för år. För syskon reduceras avgiften. Då statsbidrag och elevavgifter icke förslå till täckande av lärlöner och andra kostnader, måste församlingen varje år tillskjuta återstående erforderliga medel. Härför tager församlingen rikskollektmedel i anspråk. Avgifterna till den franska socialförsäkringen erläggas till viss del av lärarna själva.

I samband med ovannämnda ombyggnad av lokalerna upprustades skolans inventarier och undervisningsmateriel, som ställde skolan i nivå med skolorna i Sverige. Kostnaderna härför bestredos till huvudsaklig del med insamlade medel, erhållna framför allt från svenska företag i Paris. Fria läroböcker och annan skolmateriel förekomma ej och icke heller kostnadsfri skolfrukost, men eleverna kunna erhålla lunch i skolan till ett pris av för närvarande 2 svenska kronor.

I församlingens lokaler finnes inrymt ett folk- och skolbibliotek, som förestås av en lärare vid skolan. Över biblioteket finnes upprättad såväl ämnes- som författarkatalog. Biblioteket är öppet för lån en kväll i veckan samt söndagar efter högmässans slut.

Inköp av litteratur sker på förslag av bibliotekarien, som efter läsning av utkommen litteratur eller av recensioner gör upp en lista på lämpliga böcker. Inköpen ske i regel genom förmedling av Riksföreningen för Svenskhetens Bevarande i Utlandet. Granskning av inköpt litteratur sker i efterhand av bibliotekskonsulenten hos skolöverstyrelsen. För biblioteksverksamheten kan efter ansökan statsbidrag erhållas. Församlingen har sålunda på därom gjord hemställan för år 1963 åtnjutit ett anslag å 1 000 kronor för folkbiblioteket och 300 kronor för skolbiblioteket. Församlingen anslår ungefär motsvarande belopp för verksamheten.

Bibliotekets läsrum är öppet dagligen mellan klockan 20.00 och klockan 22 30. I läsrummet finnas tillgängliga sju större svenska dagstidningar liksom viss kyrklig månads- och veckopress.

Inom församlingens lokaler anslås meddelanden rörande kyrkliga sammankomster, svenska institutets cirkulär och Alliance Francaise's prospekt rörande språkkurser samt cirkulär och affischer från andra kulturella sammanslutningar. Varje kvartal utsändes genom kyrkoherdens försorg till församlingsmedlemmarna en minneslista över gudstjänster och andra kyrkliga förrättningar samt övriga arrangemang i församlingens regi, som komma att anordnas under kvartalet. I minneslistan publiceras också i församlingen timade händelser såsom födelser, dop, lysningar, vigslar och dödsfall. Slutligen förekommer däri uppgifter om skolverksamheten.

B. Anslag till den prästerliga verksamheten

Från och med år 1879 fanns i *riksstaten* upptaget anslag till understöd åt svenska kyrkan i Paris. Till en början utgjorde anslaget 1 800 kronor men höjdes från och med år 1887 till 2 950 kronor. Anslaget hade tidigare varit anvisat till underhåll av svenska kyrkan i London men överflyttades år 1879, då kyrkan i London ansågs hava tillräcklig inkomst av skeppsavgifterna (se härom under särskild rubrik) till understöd för den svenska kyrka, som med tillhörande skolor för svenska barn väntades bliva fullbordad under loppet av år 1878 och som för sitt bestånd och gudstjänstens upprätthållande icke kunde påräkna några fördelar, liknande dem, som kyrkan i London en längre tid åtnjutit. Härjämte utgick under åren 1893—1913 jämlikt riksdagens medgivande av de under utrikesdepartementets förvaltning stående s. k. *Peramedlen*¹ årligen visst belopp till avlöningsförbättring åt

¹ År 1757 inköptes för medel, som genom stamböcker, kollekter och eljest insamlats i Sverige, Tyskland, Finland m. fl. länder (intet statsbidrag), en fastighet i Konstantinopel i stadsdelen *Pera* för att där uppföra en luthersk kyrka. (I en handels- och sjöfartstraktat mellan Sverige och Turkiet den 10 januari 1737, Art. 16, hade svenskarna tillförsäkrats religionsfrihet i Turkiet.) Å fastigheten uppfördes ett kapell, som ännu finnes. I samband med fastighetens anskaffande anmälades av dåvarande svenske ministern i Konstantinopel att det »i anseende till turkarnas fanatism och den dåvarande stränga regimen i Turkiet ej gått an att angiva huset såsom kyrkans egendom eller där anordna en mera lysande kyrkoinrättning» (kapellet ligger ej vid gatan). Å fastigheten inreddes även bostad för beskickningen. Beskickningshuset nedbrann år 1818. På tomten uppfördes ett nytt beskickningshus, varjämte i egendomens gräns mot Peragatan inrättades bodlägenheter för uthyrning. Sedan ett för nybyggnaden erhållet lån blivit genom influtna hyror till fullo betalt, anmälades vid reglering av statsverkets utgifter för år 1887, att särskilt statsanslag för underhåll av fastigheten kunde för framtiden undvaras. År 1890 uppnåddes överskott i räkenskaperna. Den 22 juni 1892 förordnade Kungl. Maj:t, att för överskottsmedlen skulle bildas en fond under benämning »Medel, influtna från en *kronans* fastighet i Konstantinopel, till framtida disposition». Fonden skulle förvaltas av utrikesdepartementet. Av densamma hava 60 000 kronor år 1900 tagits i anspråk för ett nytt beskickningshus i Paris. I övrigt har vad som ursprungligen synes hava givits för en rent kyrklig angelägenhet uteslutande — bortsett bland annat från bidraget till pastor i Paris — kommit vårt lands utrikesrepresentation till godo. Fastigheten ansågs år 1932 hava ett byggnadsvärde av 400 000 kronor. Bruttoavkastningen beräknades vid samma tidpunkt till omkring 20 000 kronor, nettot — efter avdrag av underhållskostnader, skatter m. m. — till mellan 7 000 och 8 000 kronor årligen. Perafonden har numera avvecklats. Svenska präster hava endast i ringa utsträckning varit verksamma i Konstantinopel.

pastor i församlingen, nämligen till och med år 1899 864 kronor och därefter ett mot 1 625 francs svarande belopp av 1 169 kronor. Från och med år 1914 indrogs sistnämnda belopp och anslaget å riksstaten till svenska kyrkan i Paris höjdes i stället med motsvarande summa till 4 119 kronor. Detta anslag utgick till och med år 1927.

I riksstaten för budgetåret 1928/1929 uppfördes ett ordinarie anslag å 6 000 kronor under rubrik: Pastor vid svenska Sofiaförsamlingen i Paris. Detta anslag upptogs på oförändrat sätt och med oförändrat belopp i staten jämväl under de närmast följande åren, intill dess detsamma från och med budgetåret 1935/1936 sammanfördes med övriga å riksstaten uppförda avlöningsanslag till utlandspastorer. (Om fortsatt anslag se: Om kyrkofonden.)

Ulrika Eleonora eller svenska församlingen i London

A. Tillkomst och arbetsformer

Församlingen i London konstituerades den 1 mars 1710. Privilegium att där bygga kyrka och hålla gudstjänst enligt hemlandskyrkans bekännelse hade dock redan år 1673 utverkats av konung Karl II. Första kyrkoordningen för församlingen är dagtecknad den 30 november 1778, den senaste fastställd av Kungl. Maj:t enligt resolution den 3 november 1911 (ändrad i vissa delar den 15 maj 1959 och den 27 april 1962).

Den första svenska kyrkan i London uppfördes år 1728. För medel, som insamlats i England och Sverige, förvärvades en tomt vid Princes Square i östra London, i närheten av de äldsta dockorna. Kyrkan invigdes den 29 september 1728. Tomten utökades år 1764 genom förvärv av vissa angränsande områden. Sedan sjöfarten dragit sig längre nedåt Themsen och de fast boende svenskarna sökt sig bostäder i andra stadsdelar, blev kyrkans läge mindre lämpligt. Med anledning härav förvärvades år 1907 en tomt vid Harcourt Street, Marylebone Road, W, där kyrka jämte föreläsningssal, pastorsbostad, skolrum, lärum och bibliotek m. m. uppfördes. Kyrkan invigdes den 26 februari 1911.

Medel till byggenskapen erhöles i första hand genom donationer samt insamlingar bland företag och enskilda ävensom genom kollekter såväl i Sverige som i England. Dessa inkomster förslogo emellertid ej. Församlingen anhöll därför om bidrag av statsmedel, och detta resulterade i att 1908 års

Den 26 juni 1957 avgav domkapitlet i Uppsala underdånigt utlåtande rörande spörsmålet om vården och underhållet av förenämnda kapell, varvid domkapitlet anförde: Kapellet ifråga vore nära anknutet till svensk kyrklig tradition, i det att vid svenska beskickningen i Konstantinopel fanns inrättad en prästerlig befattning, vilken åtnjöt stort anseende och var livligt eftertraktad, icke minst av prästmän, vilka ägnade sig åt studiet av orientaliska språk. Det syntes domkapitlet angeläget, att denna kyrkliga anknytning hölles vid liv, och domkapitlet hyste förhoppningen, att Kungl. Maj:t skulle — i avvaktan på utvecklingen — finna utvägar att genom statliga medel vårda och underhålla kapellet, så att det icke överginge i annans ägo.

riksdag anslog 100 000 kronor såsom bidrag för att i samband med byggnad av ny kyrka uppföra församlingssal, skol- och lärum samt bibliotek. I anslutning härtill förband sig församlingen att kostnadsfritt i byggnaden upplåta lokaler samt lärarbostäder ävensom att svara för uppvärmning och belysning av ifrågavarande utrymmen. Vidare erhöll församlingen år 1913 ett räntefritt lån av statsmedel å 60 000 kronor till gäldande av sin skuld för den nya kyrkobyggnaden. En stor del av det äldre kyrkoområdet användes ända till år 1856 såsom begravningsplats, en omständighet, som jämte viss osäkerhet i besittningsförhållandena utgjorde hinder för områdets försäljning. Sedan emellertid besittningsförhållandena år 1894 ordnats samt samtliga gravar dåmera flyttats, kunde området försäljas och försåldes även till Londons stad. Köpeskillingen användes till återbetalning av det för kyrkobyggnaden erhållna statslånet. En under år 1956 företagen omfattande restaurering av byggnadsbeståndet drog en kostnad av cirka 500 000 kronor. Hälften av denna summa insamlades genom församlingens försorg bland företag och enskilda, den andra hälften utgick av statsmedel. Under vintern 1963/1964 har en tillbyggnad gjorts, omfattande två klassrum. Kostnaden för detta tillbygge uppgick till 60 000 kronor, vilket belopp tagits ur församlingens byggnadsfond.

Byggnadskomplexets värde är upptaget till 2 250 000 kronor, äges av församlingen och förvaltas å dess vägnar av fyra »trustees», nämligen ambasadören, pastor samt kyrkovärdarna.

Församlingen saknar egen kyrkogård men disponerar sedan 100 år tillbaka ett område med cirka 200 gravplatser å Necropoliskyrkogården i Brookwood i närheten av Guildford, ungefär fem svenska mil söder om London.

Aldrings- och sjuk- samt annan socialvård bland svenskar i London är uppdelad på svenska församlingen, Svenska välgörenhetsföreningen samt svenska kvinnors understödsfond. Juridiskt äro församlingen och dessa föreningar helt åtskilda, men i sin socialvårdande uppgift samarbeta de intimt. Detta kommer till uttryck bland annat däri, att kyrkoherden och församlingssystemen äro medlemmar i styrelsen för välgörenhetsföreningen och i den inom styrelsen utsedda kommittén för Margaretahemmet, välgörenhetsföreningens ålderdomshem. (Se nedan.)

Den av församlingen bedrivna sociala verksamheten innefattar uppsökande verksamhet bland församlingsmedlemmarna, dels bidragsgivning till behövande och dels anslagsgivning till sjömansvården bland svenska sjömän i England. Sålunda besöka pastorn och församlingssystemen gamla, sjuka och ensamma svenskar eller svenskfödda personer, som äro bosatta i och utanför London, i deras hem eller på sjukhus eller andra inrättningar. Vidare ordnas regelbundet sammankomster för de gamla i församlingssalen. Församlingen lämnar än vidare ekonomisk hjälp till behövande äldre i form av periodiska eller tillfälliga understöd eller hjälp in natura. Härut-

över bidrager församlingen till driften av svenska välgörenhetsföreningens ålderdomshem genom anslag och kollekter. Genom anslag understöder slutligen församlingen de svenska sjömanskyrkornas verksamhet i London, Middlesborough, Hull, Aberdeen och Liverpool.

Den svenska välgörenhetsföreningen, som grundades år 1907, äger och driver det svenska ålderdomshemmet i London, Margaretahemmet, beläget vid 23—24, Enford Street, i svenska kyrkans omedelbara närhet. Åren 1953/1954 företogos omfattande reparationer i hemmet. Där bo för närvarande 10 pensionärer. Varje pensionär har eget rum. Pensionärerna hava gemensamt sällskapsrum och matsal. Vistelsen på hemmet är avgiftsbelagd, men i mån av behov medges nedsättning av eller befrielse från avgiften. Utöver drivande av ålderdomshemmet utdelar välgörenhetsföreningen såväl periodiska och tillfälliga understöd som gåvor till jul åt behövande svenskar eller svenskfödda personer. I stor utsträckning företaga också kyrkoherden och hemmets föreståndarinna liksom övriga ledamöter av föreningens styrelse besök hos hjälpbehövande svenskar i deras hem eller på sjukhus och andra inrättningar.

Svenska kvinnors understödsfond i London är en förening som framvuxit ur ett antal syföreningar, vilka började sitt arbete under första världskriget. Föreningens verksamhet går ut på att själv idka välgörenhet bland behövande svenskar och att ekonomiskt stödja av svenska församlingen och välgörenhetsföreningen bedriven social verksamhet.

Kostnaderna för församlingens samt de nämnda organisationernas understödsverksamhet bestridas med erhållna inkomster av gåvor, församlingskollekter och inackorderingsavgifter samt med inkomster från basarer ävensom med insamlade medel och avkastning därav. Inkomsterna från den årliga julbasaren i församlingens lokaler, som anordnas vartannat år av församlingen och vartannat år av svenska kvinnors understödsfond, delas mellan församlingen och nämnda fond. Likaledes fördelas församlingskollekterna mellan församlingen och ålderdomshemmet och andra sociala ändamål.

Sedan lång tid tillbaka — alltifrån första världskriget — bedriver svenska församlingen verksamhet bland svensk ungdom i London. Denna verksamhet har omfattat särskilda ungdomsaftnar, fester vid jul, påsk och midsommar samt utfärder och studiebesök i London. Efter det andra världskrigets slut har tillströmningen av svenska ungdomar till London starkt ökat. Flertalet av ungdomarna arbeta i hushåll, som hembiträden och barnvakter, men en del av dem studera också vid engelska skolor och universitet. För att möta det behov av kontakt, som finnes hos dessa ungdomar, vilkas antal kan uppskattas till minst 1 000, har ungdomsverksamheten i den svenska församlingen intensifierats. Varje onsdag anordnas sålunda i den s. k. svenska salen en klubbafton för ungdom med olika slag av underhållning, såsom föredrag, filmföreläsning, sång, musik och folkdanser.

Dessa samkväm uppskattas mycket och äro livligt besökta, vid vissa tillfällen av ända till 300 pojkar och flickor. Vid samkvämen serveras kaffe och bröd till självkostnadspris. Församlingen upplåter också sina lokaler för andra svenska sammanslutningar, som anordna kulturella arrangemang eller sammankomster, där svenskar och engelsmän kunna träffas. Årligen anordnas också sightseeingturer i London samt utflykter till sevärda platser i England, såsom Oxford och Canterbury.

I församlingen bedrives vidare kurators- och yrkesrådgivningsverksamhet. De svenska ungdomarna kunna sålunda vända sig med sina problem till församlingssystemet, som har mottagning på onsdagseftermiddagen, då de i hushåll arbetande ungdomarna i regel hava ledig eftermiddag. Men också på andra tider tager syster emot besök. Även pastor har mottagning på onsdagarna i samband med klubbaftonen. Församlingen har tillgång till en svensk expert på yrkesvägledningsfrågor, som också träffas varje onsdag. Slutligen anordnar församlingen kurser i engelska för ungdom.

I detta sammanhang förtjänar att omnämnas, att församlingen på visst sätt utsträcker sin verksamhet utanför Englands gränser. Till ledning och upplysning för svensk ungdom, som reser till England, utdelas nämligen på passagerarbåtarna mellan Sverige och England genom församlingens försorg med vederbörande rederis tillstånd en broschyr, där den resande informeras om svenska kyrkans i London verksamhet, dess adress samt andra upplysningar av värde att känna till, när man anländer till det främmande landet.

En annan gren av ungdomsverksamhet, som visserligen icke sorterar under församlingen men som stödes av denna, är gästhemmet för svenska flickor, det s. k. Svenskhem i Hampstead. Detta hem äges av Svenska Kristliga föreningen av unga kvinnor (KFUK) i London. För driften av hemmet svarar en kommitté, utsedd av KFUK. I gästhemmets styrelse är kyrkoherden ordförande. Förvärvet av detta hem möjliggjordes genom en donation på 1930-talet. I hemmet, som har svensk personal, kan studerande flickor liksom flickor, som före eller efter en anställning önskar vistas i London på egen hand, få en god och billig inackordering för både längre och kortare tid. Svenskhem kan mottaga 25 gäster. Kostnaderna för driften av hemmet bestridas i första hand med inackorderingsavgifter. Därutöver får verksamheten lita till gåvor och andra frivilligt insamlade medel. Sålunda upptages kollekt i kyrkan till hemmet vid ett flertal tillfällen under året.

Redan år 1908 startades en svensk skola i London.

Initiativtagare härtill var den dåvarande svenska föreläsnings- och musikföreningen. Skolan drevs först som en aftonskola för hel- eller halvsvenska familjers barn, som i övrigt åtnjöto undervisning i engelska skolor. Den svenska undervisningen avsåg att giva kunskaper i svenska språket och svensk historia. Efterhand utvidgades undervisningen och år 1915 hade man

kommit så långt, att en skola kunde inrättas, som helt tog hand om undervisningen för svenska barn till och med tredje klassen i dåvarande realskolan. För närvarande omfattar skolan små- och folkskola samt realskolans samtliga klasser. Undervisningen, som pågår måndag—fredag, följer helt svenska kursplaner. Undervisning i engelska språket är obligatorisk i samtliga klasser. Ungefär ett 40-tal elever undervisas för närvarande i skolan.

Huvudman för skolan är dock inte svenska församlingen utan en särskild sammanslutning, Svenska skolföreningen. Föreningen har en egen styrelse, dess ekonomi är helt skild från församlingens och dess förvaltning och räkenskaper redovisas inför föreningens årsmöte. Sveriges generalkonsul i London är av skolöverstyrelsen utsedd inspektor för skolan. Kyrkoherden är för närvarande ordförande i styrelsen.

Skolföreningens styrelse anställer skolans personal. För närvarande äro till skolan knutna två heltidsanställda svenska lärarinnor samt därutöver några timanställda lärare, varav en engelsk lärarinna för undervisningen i engelska.

Kostnaderna för verksamheten bestridas genom skolavgifter och statsbidrag. Statsbidrag utgick för budgetåret 1963/1964 med 11 000 kronor för envar av två folkskollärlöner och med 8 500 kronor för en småskollärlöner. Detta bidrag får dock enbart användas för att bestrida lärlöner, varför andra utgifter i huvudsak få täckas av inkomster från skolavgifter. Eleverna få icke fria läroböcker liksom ej heller fria skolmåltider. Särskild personal är anställd för anordnande av skolmåltider, vilka intagas inom skolans lokaler.

I kyrkobyggnadskomplexet finnes inrymt ett folkbibliotek med såväl svensk som utländsk litteratur samt ett skolbibliotek. För biblioteken ansvarar en av kyrkostämman vald styrelse. För utlåningsverksamheten och den närmare skötseln av biblioteket har anställts en bibliotekarie. Förslag till inköp av litteratur göres upp av bibliotekarien. Inköpen granskas i efterhand av skolöverstyrelsens bibliotekskonsulent. Biblioteket är öppet varje onsdagskväll i samband med klubbafnarna. I läsrummet, som är öppet varje dag mellan klockan 10 och klockan 22, tillhandahåller församlingen dagliga svenska och engelska tidningar samt tidskrifter.

För inköp av litteratur till biblioteken har efter ansökan församlingen för år 1963 uppburit ett statsbidrag å 1 000 kronor till folkbiblioteket och 300 kronor till skolbiblioteket. Församlingen anslår själv en ungefär lika stor summa. Vidare förekommer, att församlingen erhåller såväl penning- som bokgävor till biblioteket.

B. Anslag till den prästerliga verksamheten

Sedan den år 1727 uppförda kyrkan efter förening med Norge börjat anlitas även av norska sjömän, vilka sökte hjälp av kyrkans medel, erhöi kyrkan från den 20 juli 1824 ett årligt bidrag av norska staten å 100 pund,

och sedan år 1845 lämnade även Finland kyrkan ett årligt bidrag å 100 pund. Också från Sverige erhöles tidigare bidrag, nämligen *dels* i form av anslag å ministerstaten under benämning av legationspredikantens lön 220 pund årligen, *dels ock* ett annat bidrag å 100 pund. Sistnämnda bidrag öfverflyttades, såsom förut nämnts, från och med år 1879 till Paris för underhåll av svenska kyrkan därstädes. Legationspredikantenslönen indrogs från och med år 1875, dock att pastor i den svenska församlingen från utrikesdepartementet erhöles 60 pund årligen, som utgick av till departementets extra utgifter anvisade medel. Detta bidrag upphörde från och med den 1 januari 1902. Församlingen svarade därefter helt och hållet själf för pastors avlöning och statsbidrag i någon form utgick sålunda icke för ändamålet. (Se dock utredningen om de s. k. skeppsavgifterna.) Pastors lön berodde av församlingens beslut å kyrkostämman. Vid kyrkostämman den 27 november 1938 fastställdes lönen till 660 pund eller i svenskt mynt 11 121 kronor (därav 460 pund i grundlön, 100 pund i provisorisk löneförbättring och 100 pund i dyrtidstillägg), vartill sedermera kom ett tillfälligt bidrag för barnens skolgång å 70 pund. (Om fortsatt anslag se: Om kyrkofonden.)

Svenska Victoriaförsamlingen i Berlin

A. Tillkomst och arbetsformer

På enskilt initiativ bildades på 1890-talet en svensk kyrkoförening i Berlin. Efter en år 1901 av ett antal svenskar därstädes hos ärkebiskopen gjord hemställan utsände svenska kyrkans missionsstyrelse¹⁾ på hösten 1902 en präst till svenska kolonien i Berlin. Denne var de första åren tillika sjömanspräst i Stettin.

Då församlingsarbetet kommit igång och medgivande inhämtats från stämme med den som gällde för svenska församlingen i Paris, och detta för-

¹ Redan i äldre tider var uppmärksamheten fäst vid förhållandena bland svenskt sjöfolk å fartyg, som anlöpte främmande hamnar. Den första svenska kyrkan i London tillkom sålunda i särskilt syfte att bereda svenska sjömän i denna hamn nödig omvårdnad i olika hänseenden. Mer allmän blev verksamheten dock först i senare tid. Den upptogs år 1869 av evangeliska fosterlandsstiftelsen och någon tid därefter av svenska kyrkan.

Impulsen till kyrkans verksamhet bland svenska sjömän i utländska hamnar gavs i en vid 1873 års kyrkomöte av biskopen E. G. Bring väckt motion, som föranledde kyrkomötet att i skrifvelse till Kungl. Mat:t hemställa om åtgärder för beredande av själavård å större utländska handelsplatser i vidsträcktare mån än hittills skett för svenska sjömän. Efter närmare utredning av frågan framlades proposition i ämnet vid 1875 års riksdag, som för ändamålet beviljade 8 000 kronor att utgå i mån av behov under året 1876. Svenska kyrkans sjömansvård begynte sålunda sin verksamhet nyssnämnda år.

Under mer än ett tiotal år handhades den centrala ledningen av sjömansvården av ärkebiskopen. På framställning av 1888 års kyrkomöte bemyndigade emellertid Kungl. Maj:t i brev den 7 december samma år svenska kyrkans missionsstyrelse, vars verksamhet från början uteslutande avsåg kyrkligt arbete bland icke kristna folk, att ägna sin verksamhet även åt svenska sjömän i utländska hamnar. På grund av detta nådiga brev öfvergick alltså ledningen av svenska kyrkans sjömansvård till missionsstyrelsen.

Missionsstyrelsens sjömansvårdsverksamhet, som bedrevs genom dess sjömansvårdsutskott, har sedermera övertagits av svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, som efter hemställan från kyrkomötet inrättades enligt Kungl. brev den 12 maj 1933 och utgör en ombildning av sjömansvårdsutskottet.

samling, som antog namnet Svenska Victoriaförsamlingen. Sedan kyrkostämman antagit ett förslag till kyrkoordning, vilket i huvudsak överensstämde med den som gällde för svenska församlingen i Paris och detta förslag vunnit vederbörande tyska polismyndigheters erforderliga gillande, fastställde Kungl. Maj:t enligt resolution den 10 februari 1905 kyrkoordning för församlingen (ändrad i vissa delar den 8 februari 1907, den 25 februari 1910 och den 2 april 1937). Härigenom blev församlingen enligt tysk lag en del av den svenska kyrkan och erhöll rätt att föra vederbörligt civilregister.

I förhållande till de tyska myndigheterna utgör församlingen en stiftelse, vars styrelse består av svenske ministern eller generalkonsuln i Berlin, pastor samt tre av ärkebiskopen i Uppsala bland kyrkorådets ledamöter utsedda personer, som bo i Berlin.

Den kyrkliga verksamheten bedrevs under en lång följd av år i förhyrda lokaler. Redan i samband med församlingsbildningen sysselsatte man sig dock livligt med frågan om byggande av en egen kyrka med församlingslokaler. Efter flera försök att finna en lämplig plats för en kyrkobyggnad lyckades man äntligen år 1917 avsluta köp av en för ändamålet passande tomt. Av skilda skäl kom emellertid någon bygghus inte till stånd på denna tomt, utan år 1920 inköptes en fastighet på Landhausstrasse 26—28, som sedermera efter ombyggnad inrymde kyrka, läsrum, skolsal, bibliotek, expeditionslokaler, pastorsbostad m. m. Samtidigt uppfördes en klockstapel å fastigheten. År 1921 inköptes vidare en till den tidigare tomten gränsande obebyggd fastighet. Kyrkan invigdes den 18 juni 1922. Finansieringen av församlingens tomtköp samt omändring och nybyggnad av fastigheterna skedde i sin helhet på frivillig väg. Medlen insamlades till övervägande del i Sverige och ett flertal stora donationer erhöles. Församlingens framställning av år 1913 och 1921 om bidrag av statsmedel till församlingshuset föranledde ingen åtgärd.

Under striderna i Berlin år 1945 i andra världskrigets slutskede sattes den svenska kyrkan i brand och den omkringliggande parken ödelades helt. År 1947 tog man upp planerna på att återuppbygga den förstörda kyrkan. Då emellertid kyrkoruinen ej visade sig användbar, inköptes från Sverige två militärbaracker, som kunde tagas i bruk år 1948 för gudstjänst- och andra ändamål. Under åren 1953—1955 revs ruinen samt iordningställdes parken. År 1955 invigdes ett nytt församlingshem, omfattande kyrksal, expeditionslokaler, skolrum, bibliotek, sammanträdesrum, gymnastiksal samt kök. Under år 1959 färdigställdes ett bostadshus med lägenheter åt pastor, lärare och vaktmästare. En arkitekttävling rörande ny kyrka har även varit utlyst, men kyrka har ännu icke kunnat uppföras av brist på medel. Preliminärt beräknade kostnader för en kyrkobyggnad uppgå till 500 000 kronor.

Kostnaderna för uppförande av ovannämnda församlings- och bostadshus

hava uppgått till 780 000 kronor. Finansieringen därav har möjliggjorts dels genom att församlingen av den tyska likvidationsnämnden erhållit krigsskadeersättning med cirka 591 000 kronor, dels genom frivilliga medel, dels genom att Berlins senat beviljat församlingen ett lån av cirka 130 000 kronor mot 3 procent ränta.

I egenskap av stiftelse är församlingen genom beslut av Berlins senat befriad från fastighetsskatt.

Församlingen saknar egen kyrkogård men disponerar ett område å kyrkogården i Stahnsdorf, som ligger i östzonen. För vård och underhåll av kyrkogården betalas årligen cirka 2 400 östmark.

Den sociala verksamheten omfattar utdelning av kontanta understöd och hjälp in natura åt behövande samt av pastor och församlingssystem bedriven uppsökande verksamhet. Något åldersdomshem finnes icke i Berlin för närvarande, men möjlighet till tillfällig vård kan erbjudas på rekreationshemmet »Haus Victoria», varom mera nedan.

När man efter andra världskriget skulle återupptaga det sociala arbetet, gällde det att med de resurser, som stodo till buds, söka lindra den nöd, i vilken många svenskar och svenskfödda personer i Berlin levde. Den effektigaste hjälpen härvid innebar främst kontant understöd samt anställande av en församlingssystem med uppgift att spåra upp nödlidande landsmän. Tanken på ett åldersdomshem var ej aktuell och dåvarande omständigheter torde för övrigt icke hava medgett uppförande av något sådant.

Tidigare fanns ett svenskt åldersdomshem i Berlin. Det hade varit ett länge känt behov att söka skaffa en fristad åt äldre församlingsbor, som hade svårt att klara sig själva. Några år före andra världskrigets utbrott lyckades man förvärva en lämplig fastighet för ändamålet, belägen vid Briennerstrasse 12, för övrigt ej långt från svenska kyrkan. Verksamheten blev emellertid kortvarig, ty år 1942 jämnades hemmet med marken vid ett bombanfall. Tomten äges av en stiftelse, benämnd Die Stiftung des schwedischen Gesandten in Berlin. Vissa kostnader, som äro förenade med innehavet av tomten, bestridas av församlingen. Fastighetsskatt har församlingen hittills varit befriad ifrån.

Avsaknaden av ett åldersdomshem ställer i viss mån större krav på församlingens förmåga att lämna ekonomisk hjälp till behövande åldringar. Sålunda driver församlingen en omfattande stödverksamhet bland Berlinsvenskarna. Såväl periodiska som tillfälliga understöd utdelas i penningar och in natura, särskilt till jul och svenska flaggans dag. Pastor och församlingssystem besöka regelbundet — ibland dagligen — behövande och sjuka eller på annat sätt nödställda församlingsbor i deras hem eller på sjukhus eller andra institutioner. Genom att både kyrkoherden och församlingssystemen hava bil, har den uppsökande verksamheten kunnat intensifieras. Härjämte anordnas samkväm för äldre i församlingshemmet och även svenskar på tillfälligt besök i Berlin bliva föremål för omvårdnad.

Organisationen »Lutherhjälpen» driver ett rekreationshem i Berlin för behövande gamla, benämnt »Haus Victoria». Hemmet kan taga emot 20 personer. För att bereda så många som möjligt vistelse där är rekreations-tiden begränsad till högst fyra veckor för varje gäst. Gästerna äro anvisade av organisationen »Evangelisches Hilfswerk», som också betalar kostnaderna för dem. I detta hem disponerar svenska församlingen fyra sängplatser, varigenom församlingen vid behov kan bereda församlingsbo viss tids rekreativ vistelse. Flertalet personer kommo tidigare, före berlinmurens tillkomst, från östzonen.

Kostnaderna för understödsverksamheten och församlingssystemens lön bekostas helt med på frivillig väg erhållna medel. Sålunda går inkomsten av församlingens julbasar oavkortad till församlingens sociala verksamhet.

Tillströmningen av svensk ungdom till Berlin är ringa. Emellertid finnes där en del studerande, för närvarande ett 30-tal. De svenska ungdomarna hava bildat en ungdomsklubb, vari även tysk ungdom deltagar. Klubbens medlemmar träffas varje söndag i församlingshemmet till samkväm med underhållning.

Församlingen har i stort sett sedan dess begynnelse haft en svensk skola. Skolan omfattar små- och folkskolestadiet och har sammanlagt sex klasser. Undervisningen följer helt svenska kursplaner. Om eftermiddagarna meddelar man undervisning i svenska språket, svensk historia och geografi åt svenska barn, som gå i tyska skolor.

Skollokalen — det finnes blott en för samtliga klasser — är inrymd i församlingshuset. Vidare finnes en gymnastiksal samt bad och bastu.

Kyrkorådet anställer lärare. För närvarande tjänstgör en lärare. Liksom i övriga utlandsförsamlingar är det mycket svårt att få lärare att stanna någon längre tid. Detta sammanhänger med att församlingen ej har möjlighet att betala samma lärarlön som i Sverige.

Läraren åtnjuter utom lön fri bostad med uppvärmning och belysning. Till lärarlönen erhåller församlingen statsbidrag, som för budgetåret 1963/1964 utgick med 11 000 kronor till en folkskollärarlön.

I församlingshuset är inrymt ett folkbibliotek. Skötseln av biblioteket ankommer på pastor, som också lämnar förslag till inköp av böcker. Biblioteket är öppet i samband med gudstjänsterna.

Inköp av böcker granskas i efterhand av skolöverstyrelsens bibliotekskonsulent.

Ett antal gånger om året utsänder församlingen ett församlingsblad till sina medlemmar med upplysningar om gudstjänster, andra förrättningar och samkväm samt notiser om i församlingen timade händelser.

B. Anslag till den prästerliga verksamheten

Avlöningen till pastorn i Berlin bestreds från början med på enskild väg sammanskjutna medel ävensom med ett belopp å 1 200 kronor från mis-

sionsstyrelsen. Sistnämnda bidrag, som från och med år 1904 höjdes till 1 500 kronor, utgick under villkor, att pastorn tre månader av året under sommaren tjänstgjorde som sjömanspräst i Stettin.

Då det emellertid visade sig önskvärt, att pastorn helt ägnade sin arbetskraft åt församlingen i Berlin och det befanns mindre lämpligt, att han för sin utkomst vore beroende av frivilliga bidrag, gjorde församlingen den 6 mars 1906 framställning hos Kungl. Maj:t om ett årligt anslag av 6 000 kronor till avlönande av pastor vid svenska församlingen i Berlin. Framställningen upptogs i statsverkspropositionen till 1907 års riksdag, och riksdagen anvisade på *extra* stat för år 1908 det äskade beloppet. Därmed upphörde nämnde pastors tjänstgöring såsom sjömanspräst i Stettin. Under de följande åren fram till budgetåret 1924/1925 beviljade riksdagen årligen ett extra anslag för ändamålet med oförändrat belopp. Den 3 juli 1923 hemställde församlingens kyrkoråd, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för att avlöningen till församlingens pastor måtte från och med budgetåret 1924/1925 uppföras å ordinarie stat och efter därav föranledd proposition (1924:138) uppförde riksdagen för ändamålet ett *ordinarie* anslag av 6 000 kronor. Omnämnda anslag utgick sedermera med oförändrat belopp, tills det från och med budgetåret 1935/1936 sammanfördes med övriga å riksstaten uppförda avlöningsanslag åt utlandspastorer. (Om fortsatt anslag se: Om kyrkofonden.)

Svenska Gustafs församlingen i Köpenhamn

A. Tillkomst och arbetsformer

Sedan under några år svensk gudstjänst anordnats av tillfälliga krafter från Sverige i än den ena än den andra kyrkan i Köpenhamn, erhöll svenska kyrkans missionsstyrelse genom nådigt brev den 5 november 1900 bemyndigande att från 1901 års ingång förordna en svensk präst med uppgift att bereda i Köpenhamn vistande landsmän religiös och sedlig omvårdnad. Den 28 januari 1903 bildades den svenska kyrkoföreningen med uppgift att arbeta för sammanslutning på kyrklig grund av i Köpenhamn boende svenskar. Omkring denna förening grupperade sig andra föreningar och verksamhetsgrenar för tillgodoseende av sociala och kulturella behov bland landsmännen. Kyrkoföreningen ombildades genom beslut den 6 och den 24 november 1912 till svenska Gustafs församlingen. Kyrkoordning för församlingen hade redan den 3 november 1911 (ändrad den 17 maj 1912) fastställts av Kungl. Maj:t.

De första årens kyrkliga verksamhet utövades i förhyrda lokaler. Sedan den danska regeringen åt den dåvarande kyrkoföreningen anvisat ett större tomtområde i närheten av Östbanestationen på den s. k. Grönlands bastion, lades där den 4 juni 1908 grundstenen till en egen kyrka, som invigdes den 1 juni 1911. Byggnadskomplexet innehåller, förutom kyrkan, salar för före-

läsningar och samkväm, läsrum för sjömän, poliklinik, sjukrum, bostäder för två präster och vaktmästare samt expeditiionslokaler. Då svenska Gustafs-församlingen bildades år 1912, överlät svenska kyrkoföreningen vederlagsfritt all sin egendom till församlingen.

Medel till kyrkobygget erhöll kyrkoföreningen dels genom upptagande av en mindre årsavgift av sina medlemmar, dels genom insamlingar i Sverige och bland svenskar i Köpenhamn och dels genom ett av riksdagen år 1909 beviljat anslag å 80 000 kronor. Den totala byggnadskostnaden uppgick till cirka 338 000 kronor.

För den av danska staten upplåtna tomten erlägger församlingen 700 kronor om året i tomthyra.

År 1921 uppförde församlingen i anslutning till kyrkan ett ålderdomshem, Svenska Victoriastiftelsen. Hemmet omfattar 25 lägenheter om vardera ett rum och kök. En av lägenheterna bebos av församlingssystemen, som övar tillsyn över hemmet och hjälper bostadsgästerna till rätta. Ålderdomshemmet, som uppförts helt med insamlade medel, drog en kostnad av cirka 293 000 kronor. Byggnaden saknar taxeringsvärde, enär församlingen är befriad från fastighetsskatt. Brandförsäkringsvärdet är cirka 445 000 kronor.

Vistelsen på hemmet är icke avgiftsbelagd. Bostadsgästerna — detta uttryck användes av tradition i församlingens protokoll och korrespondens — åtnjuta dansk folkpension. De lämna ett visst bidrag till hemmets underhåll, drift och uppvärmning, liksom till städning av gemensamma utrymmen. Kostnaderna för avlöningen till församlingssystemen delas mellan församlingen och nedan närmare omförmälda sammanslutning, svenska understödsföreningen.

Understödsverksamheten inom församlingen handhaves nämligen i hudsak av nyssnämnda förening, som för övrigt bildades före Gustafs-församlingens tillkomst. Föreningen ledes av en styrelse, vid vars sammanträden kyrkoherden och Sveriges sändebud i Köpenhamn äga deltaga, även om de ej skulle vara styrelseledamöter. Det nära sambandet mellan föreningen och församlingen framgår bland annat därav, att nuvarande kyrkoherden är vice ordförande och sekreterare i understödsföreningen.

Understödsföreningen lämnar hjälp åt nödlidande och behövande inom församlingen i form av kontanta understöd eller kläder. Vidare försöker föreningen att på skilda sätt göra livet ljusare för församlingens gamla och ensamma. Sålunda bjuder föreningen två gånger om året — vid jul och på svenska flaggans dag — de gamla på middag. Vidare anordnas vartannat år en utflykt till någon sevärd plats. En sådan utflykt avslutas alltid med middag.

Vid hemmet är anställd en föreståndarinna, som förutom lön åtnjuter fri bostad med belysning och uppvärmning.

Kostnaderna för såväl församlingens som understödsföreningens sociala

verksamhet bestridas med inkomster från den årliga basaren och från avkastningen av donationer samt genom gåvor. Av basarinkomsterna taga församlingen och föreningen hälften var.

Prinsessan Margarethas Kustsanatorium (Margarethahemmet) är beläget i Hornbaeck icke långt från Helsingör. Margarethahemmet är uppfört för penningar, som insamlades bland danskar och svenskar i anledning av prinsessan Margarethas av Sverige och prins Axels av Danmark bröllop. Danska staten lämnade också bidrag till byggnadens uppförande. Hemmet tillkom för att bereda vistelse på landet åt svenska barn i Danmark, som voro angripna av tuberkulos.

Margarethahemmet äges av svenska understödsföreningen. Tomten tillhör danska staten, som emellertid upplåter den kostnadsfritt, så länge hemmet användes för sitt ändamål. Som nyss sagts var hemmets uppgift att taga hand om tuberkulösa svenska barn. Numera finnas i regel inga sådana barn, varför hemmet fått en i huvudsak annan användning. Sålunda bereder hemmet vistelse för barn från splittrade familjer eller från familjer, där föräldrarna äro sjuka. Intagning på hemmet, som avgöres av läkare, grundas till övervägande del på sociala indikationer. Vid intagningen sker i regel ingen ekonomisk behovsprövning. Också den sociala polisen i Köpenhamn är intresserad av att på hemmet placera barn bort från olämplig miljö. Barn upp till 13 å 14 års ålder mottagas. De barn, som äro skolpliktiga, gå i skola på platsen. Plats kan beredas 30 å 40 barn.

För vistelsen på hemmet erlägges en mindre avgift. Inkomsten härav förslår dock icke till täckande av driftkostnaderna. Eftersom hemmet är godkänt för sitt ändamål av danska staten, bidrager staten med anslag till driften. De ytterligare medel, som kunna behövas, erhållas genom gåvor och avkastning av donationer.

Hemmets verksamhet ledes av en styrelse, huvudsakligen sammansatt av medlemmar i understödsföreningens styrelse. För hemmets skötsel finnes en föreståndarinna och annan vård- samt kökspersonal anställd. I personalens löneförmåner ingår fritt vivre.

Varje vecka under terminerna ordnas i Köpenhamn s. k. ungdomsträffar. Dessa taga i första hand sikte på församlingens »egen» ungdom och försöka sammanföra och samla konfirmander av skilda årgångar. Ofta komma också yngre sjömän från svenska fartyg i hamnen, som sätta värde på att få kontakt med jämnåriga i land.

Under åtskilliga år hava vid kyrkan dessutom av och till förekommit speciella ungdomsträffar för svenska studerande, som tillfälligt vistas i Köpenhamn. Även i dessa sammankomster hava svenska sjömän deltagit.

Konfirmandundervisningen utgör också en ungdomsvårdande verksamhet. Varje konfirmandgrupp läser från början av september ena året till påsk följande år, och i undervisningen ägnas stor omsorg åt att föra ungdomarna i kontakt med församlingens verksamhet.

I kyrkobyggnaden finnes ett bibilotek. Närmaste inseende över biblioteket utövas av en bibliotekarie. Biblioteket är öppet på söndagarna i samband med gudstjänsten. Böcker tillföras biblioteket vanligen på så sätt, att medlemmarna i två läsecirklar inom församlingen skänka böckerna till biblioteket, sedan de lästs. I församlingens läsrum finnes även tillgång till dagliga svenska och danska tidningar.

B. Anslag till den prästerliga verksamheten

Genom beslut den 5 oktober 1900 föreskrev Kungl. Maj:t, såsom ovan redan omnämnts, att i Köpenhamn skulle av svenska kyrkans missionsstyrelse från och med den 1 januari 1901 tills vidare förordnas en svensk prästman med uppgift att bereda i Köpenhamn vistande svenska sjömän samt andra dit utflyttade eller därstädes sig tillfälligtvis uppehållande svenskar behöflig religiös och sedlig omvårdnad. Den sålunda förordnade prästmannen benämndes, efter det kyrkoordning för svensk församling i Köpenhamn den 3 november 1911 blivit av Kungl. Maj:ts fastställd och svenska Gustafs-församlingen därstädes bildats, pastor vid sagda församling. För dennes avlönande hade av det i riksstaten uppförda extra anslaget till religiös och social verksamhet bland svenskar i utländska hamnstäder eller, såsom anslaget före år 1914 benämndes: till beredande av religionsvård åt svenska sjömän m. fl. i utländska hamnar samt åt andra därstädes sig uppehållande landsmän, ställts till missionsstyrelsens förfogande för vart och ett av åren 1901—1916, 4 000 kronor samt för år 1917 5 000 kronor.

Vid anmälan i statsverkspropositionen till 1917 års riksdag av frågan om anslag för år 1918 för svenske kyrkoherdens i Köpenhamn avlönande föreslogs i propositionen, att riksdagen måtte på ordinarie stat uppföra ett anslag å 6 000 kronor med titel: Pastor vid svenska Gustafs-församlingen i Köpenhamn. Anslaget beviljades av riksdagen och var sedermera uppfört å riksstaten med oförändrat belopp, tills detsamma från och med budgetåret 1935/1936 sammanfördes med övriga å riksstaten uppförda avlöningsanslag till utlandspastorer. (Om fortsatta anslag se: Om kyrkofonden.)

Svenska Margaretaförsamlingen i Oslo

A. Tillkomst och arbetsformer

År 1911 förordnade svenska kyrkans missionstyrelse en svensk präst att från den 1 september samma år utöva kyrklig verksamhet bland svenskar i Oslo med omnejd och angränsande hamnar. Denne anknöt sitt arbete till den religiösa, sociala och kulturella verksamhet, som förut utövats av skilda sammanslutningar bland svenskarna i Oslo. Den 10 april 1913 bildades en kyrkoförening med ändamål att inom den stora svenska kolonien börja ett församlingsarbete enligt svenska kyrkans ordning. I denna kyrkoförening kunde inskrivas både svenska och norska medborgare. Föreningen, som allt-

fort bedriver verksamhet, hade emellertid icke en kyrkoförsamlings karaktär. Frågan om att ombilda kyrkoföreningen till en svensk utlandsförsamling mötte hinder, enär en sådan åtgärd med anledning av den norska dissenterlagstiftningens utformning skulle medföra, att alla svenskar, som blivit norska medborgare och därmed automatiskt kommit att tillhöra norska kyrkan, icke skulle kunna inskrivas i församlingen, i den mån de icke anmälde sitt utträde ur norska kyrkan. En sådan utväg ansågs dock ej lämplig att beträda. Visserligen fastställde Kungl. Maj:t genom resolution den 13 november 1925 kyrkoordning för en svensk församling i Oslo, men man vågade då icke konstituera en församling, som skulle ställa utanför alla svenskfödda norska medborgare, vilka arbetat minst lika mycket för den år 1925 invigda kyrkans tillkomst som de svenska medborgarna. Först den 4 oktober 1931 tillkom den svenska Margaretaförsamlingen i Oslo och då på så sätt, att de i svenska kyrkoföreningen inskrivna svenska medborgarna konstituerade densamma. Dissenterlagstiftningen lade fortfarande hinder i vägen för de svenskfödda norska medborgarna att ingå i församlingen. Dessa kvarstå emellertid i svenska kyrkoföreningen, som intimt samarbetar med svenska församlingen, och i praktiken kunna medlemmarna i föreningen även betraktas som medlemmar i församlingen. Härpå tyder bland annat, att föreningen låter sina medlemsavgifter sedan flera år tillbaka oavkortade tillfalla församlingen. Arrangemanget kan betraktas som en nödlösning för att komma förbi den norska dissenterlagstiftningens tvingande bestämmelser. De norska myndigheterna hava icke haft något att erinra mot denna anordning.

Den svenska kyrkoföreningens syfte var bland annat att arbeta för åstadkommande av en egen svensk kyrka jämte församlingslokaler. Ett missionshus hade visserligen upplåtits för gudstjänster — endast aftonsånger — men behov förelåg även av andra lokaler än ett gudstjänstrum. Så länge sådana lokaler saknades, kunde någon egentlig verksamhet svårigen bedrivas. Planerna på en svensk kyrka kunde dock så småningom förverkligas, och den 20 december 1925 invigdes en nyuppförd kyrka med församlingssal och prästbostad. Byggnadsföretaget drog en kostnad av 1 240 000 norska kronor, och medel erhöles genom ett intensivt insamlingsarbete såväl i Norge som i Sverige. Framställning till Kungl. Maj:t resulterade i att riksdagen år 1917 anslog 125 000 kronor till kyrka och församlingshus. Kungl. Maj:t beviljade vidare en rikskollekt till förmån för ändamålet under ett vart av åren 1920—1922. Byggnadstomt ställdes av Oslo stad till förfogande på Hammersborg.

Ägare till fastigheten var tidigare den svenska kyrkoföreningen i Oslo. För att skapa förutsättningar för en ombildning av församlingen till en svensk utlandsförsamling med ordinarie kyrkoherde överlät svenska kyrkoföreningen till församlingen år 1933 dels kyrkan och den därmed sammanbyggda prästgården jämte övriga utrymmen, dels allt i byggnadskomplexet befintligt lösöre, som tillhörde föreningen, dels ock kyrkoföreningens drifts-

fond å 206 126 kronor, reparationsfond å 14 692 kronor och diakonissfond å 13 633 kronor.

Tidigare svarade kyrkoföreningen för kostnaderna för såväl befattningshavare som för församlingsverksamheten. Medel härtill erhöles genom avkastningen av ovannämnda driftsfond, genom uthyrning av de föreningen tillhörande kyrko- och församlingslokalerna, genom föreningsavgifter, genom bidrag från missions- och sjömansvårdsstyrelsen i Sverige, genom bidrag av svenska sammanslutningar i Norge och genom gåvor av enskilda. Föreningen svarar alltför för en del av kassörens och vaktmästarens löner.

Genom svenska kyrkoföreningens försorg har uppförts ett ålderdomshem för svenskar i Oslo, Svenska Margaretahemmet, beläget nära kyrkan, vilket invigdes den 29 september 1940. Medel för uppförande av hemmet erhöles genom insamlingar och donationer. Tomt för fastigheten ställdes till förfogande av Oslo stad mot en årlig tomträttsavgift av 1 krona. Ägare till fastigheten är svenska kyrkoföreningen.

Ålderdomshemmet kan taga emot 64 pensionärer. Dessa bo antingen i enkel- eller dubbelrum. En särskild sjukavdelning, som rymmer 24 platser, har tillbyggt år 1962. Till pensionärernas trevnad finnas vissa gemensamma lokaler, såsom två vardagsrum och en takterass. Förutom dessa utrymmen för pensionärerna finnas kontors- och personalrum samt erforderliga kökslokaler jämte tvättstuga samt mangel- och strykrum i källarvåningen.

Pensionärerna betala för sin inackordering 385 kronor per månad och på sjukavdelningen 610 kronor per månad. Det är i första hand församlingsbor, som få plats på hemmet. Emellertid har kyrkoföreningen ett avtal med Oslo stad, att hemmet skall taga emot ett antal pensionärer, som stadens sociala myndigheter välja ut. För dessa pensionärer betalar staden all vårdkostnad på hemmet. Driften av hemmet i övrigt bekostas helt av svenska kyrkoföreningen.

Läkare besöker hemmet två gånger i veckan.

Damföreningarna Lucia-klubben och Margaretaföreningen — en sammanslutning av damer i svenska kolonien — hava genom insamlade medel i stor utsträckning anskaffat inventarier till hemmet. Dessa föreningar bjuda också understundom de intagna extra förplägnad. En inom församlingen verkande arbetskrets har tagit till uppgift att omse hemmets linneutrustning.

För de gamlas förströelse anordnar slutligen Margaretaföreningen utflykter två gånger om året, varvid deltagarna alltid bjudas på middag.

Utöver verksamheten bland svenska åldringar i Oslo utövar församlingen understödsverksamhet genom kontanta bidrag till behövande svenskar. Pastor har också en omfattande uppsökande verksamhet bland församlingsbor.

Ungdomsverksamhet förekommer i ganska liten omfattning. Orsakerna härtill synas vara, att ungdomarna i församlingen äro assimilerade med norsk miljö och skola. Språksvårigheter förekomma ej. Detta medför, att

de unga icke hava samma behov av kontakt med rent svenska förhållanden, som fallet är i länder med icke så närbesläktade språk.

En verksamhet, som upptagits i Oslo under senare år, är sjömansvårds-verksamhet. Församlingen har nu — med ekonomiskt bistånd av svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse — i kyrkofastigheten låtit inreda ett samlings- och läsrum för sjömän, som där hava tillfälle till avkoppling med kaffe, tidningsläsning, biljardspel, TV, radio och dylikt. Under år 1963 hade läsrummet 1 600 besök.

Liksom i åtskilliga andra församlingar förekomma i Margaretaförsamlingen regelbundna församlingsaftnar under tiden september — maj med föredrag, musik och sång, film och teater. Medverkande äro såväl svenska som norska föredragshållare, sångare och konstnärer. Vidare utövas en omfattande upplysningsverksamhet om svenska förhållanden i skilda sammanhang.

För kontakten med församlingsmedlemmarna utges ett församlingsblad med betraktelser och notiser om vad som tilldragit sig i församlingen och om vad som kommer att äga rum.

Folkbibliotek med svensk skönlitteratur finnes.

B. Anslag till den prästerliga verksamheten

Till sjömanspastor i Oslo hade sedan år 1913 uppburits ett årligt statsbidrag å 5.000 kronor jämte därå belöpande dyrtidstillägg. Härjämte hade av missionsstyrelsen (sjömansvårdsstyrelsen) åtnjutits ett lönetillägg av 1 000 kronor årligen.

Å riksstaten för budgetåret 1934/1935 uppfördes ett ordinarie anslag å 6 000 kronor under rubrik: Pastor vid svenska Margaretaförsamlingen i Oslo, varvid statsbidraget till den svenske sjömanspastorn i Oslo, 5 000 kronor, bortföll. Jämväl detta anslag sammanfördes från och med budgetåret 1935/1936 med övriga å riksstaten uppförda avlöningsanslag till utlandspastorer. (Om fortsatt anslag se: Om kyrkofonden.)

Svenska Olaus-Petriförsamlingen i Helsingfors

A. Tillkomst och arbetsformer

Efter framställning år 1919 till svenska kyrkans missionsstyrelse från representanter för olika svenska föreningar i Helsingfors förordnade missionsstyrelsen en svensk prästman att från och med den 1 oktober samma år vara pastor i Helsingfors med uppgift att tillika utöva kyrklig verksamhet bland svenska sjömän i Helsingfors hamn och på andra platser. Liksom skett i Köpenhamn, Oslo och Berlin bildades även här en kyrkoförening, nämligen den 17 november 1919, med syfte att åstadkomma en sammanlutning av i Finland boende svenskar för att understödja svenska kyrkans arbete i Helsingfors samt arbeta för bildandet av en rikssvensk församling

med egen kyrka. Den 17 maj 1920 konstituerades en rikssvensk församling. Kyrkoordning för densamma fastställdes av Kungl. Maj:t genom resolution den 19 maj 1922 och stadfästes av finska statsrådet den 19 oktober samma år.

Församlingens kyrka jämte församlingssal och prästgård uppfördes å en tomt i stadsdelen Tölö, som kostnadsfritt uppläts av stadsfullmäktige i Helsingfors, och invigdes den 4 december 1932. Kostnaderna för byggnadsföretaget uppgingo till cirka 4,5 millioner finska mark. Förutom genom insamlingar finansierades byggenskapen med under ett vart av åren 1924—1932 av Kungl. Maj:t beviljade rikskollekter. 1930 års riksdag anslag därjämte 75 000 kronor för ändamålet.

Församlingen är ägare av hela anläggningen. Något taxeringsvärde finnes icke åsatt fastigheten och församlingen är befriad från fastighetsskatt. Brandförsäkringsvärdet för anläggningen är 1 003 000 kronor samt för inventarier 260 000 kronor.

På tomten intill kyrkan äger församlingen ett fastighetskomplex, vari är inrymt dels ålderdomshem, dels uthyrningslokaler. Hemmet, som benämnes Olaus-Petrihemmet och som var inflyttningsklart år 1948, omfattar 25 lägenheter om rum och kokvrå med moderna bekvämligheter. Vidare finnas sällskapsrum samt centralkök, modernt utrustad tvättstuga ävensom tork- och mangelrum. I fastigheten finnas också bostad om två rum och pentry för föreståndarinnan samt ett expeditjonsrum. Hemmet är avsett för obe-medlade eller mindre bemedlade gamla svenska medborgare och svenskfödda.

För skötseln av ålderdomshemmet är anställd en föreståndarinna, som är sjuksköterskeutbildad, samt erforderlig personal. Hyran för en bostad i hemmet är 80 kronor i månaden. I denna summa ingår även kostnad för en ordentlig städning per månad samt vård vid akuta sjukdomsfall. Hyresgästerna kunna också för ett billigt pris inköpa en måltid per dag. Att hyrorna hållas på så låg nivå, beror på att åtskilliga av hyresgästerna icke hava annan inkomst än den finska folkpensionen. Jämlikt gällande konventionsbestämmelser mellan de nordiska staterna är svensk medborgare, som visats vissa år i Finland, berättigad till folkpension enligt samma grunder som gäller för finska medborgare. Denna pension skiljer sig från den svenska folkpensionen däri, att den är graderad, så att person, som har annan inkomst, icke erhåller hel pension, och däri, att högsta pensionsbeloppet är lägre än det svenska.

Inköp av tomten och uppförande av fastigheten — till ett sammanlagt värde av omkring 1,5 miljon svenska kronor — har bekostats helt av insamlade medel och privata donationer.

Verksamheten finansieras av hyrorna från ålderdomshemmet, av hyresintäkterna för den del av fastigheten, som uthyres enligt gängse normer, samt från avkastningen av ett par mindre fonder.

Förutom den sociala verksamhet, som bedrivs genom Olaus-Petrihemmet, utövar församlingen också omfattande kontant understödsverksamhet. Sålunda utdelas regelbundet månatliga understöd till ett 30-tal församlingsmedlemmar utan annan inkomst än folkpension. Vidare förekommer gåvor till julen och ekonomiska bidrag till personer, som kommit i tillfälliga svårigheter såsom vid sjukdom och arbetslöshet. Även understöd till personer, som komma resande från Sverige, kan ifrågakomma. Sammanlagt omkring 15 000 svenska kronor utdelas årligen för dessa ändamål.

Liksom i övriga utlandsförsamlingar har kyrkoherden en omfattande uppsökande verksamhet bland sjuka och ålderstigna församlingsbor. Men härutöver förekommer även hjälp åt landsmän, som råkat i personliga svårigheter, där kyrkoherden ofta på ett mera personligt sätt än annan svensk myndighet kan bistå. Mellan den svenska beskickningen och kyrkoherden förekommer ett förtroendefullt samarbete i dessa angelägenheter.

Ungdomsverksamheten bedrivs främst i form av studiecirkelarbete. I regel anordnas tre studiecirklar i olika ämnen varje måndag under tiden september—maj. Varje cirkel brukar omfatta 20—25 deltagare. I övrigt bedrivs ungdomsverksamheten i »ordensform»: Mikael's brödraskap för pojkar och Birgitta-ringen för flickorna. För församlingens ungdomar har hittills varje sommar ordnats en resa till Sverige. Resan har samlat ända till 70 ungdomar. För detta ändamål förfogar församlingen över avkastningen av några donationer, varigenom resekostnaderna kunna nedbringas. I kyrkokomplexet finnas fritidslokaler för ungdomarna, där de kunna se på TV och spela ping-pong. Härutöver må nämnas, att församlingen erhållit en donation, vars avkastning skall användas till studiestipendium för studerande ungdom. Donationen träder dock icke i kraft förrän efter donators död.

Under tiden september—maj anordnas församlingsaftnar och andra sammankomster, om möjligt två gånger i månaden. Härvid förekomma föredrag och föreläsningar samt framträdanden av sångare, musiker och skådespelare. Ofta har man under senare år lyckats erhålla medverkande från Sverige. Men även kulturpersoner från Finland och övriga nordiska länder hava ställt sig till förfogande för sammankomsterna.

Förutom denna kulturella verksamhet, som i första hand vänder sig till församlingens medlemmar, förekommer i stor utsträckning, att kyrkoherden av organisationer, institutioner och sammanslutningar i Finland anlitas för föredrag om svenska förhållanden. Kyrkoherden får även tillfälle att i kulturella och kyrkliga sammanhang representera svenska kyrkan i värdlandet.

Verksamhet bland sjömän förekommer i ringa omfattning. Kyrkan ligger långt från hamnen, men församlingens läsrum besökes dock då och då av sjömän, som läsa svenska tidningar och skriva brev.

Församlingen äger ett folkbibliotek om ungefär 1 700 band, bestående av

svensk skönlitteratur, memoarer och reseskildringar. Boklånens antal har under senare år uppgått till cirka 700 om året. Biblioteket är öppet varje tisdag mellan klockan 18 och 19, onsdagar mellan klockan 15 och 16 under säsongen samt en gång i månaden under sommaren. För skötseln av biblioteket finnas två bibliotekarier anställda. Efter ansökan har församlingen för år 1963 uppburet ett statsbidrag å 1 000 kronor.

Utöver den upplysningsverksamhet, som kyrkoherden utövar genom föredrag om svenska förhållanden, fungerar församlingens pastorsexpedition för finska myndigheter och enskilda såsom en allmän upplysningscentral om Sverige och svenska förhållanden, personer, institutioner och dylikt i Sverige. Även i dessa angelägenheter samarbetar församlingen med beskickningen.

B. Anslag till den prästerliga verksamheten

Sedan en av svenska kyrkans missionsstyrelse förordnad prästman från den 1 oktober 1919 bedrivit verksamhet i Helsingfors och en den 17 maj 1920 konstituerad rikssvensk församling erhållit av Kungl. Maj:t den 19 maj 1922 fastställda stadgar, beviljade, på av Kungl. Maj:t gjord framställning, 1924 års riksdag till avlöning åt pastor vid svenska Olaus-Petriförsamlingen i Helsingfors för budgetåret 1924/1925 ett extra anslag å 6 000 kronor. För ändamålet utgick jämväl under ett vart av budgetåren 1925/1926—1930/1931 ett *extra* anslag å 6 000 kronor.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag anvisade 1931 års riksdag för budgetåret 1931/1932 ett *ordinarie* anslag å 6 000 kronor under rubrik: Pastor vid svenska Olaus-Petriförsamlingen i Helsingfors. Detta anslag utgick sedermera med oförändrat belopp, tills det från och med budgetåret 1935/1936 sammanfördes med övriga å riksstaten uppförda avlöningsanslag till utlandspastorer. (Om fortsatt anslag se: Om kyrkofonden.)

Svenska församlingen i Buenos Aires

A. Tillkomst och arbetsformer

År 1917 bildades i Buenos Aires en svensk församling, vilken kort därefter önskade närmare anslutning till hemlandets kyrka. Efter hänvändelse till ärkebiskopen framlade denne saken för svenska kyrkans missionsstyrelse, som förklarade sig villig att förordna präst och lämna anslag till det kyrkliga arbetet, om sådant jämväl upptoges bland de i Buenos Aires synnerligen talrika svenska sjömännen. Sedan överenskommelse härom träffats med församlingen, förordnade missionsstyrelsen svensk pastor i Buenos Aires, vilken började sin verksamhet där år 1919. Den sålunda av missionsstyrelsen upptagna och sedermera av sjömansvårdsstyrelsen bedrivna verk-

samheten har emellertid ej enbart varit av religiöst slag utan härutöver har bedrivits en omfattande social, kulturell och nationell verksamhet. Ej heller har verksamheten blott utövats bland svenska sjömän och fast boende svenskar i Buenos Aires utan även bland landsmän på andra platser i Sydamerika. Särskilt må härvid nämnas regelbundna årliga besök hos svenskar och svenskättlingar i provinsen Misiones.

Församlingen i Buenos Aires fick i mars 1918 erkännande av argentinska staten som »juridisk person» under namnet Congregación Sueca en Buenos Aires. Från juridisk synpunkt är församlingen en argentinsk sammanslutning, underkastad samma lagar och bestämmelser, som gälla andra juridiskt erkända sammanslutningar i Argentina. Sålunda är församlingen skyldig att regelbundet till Inspección de Justicia inlämna rapporter, protokoll, ekonomiska redogörelser etc.

Genom resolution den 12 september 1947 fastställde Kungl. Maj:t kyrkoordning för församlingen, som sålunda fick ställning som svensk utlandsförsamling.

Den kyrkliga verksamheten bedrevs under många år i förhyrda lokaler. Under åren 1944 och 1945 uppfördes en kyrkobyggnad, som invigdes den 5 augusti 1945. Förutom kyrka innehåller byggnaden församlingslokal, expeditiionsrum, bibliotek, kök samt pastors- och assistentbostad. År 1958 tillbyggdes ytterligare en bostadslägenhet. Kostnaden för uppförande av byggnaden med tomtköp för cirka 70 000 kronor uppgick till cirka 400 000 kronor, vilket belopp tillskötts av svenska företag och agenturer, sjömän och andra privatpersoner. Sjömansvårdsstyrelsen bidrog med 80 000 kronor, vilka medel insamlats i Sverige. Tillbyggnaden år 1958 drog en kostnad av cirka 30 000 kronor, varav sjömansvårdsstyrelsen bidrog med 10 000 kronor, ett lika stort belopp insamlades i Buenos Aires och resten tillskötts av församlingen, som tog i anspråk fonderade medel. Något bidrag av statsmedel har församlingen icke åtnjutit för ifrågavarande ändamål.

Beträffande inredningen i kyrkan må nämnas, att kyrkfönster, altartavla, predikstol och kyrkorgel skänkts till församlingen.

Tomten jämte den därå uppförda kyrkobyggnaden äges av Svenska församlingen i Buenos Aires. Emellertid har svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse »medägarerätt» i proportion till i kyrkobygget insatta medel. Värdet av tomt och fastighet är för närvarande bokfört till 390 156 kronor 28 öre, varav sjömansvårdsstyrelsens insats utgör 92 485 kronor. Byggnaden är försäkrad för 406 250 kronor. Något taxeringsvärde är ej åsatt byggnaden, enär församlingen är befriad från erläggande av fastighetsskatt.

Svenska Hjälpföreningen, som i huvudsak omfattar samma medlemmar som svenska församlingen, driver med frivilliga medel bland annat ett svenskt ålderdomshem i San Antonio de Padua, 37 km från kyrkan.

Församlingen har icke egen kyrkogård men nämnda hjälpförening disponerar gravplats på kyrkogården i Merlo, cirka 40 km från kyrkan.

B. Anslag till den prästerliga verksamheten

Sedan år 1919 hade missionsstyrelsen en svensk prästman placerad i Buenos Aires, vilken bedrev en omfattande religiös, social och nationell verksamhet icke blott bland svenska sjömän och fast boende svenskar i staden utan även bland landsmän på andra platser i Sydamerika och särskilt i den svenska kolonien Misiones.

Från och med budgetåret 1927/1928 erhöll svenska kyrkans missionsstyrelse och sedermera svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse på riksstaten uppfört anslag för avlönande av denne prästman. (Om fortsatt anslag se: Om kyrkofonden.)

KAPITEL III

Uppgifter ur utlandsförsamlingarnas stater och räkenskaper för år 1963 resp. räkenskapsåret 1962/1963

I proposition nr 238 till 1944 års riksdag finnas såsom bil. 1 och 2, sid. 39—45, intagna vissa uppgifter ur några av de svenska utlandsförsamlingarnas fastställda stater och reviderade räkenskaper för åren 1937 och 1942. Jag har från församlingarna infordrat uppgifter för år 1963 resp. räkenskapsåret 1962/1963, sammanställda till överensstämmelse så nära som möjligt med uppställningen i nämnda bilagor. Uppgifterna följa här nedan med de förklaringar, som synts erforderliga.

Svenska Sofiaförsamlingen i Paris

Räkenskapsåret 1962/1963. Registrerade församlingsmedlemmar: 916.

	Sv. kronor	Sv. kronor
<i>I stat</i> beräknad inkomst av		
årsavgifter.....	16 928: —	
kollektur.....	1 799: —	
	(+ 84 640: —) ¹	
hyror.....	423: —	
skolavgifter.....	15 807: —	
<i>Beräknad omslutning</i>		119 597: —
<i>Under året</i> inflöte av		
årsavgifter.....	17 489: — ²	
kollektur.....	4 361: —	
hyror.....	264: —	
skolavgifter.....	15 604: —	
kollektur i Sverige.....	79 777: —	
räntor av fond (varav endast avkastningen får användas).....	4 632: —	
basar.....	8 506: — ³	
<i>Verklig omslutning</i>		130 613: —
med överskott enligt statberäkningen.....		11 016: — ⁴

För statens reglering funnos kontant och å bank inestående: den 31/12 1962 50 000 kronor.

¹ Summan inom parentes anger kollektur i Sverige.

² Gåvor inräknade.

³ Basaren år 1962 gav endast 8 500 francs netto. Församlingens lokaler stodo då under reparation och en större basar kunde därför icke hållas. Till jämförelse kan nämnas att basaren 1963 gav ett netto av 60 000 francs, dvs. 63 480 sv. kronor, den största summa som hittills erhållits på någon basar. Slår man ut basarinkomsterna på en längre tid kan man *kanske* beräkna ett tillskott till kyrkans årliga inkomster på basarmedel av högst 25 000 kronor, obs. med nuvarande penningvärde.

⁴ Slutligt underskott å 43 558 kronor.

	Kontant	Annan angiven förmån uträkn. i sv.	Årslön
	sv. kr.	kr.	sv. kr.
<i>Verkliga utgifter:</i>			
<i>Den kyrkliga verksamheten:</i>			
kyrkomusiker.....	6 348: —	1 333: — ⁵	6 348: —
skrivbiträde.....	6 984: —		6 984: —
kyrkovaktmästare.....	9 522: —	540: — ⁶	9 522: —
städningsspersonal.....	1 000: — ⁷		1 000: —
bibliotekarie.....	1 524: —		1 524: —
Summa	25 378: —		25 378: —
församlingssyster.....	15 870: —		15 870: —
Summa	41 248: —		41 248: —

Den sociala verksamheten:

Sjukhuspersonal:			
föreståndarinna.....	17 038: —		17 038: —
sjuusköterska, bitr.	2 285: — ⁸	3 428: —	5 713: —
biträde.....	6 132: —		6 132: —
»	2 285: —	3 428: —	5 713: —
»	2 285: —	3 428: —	5 713: —
»	2 285: —	3 428: —	5 713: —
»	2 285: —	3 428: —	5 713: —
1/2-tidsbiträde.....	2 285: —		2 285: —
kokerska.....	3 555: —	3 428: —	6 983: —
tvätterska.....	3 250: —		3 250: —
Summa	43 685: —	20 568: —	64 253: —

Den kulturella verksamheten

Skolverksamheten:			
föreståndare, tillika realskollärare.....	20 360: —		20 360: —
realskollärare.....	18 460: —		18 460: —
folkskollärare.....	16 100: —		16 100: —
småskollärare.....	12 700: —		12 700: —
städningsspersonal.....	1 050: —		1 050: —
Summa	68 670: —		68 670: —
Summa utgifter			174 171: —

Sammandrag:

Inkomster.

Beräknad omslutning.....	119 597: —
Verklig omslutning.....	130 613: —
med överskott enligt statberäkning.....	11 016: —

⁵ Utgörande arvode för förrättningar (vigslar, begravningar m. m.) under året. Organisten erhåller omkring 25 francs (26: 45 sv. kr.) per förrättning.

⁶ Utgörande arvode för förrättningar under året. Vaktmästaren erhåller omkring 15 francs (15: 87 sv. kr.) per förrättning.

⁷ Utgörande årligt anslag för städningen. Under 1962/1963 har emellertid denna summa betydligt överskridits på grund av extrastädning i samband med reparationsarbeten i kyrkans lokaler.

⁸ Den låga lönen beror på att biträdande sjuusköterskans tjänst på svenska sjukhemmet räknas som utbildning för diakonisskoll. Man måste alltså efter nuvarande systems avgång räkna med väsentligt ökad lön, ungefär motsvarande föreståndarinnans, som icke är sjuusköterskeutbildad.

Utgifter

Den kyrkliga verksamheten.....	41 248: —
Den sociala verksamheten.....	64 253: —
Den kulturella verksamheten.....	68 670: —
Summa	174 171: —

Inkomster: verklig omslutning.....	130 613: —
Utgifter:.....	174 171: —

Slutligt underskott 43 558: —

Ulrika Eleonora eller svenska församlingen i London

Räkenskapsåret 1962/1963. Registrerade församlingsmedlemmar: c:a 700.

	Sv. kronor	Sv. kronor
<i>I stat</i> beräknad inkomst av skeppsavgifter.....	23 200: —	
rösträttsavgifter och frivilliga bidrag.....	5 075: —	
hyror.....	2 900: —	
kollekt i London och i Sverige.....	50 315: —	
Beräknad omslutning.....		81 490: —

<i>Under året</i> inflöte av skeppsavgifter (Statskontoret tillkommande 660: — pund = 9 570: — sv. kronor ej inräknade).....	30 218: —	
rösträttsavgifter och frivilliga bidrag.....	9 788: —	
hyror.....	3 018: —	
kollekt i Sverige.....	68 339: —	
» i London.....	1 407: —	
Verklig omslutning.....		112 770: —
med överskott enligt statberäkningen.....		31 280: —

utgörande efter frånräknande av från år 1961/1962 balanserat underskott å 89 277 kronor, ett nettounderskott för året av 57 997 kronor, orsakat av att rikskollekt erhållits endast vartannat år

För statens reglering funnos kontant och å bank inestående den 30 juni 1963: kronor 102 443: —
Av detta kapital (vari Byggnadsfonden ingår) har under räkenskapsåret 1963/1964 förbrukats kronor 48 000: — för tillbyggnad av skollokaler.

	Kontant sv. kr.	Annan angiven förmån uträkn. i sv. kr.	Årslön sv. kr.
<i>Verkliga utgifter:</i>			
<i>Den kyrkliga verksamheten:</i>			
Kyrkomusiker.....	4 350: —	2 262: —	6 612: —
Skrivbiträde.....	6 786: —	2 262: —	9 048: —
Kyrkovaktmästare.....	6 796: —	3 016: —	9 802: —
Husmor och annan personal ¹	12 093: —		12 093: —
Summa	30 015: —	7 540: —	37 555: —
Församlingssyster.....	23 432: —	2 958: —	26 390: —
Summa	53 447: —	10 498: —	63 945: —

Den sociala verksamheten:

Bidrag till sjömansvården i Liverpool, London och Middlesborough.....	5 800: — ²
Därtill kronor 2 610: — ur särskild fond, avsedd för ändamålet.	

¹ Här ingår pension till före vaktmästarens änka med kronor 2 320: —.

² Två svenska välgörenhetsföreningar sköta församlingens ålderdomshem samt viss regelbunden hjälpverksamhet.

Den kulturella verksamheten:

Församlingens bidrag till skolan. 6 408: —³

Löpande fastighetsutgifter:

Underhåll och nödvändiga nyanskaffningar. 17 400: —

*Sammandrag:**Inkomster:*

Beräknad omslutning.	81 490: —
Verklig omslutning.	112 770: —
med överskott enligt statberäkning.	31 280: —

Utgifter:

Den kyrkliga verksamheten.	63 945: —
Den sociala verksamheten.	5 800: —
Den kulturella verksamheten.	6 408: —
Löpande fastighetsutgifter.	17 400: —
Summa	93 653: —

Inkomster: verklig omslutning.	112 770: —
Utgifter:	93 653: —
Slutligt överskott	19 117: —

Svenska Victoriaförsamlingen i Berlin

Räkenskapsåret 1963. Registrerade församlingsmedlemmar: 366.

	Sv. kronor	S. kronor
<i>I stat</i> beräknad inkomst av församlingsavgifter.	2 600: —	
kollekt.	82 000: —	
räntor.	1 600: —	
<i>Beräknad</i> omslutning.		86 200: —
<i>Under året</i> inflöte av församlingsavgifter.	3 068: —	
kollekt. i Sverige.	96 251: —	
» i Berlin.	3 130: —	
räntor i Sverige.	1 623: —	
» i Berlin.	—	
<i>Verklig</i> omslutning.		104 072: —
med överskott enligt statberäkningen.		17 872: —

För statens reglering funnos för »församlingskassan» dels i Stockholm innestående och deponerade medel den 31/12 1963 123 696: — kronor och dels i Berlin innestående deponerade medel 10 247: — kronor.

³ Skolan drives av Svenska Skolföreningen men församlingen ställer lokaler med värme, lyse och städning gratis till förfogande.

	Kontant sv. kr.	Annan angi- ven förmån uträkn. i sv. kr.	Årslön sv. kr.
<i>Verkliga utgifter:</i>			
<i>Den kyrkliga verksamheten:</i>			
kyrkomusiker.....	3 120: —		3 120: —
skrivbiträde.....	5 662: —		5 662: —
kyrkovaktmästare.....	6 006: —	2 817: —	8 823: —
städningspersonal.....	1 300: —		1 300: —
annan personal.....	1 000: —		1 000: —
	17 088: —	2 817: —	19 905: —
församlingssystemer.....	10 287: —		10 287: —
Summa	27 375: —	2 817: —	30 192: —
<i>Den sociala verksamheten:</i>			
			37 358: —
<i>Den kulturella verksamheten:</i>			
Lärare.....	11 000: —	2 817: —	13 817: —
Summa	11 000: —	2 817: —	13 817: —
<i>Löpande fastighetsutgifter:</i>			
Försäkringar etc.	2 600: —		
Värme etc.	15 600: —		
Gaturenhållning.....	2 600: —		20 800: —
Summa	20 800: —		20 800: —

*Sammandrag:**Inkomster:*

Beräknad omslutning.....	86 200: —
Verklig omslutning.....	104 072: —
med överskott enligt statberäkningen.....	17 872: —

Utgifter:

Den kyrkliga verksamheten.....	30 192: —
Den sociala verksamheten.....	37 358: —
Den kulturella verksamheten.....	13 817: —
Löpande fastighetsutgifter.....	20 800: —
Summa	102 167: —

Inkomster: verklig omslutning.....	104 072: —
Utgifter:.....	102 167: —
Slutligt överskott.....	1 805: —

Svenska Gustavs församlingen i Köpenhamn

Räkenskapsåret 1963. Registrerade församlingsmedlemmar: 2 140.

	Sv. kronor	Sv. kronor
I stat beräknad inkomst av församlingsavgifter.....	16 500: —	
kollekt.....	1 500: —	
räntor.....	52 500: —	
Beräknad omslutning.....		70 500: —

Under året inflöto av församlingsavgifter.....	35 268: —	
kollektor.....	2 060: —	
räntor (efter frånräknande av för bestämda ändamål anslagna).....	72 933: —	
Verklig omslutning.....		110 261: —
med överskott enligt statberäkningen.....		39 761: —

För statens reglering funnos kontant och i värdehandlingar den 31/12 1963 kronor 95 029: —.

	Kontant sv. kr.	Annan angiven förmån, uträkn. i sv. kr.	Årslön sv. kr.
<i>Verkliga utgifter:</i>			
<i>Den kyrkliga verksamheten:</i>			
Kyrkomusiker.....	6 000: —		6 000: —
Skrivbiträde och räkenskapsför.....	6 670: —		6 670: —
Kyrkovaktmästare.....	4 500: —	2 000: —	6 500: —
	17 170: —	2 000: —	19 170: —
Församlingssystemer.....	3 600: —	1 200: —	4 800: —
Summa	20 770: —	3 200: —	23 970: —

Av lönen till skrivbiträde och räkenskapsförare liksom till församlingssystemer svarar svenska understödsföreningen för viss del. Samma förening betalar också kostnaderna för den svenska avdelningen på Bispebjergs kyrkogård, vilka för året 1962/1963 uppgick till d. kronor 3 122: — = sv. kronor 2 342: —.

Anm. Ovan angivna löner till kyrkomusiker, kyrkovaktmästare och församlingssystemer avse endast vad av församlingen, resp. svenska understödsföreningen utbetalas till vederbörande befattningshavare. Deras inkomster av resp. tjänster förstärkas med bl. a. de avgifter, som enligt kyrkorådets beslut skola tillfalla dem för deras medverkan vid kyrkliga förrättningar för icke-församlingsmedlemmar.

Den sociala verksamheten
bekostas, bortsett från utgifterna för underhåll och drift av svenska Victoriastiftelsen, helt och hållet av svenska understödsföreningen. Denna hade för budgetåret 1962/1963 en utgift för sin understödsverksamhet på d. kronor 13 960: — = sv. kronor 10 470: —.

<i>Den kulturella verksamheten:</i>		
Biblioteksverksamheten.....	375: —	
Församlings- och ungdomsarbete.....	2 246: —	
Söndagsskola.....	107: —	
»Kring Gustafskyrkan».....	1 651: —	4 379: —

Anm. Dessutom arbetar i närmaste anslutning till kyrkan den svenska föreläsningföreningen. Församlingen upplåter utan ersättning lokaler med ljus och värme, men föreningen betalar själv arvoden till föreläsare, porten etc.

<i>Löpande fastighetsutgifter:</i>		
Skatter, arrende och försäkringar.....	8 460: —	
Renhållning.....	1 097: —	
Underhåll och förbättringar.....	33 689: —	
Bränsle.....	10 470: —	
Gas och elektriskt ljus.....	5 222: —	58 938: —

Sammandrag:

<i>Inkomster:</i>		
Beräknad omslutning.....		70 500: —
verklig omslutning.....		110 261: —
med överskott enligt statberäkningen.....		39 761: —

Utgifter:

Den kyrkliga verksamheten.....	23 970: —
Den sociala verksamheten.....	—
Den kulturella verksamheten.....	4 379: —
Löpande fastighetsutgifter.....	58 938: —
	87 287: —

Inkomster: verklig omslutning.....	110 261: —
Utgifter:.....	87 287: —
	22 974: —

Svenska Margaretaförsamlingen i Oslo

Räkenskapsåret 1963. Registrerade församlingsmedlemmar: 3 100 (därav 1/3 å församl. svenska medborgare, resten å svenska kyrkoföreningen).

	Sv. kronor	Sv. kronor
<i>I stat beräknad inkomst av församlingsavgifter (inklusive Svenska Kyrkoföreningen).....</i>	11 700: —	
kollekt, basar, gåvor.....	30 000: —	
hyror.....	5 100: —	
räntor (därav 7 250: — från Svenska Kyrkoföreningen).....	17 000: —	
<i>Beräknad omslutning.....</i>		63 800: —
<i>Under året inflöte av församlingsavgifter (inklusive Svenska Kyrkoföreningen).....</i>	10 430: —	
kollekt, basar, gåvor.....	30 950: —	
hyror.....	7 300: —	
räntor.....	15 950: —	
diverse inkomster.....	4 210: —	
<i>Verklig omslutning.....</i>		68 840: —
med överskott enligt statberäkningen.....		5 040: —

För statens reglering funnos — förutom en driftsfond å 41 325: — kronor, varav avkastningen årligen tillföres driften — i driftskapital, kontant och å bank inestående 137 750: — kronor samt inteckning i Margaretahemmet 178 000: — kronor = 315 750: — svenska kronor.

	Kontant sv. kr.	Annan angi- ven förmån uträkn. i sv. kr.	Årslön sv. kr.
<i>Verkliga utgifter:</i>			
<i>Den kyrkliga verksamheten:</i>			
kyrkomusiker.....	5 000: —	500: — ¹	5 500: — ²
kyrkovaktmästare.....		1 121: — ³	1 121: —
Summa	5 000: —	1 621: —	6 621: —

Den sociala verksamheten:

(anslag till Margaretahemmet av basarmedel till täckning av hemmets underskott)⁴..... 14 651: —

¹ Sjukkasförmån.

² Anställningen tillfällig. Kyrkomusikers sedvanliga lön i Oslo-kyrka kr. 7 250: —, körövningar kr 750: —, och kr. 35: — per kyrklig förrättning.

³ Avser hyresfri bostad i kyrkokomplexet. Lönen, som för en vaktmästare kan beräknas till kr. 11 000: —, gäldas f. n. av Margaretahemmet.

⁴ Underskott vid Margaretahemmet påverkar församlingens ekonomi på så sätt, att möjligheten för Svenska Kyrkoföreningen, som svarar ekonomiskt för Margaretahemmet, att bistå församlingen, försvåras.

Den kulturella verksamheten:

(avser icke löner och arvoden utan arrangemang och företag inom den kyrkliga verksamhetens kultursektor).....

7 500: —

Löpande fastighetsutgifter:.....

28 000: —

*Sammandrag**Inkomster:*

beräknad omslutning..... 63 800: —

verklig omslutning..... 68 840: —

med överskott enligt statberäkningen..... 5 040: —

Utgifter:

den kyrkliga verksamheten..... 6 621: —

den sociala verksamheten..... 14 651: —

den kulturella verksamheten..... 7 500: —

löpande fastighetsutgifter..... 28 000: —

Summa 56 772: —

Inkomster: verklig omslutning..... 68 840: —

Utgifter:..... 56 772: —

Slutligt överskott..... 12 068: —

Svenska Olaus-Petriförsamlingen i Helsingfors

Räkenskapsåret 1963. Registrerade församlingsmedlemmar: 2 450.

	Sv. kronor	Sv. kronor
<i>I stat beräknad inkomst av</i>		
kyrkoskatt.....	97 200: —	
kollektor.....	810: —	
hyror.....	90 088: —	
columbariet.....	—	
<i>Beräknad omslutning</i>		188 098: —
<i>Under året inflöto av</i>		
kyrkoskatt.....	135 513: —	
kollektor.....	1 351: —	
hyror.....	89 657: —	
räntor.....	4 217: —	
columbariet.....	81: —	
<i>Verklig omslutning</i>		230 819: —
med överskott enligt statberäkningen.....		42 721: —

	Kontant sv. kr.	Annan angiven förmån,	Årslön sv. kr.
<i>Verkliga utgifter:</i>			
<i>Den kyrkliga verksamheten:</i>			
kyrkomusiker.....	18 039: —		18 039: —
kanslist.....	13 264: —		13 264: —
bokförelse.....	3 898: —		3 898: —
kyrkovaktmästare.....	8 262: —	5 832 —	14 094: —
fastighetsskötare.....	2 916: —		2 916: —
städningsspersonal.....	324: —		324: —
annan personal.....	8 558: —		8 558: —
Summa	55 261: —	5 832 —	61 093: —

Den sociala verksamheten:

ungdomsledare (kyrkomusikern).....	2 663: —		2 663: —
föreståndarinna för pensionärshemmet.....	12 560: —		12 560: —
städerska etc.	4 860: —	10 805: —	15 665: —
Summa	20 083: —	10 805: —	30 888: —

Den kulturella verksamheten:

23 652: —

Löpande fastighetsutgifter:.....

72 464: —

*Sammandrag:**Inkomster:*

beräknad omslutning.....	188 098: —
verklig omslutning.....	230 819: —
med överskott enligt statberäkningen	42 721: —

Utgifter:

den kyrkliga verksamheten.....	61 093: —
den sociala verksamheten.....	30 888: —
den kulturella verksamheten.....	23 652: —
löpande fastighetsutgifter.....	72 464: —
Summa	188 097: —

Inkomster: verklig omslutning.....	230 819: —
Utgifter:.....	188 097: —

Slutligt överskott 42 722: —

Svenska församlingen i Buenos Aires

Räkenskapsåret 1962/1963. Registrerade församlingsmedlemmar: 216.

	Sv. kronor	Sv. kronor
<i>I stat beräknad inkomst av</i>		
församlingsavgifter	2 400: —	
kollektur	480: —	
hyror	—	
räntor.....	200: —	
sjömansvården.....	8 400: —	
donationer.....	8 600: —	
Beräknad omslutning.....		20 080: —
<i>Under året inflöto av</i>		
församlingsavgifter	1 420: —	
kollektur	520: —	
hyror	—	
räntor.....	185: —	
sjömansvården.....	8 640: —	
donationer.....	6 920: —	
Verklig omslutning		17 685: —
med underskott enligt statberäkningen.....		2 395: —

För statens reglering har disponerats förefintliga fonder, mot vilka årets underskott balanserats.

	Kontant sv. kr.	Annan angi- ven förmån, uträkn. i sv. kr.	Årslön sv. kr.
<i>Verkliga utgifter:</i>			
<i>Den kyrkliga verksamheten:</i>			
kyrkovaktmästare.....	6 216: —	5 000: —	11 216: —
städningspersonal.....	1 600: —		1 600: —
organist.....	2 000: —		2 000: —
Summa	9 816: —	5 000: —	14 816: —
<i>Den sociala verksamheten:</i>			
sjömansvårdande verksamhet, samkväm etc.	2 197: —		2 197: —
husmor.....		7 000: —	7 000: —
Summa	2 197: —	7 000: —	9 197: —
<i>Den kulturella verksamheten:</i>			
Reparationer, elljus, värme, tel. m. m.			1 000: —
			7 000: —
Summa			8 000: —
<i>Löpande fastighetsutgifter: beräknade till.....</i>			4 000: —

Sjömansvårdsstyrelsens bidrag till verksamheten är f. n. 6 000: — kronor per år. Dessutom 8 400: — kronor per år till husmors lön samt 2 000: — kronor som bidrag för hållande av bil.

Svenska hjälpföreningen, som i huvudsak omfattar samma medlemmar som Svenska församlingen, driver bl. a. ett svenskt ålderdomshem. Denna förening, som icke har ekonomiskt stöd från hemlandet, samlar på frivillig väg in de medel, som behövas. Budgetåret 1962/63 balanserade utgifts- och inkomstsidorerna på kronor 33 360: —. Underskottet för verksamhetsåret var kronor 7 000: —.

Sammandrag:

Inkomster:

beräknad omslutning.....	20 080: —
verklig omslutning.....	17 685: —
med underskott enligt statberäkningen.....	2 395: —

Utgifter:

den kyrkliga verksamheten.....	14 816: —
den sociala verksamheten.....	9 197: —
den kulturella verksamheten.....	8 000: —
löpande fastighetsutgifter.....	4 000: —
	36 013: —

Inkomster: Verklig omslutning.....	17 685: —
Utgifter:.....	36 013: —

Slutligt underskott 18 328: —

KAPITEL IV

Utlandsförsamlingarnas ekonomiska åligganden och åtaganden

I det föregående har jag redogjort för utlandsförsamlingarna och deras verksamhet samt lämnat vissa uppgifter om församlingarnas ekonomiska förhållanden. Verksamheten omspannar områden från rent religiös art till socialt och kulturellt arbete av differentierat slag. Vid jämförelse med en svensk församling framträda många skillnader, som dock tillförene voro mindre, då hemlandsförsamlingarnas verksamhet omfattade angelägenheter, vilka numera ombesörjas av den borgerliga kommunen. Utlandsförsamlingen handhaver också uppgifter, för vilka pastoraten, landstingen och staten i hemlandet svara. Under det att en hemlandsförsamlings verksamhetsområde är reglerat av lagbestämmelser, saknas vidare sådana i fråga om utlandsförsamlingarna, där behoven på varje plats utformat verksamhetens omfattning. Hemlandsförsamlingen har slutligen uttaxeringsrätt och sålunda möjlighet att med skattemedel tillgodose förekommande behov. Utlandsförsamlingen måste anskaffa medel på frivillighetens väg för tillgodoseende av angelägna krav och behjärtansvärda önskemål. Liksom inom hemlandsförsamlingarna har också utlandsförsamlingarnas verksamhet utvidgats och intensifierats, vilket medfört ökade kostnader men icke tillfört församlingen motsvarande inkomster.

Såsom framgår av redogörelsen i kap. VIII gäldas kyrkoherdens kontanta avlöningsförmåner av kyrkofondens medel och belasta sålunda icke församlingens ekonomi. Övriga utgifter för församlingens olika verksamhetsområden måste gäldas av församlingen själv. Utgifterna kunna indelas i två huvudgrupper: *dels* byggande och underhåll av kyrka, prästgård, i förekommande fall skollokaler och lärarbostäder samt övriga erforderliga byggnader *dels* ock lönekostnader till anställda.

I fråga om byggande och underhåll av

A. Byggnadsbeståndet

är följande att beakta.

Byggande och underhåll av *kyrka* med vad därtill hörer samt av *prästgård* skola, jämlikt lagarna den 5 juni 1909, nr 55 s. 2 och nr 55 s. 3, gäldas av kommunala skattemedel.

Ombesörjande härav tillhör församlings och pastorats gemensamma angelägenheter och behov jämlikt församlingsstyrelselagen.

Anordnandet av *skollokaler* och *lärarbostäder* är en den borgerliga kommunens angelägenhet, som bekostas med kommunala skattemedel, varvid statsbidrag kan erhållas, när det gäller skollokaler, allt efter antalet skatte-kronor per invånare från 35 till 80 % av bidragsunderlaget, som — generellt uttryckt — bestämmes på grundval av de beräknade kostnaderna för byggnadsföretaget, och när det avser lärarbostäder, vid såväl nybyggnad som inredande av lärarbostad i redan uppförd byggnad, med 25 000 kronor för tjänstebostad för ordinarie folkskollärare och med 14 000 kronor för tjänstebostad för annan lärare, dock att statsbidraget icke må överstiga 50 % av de styrkta byggnadskostnaderna.

För byggande och driften av *ålderdomshem* och *sjukhus* svara allt efter arten av verksamheten kommun, landsting eller staten med anlitan- de av skattemedel.

Alla utlandsförsamlingar hava — under stundom med hjälp av statsmedel — uppfört *kyrkor*, som av dem underhållas. Kyrkan i Berlin förstördes under sista världskriget och ny kyrka är ännu icke uppförd. För gudstjänst användes där en stor samlingssal, som anordnats såsom ett värdigt guds- tjänstrum.

Enligt 1910 års prästlönelagstiftning hade församlingarna (pastoraten) att tillhandahålla det ordinarie prästerskapet tjänstebostäder, som oftast utgjorde *prästgårdar*, eller lämna hyresersättning, där tjänstebostad sakna- des. Prästerskapets löner utgingo därvid enligt nettolöneprincipen. Hyra erlades därför icke för bostaden, som pastoratet hade och alltfort har att inrätta och underhålla. Uppvärmningskostnaden fick dock prästmannen själv betala.

Genom 1951 års prästlönelagstiftning (prästlönereglementet den 29 juni 1951, nr 577) kommo församlingarna i en förmånligare ställning, i det att samma prästerskap genom denna lagstiftning tillerkändes lön enligt brut- tolöneprincipen. Prästerna ålades därför att gälda hyra (bostadsavdrag) för sina tjänstebostäder samt jämväl bekosta uppvärmningen enligt vissa regler.

Bostadsavdraget, som vid lika hyresgrupp och tjänsteställning var lika oavsett bostadens beskaffenhet, ersattes jämlikt kungl. kungörelsen den 26 maj 1961, nr 333, angående tjänstebostadshyra m. m. med en individuell hyressättning för varje tjänstebostad, varvid hyresbeloppet i allmänhet icke obetydligt höjdes. Gældandet av uppvärmningskostnaderna ordnades i sam- band härmed enligt kungl. kungörelsen den 26 maj 1961, nr 334, angående bränslekostnadsgottgörelse till innehavare av vissa tjänstebostäder, inne- bärande, att tjänstebostadsinnehavaren får gälda uppvärmningskostnaden för viss lägenhetsyta allt efter tjänstemannens lönegrad.

Liksom bostadsavdraget är tjänstebostadshyran avsedd såsom bidrag till reparationskostnaderna.

Vad beträffar utlandskyrkoherdarna skola de jämlikt prästlönereglemen- tet av församlingarna alltfort beredas fri tjänstebostad till och med med

uppvärmning och belysning. Även här kan enligt Kungl. Maj:ts medgivande hyresersättning ifrågakomma.

Av redogörelsen i kap. VII under H. Statsbidrag och terminsavgifter framgår, att församlingen — för åtnjutande av statsbidrag för lärarlöner — har att kostnadsfritt tillhandahålla lärare möblerad lägenhet med belysning och uppvärmning. Härutöver måste församlingen givetvis ordna med *skollokal*er för undervisningens bedrivande.

Även *ålderdomshem* och *sjukhus* måste bekostas av församlingen, i den mån sådana finnas och icke drivas av andra frivilliga sammanslutningar.

Av förestående redogörelse för utlandsförsamlingarnas ekonomiska åtaganden och skyldigheter beträffande byggnadsbeståndet framgår bland annat, att utlandsförsamlingarna äro missgynnade gent emot hemlandsförsamlingarna utöver avsaknaden av uttaxeringsrätt, att de äro skyldiga att hålla prästbostäder med lyse och värme utan åtnjutande av hyresersättning samt skollokaler och lärarbostäder utan möjlighet att erhålla statsbidrag för deras uppförande.

Beräknade kostnader för byggnadsbeståndet framgår av byggnadsstyrelsens utredning, intagen under kap. V.

B. Lönekostnaderna för de anställda

drabba församlingarna olika alltefter församlingsverksamhetens omfattning och förefintligheten eller avsaknaden av understöds- och hjälpföreningar. Här uppmärksammas kostnaderna för kyrkomusiker, biträde å pastors-expeditionen, kyrkovaktmästare och övriga anställda i den kyrkliga verksamheten, anställda inom det sociala hjälparbetet samt i skol- och biblioteksarbetet verksamma. Närmare redogörelse härför lämnas under kap. VI.

KAPITEL V

Byggnadsbeståndet i utlandsförsamlingarna och beräknade utgifter för detsamma

I skrivelse av den 24 april 1961 hemställde jag hos kungl. byggnadsstyrelsen om förrättande av ekonomisk besiktning å utlandsförsamlingarnas byggnadsbestånd syftande till *dels* en redogörelse för byggnadsbeståndets nuvarande skick samt dess behov av upprustning och kostnaderna härför *dels ock* en beräkning av kostnaderna för det behövliga framtida årliga underhållet. Enär en enhetlig samlad beskrivning och besiktning av samtliga byggnader, som ägas eller disponeras av utlandsförsamlingarna, såvitt känt icke föreligger, framhöll jag såsom önskvärt, att fasad- och planritningar av byggnaderna, i den mån sådana ritningar funnes eller utan större kostnader kunde anskaffas, bifogades besiktningsinstrumenten.

Med skrivelse den 2 september 1963 överlämnade byggnadsstyrelsen besiktningsinstrument, kostnadsberäkningar och ritningar avseende byggnadsbestånden utom vad avser Paris och ålderdomshemmet i Buenos Aires, vilka uppgifter kommo mig tillhanda den 20 maj 1964.

Byggnadsstyrelsens sammanställning av uppskattade kostnader och besiktningsinstrumenten, som jämväl innefatta en uttömmande beskrivning av byggnaderna, följa här nedan. Infordrade ritningar överlämnas till ecklesiastikdepartementet för förvaring och framtida behov.

Sammanställning av kostnader

rörande fastigheter, ägda eller disponerade av de svenska utlandsförsamlingarna eller av med församlingarna samarbetande sammanslutningar.

Ort	Fastighet	Lägenhetsyta c:a m²	Volym c:a m³	Uppskattade kostnader	
				för istånd- sättn.arbeten sv. kr.	årliga för löpande underhåll sv. kr.
<i>Paris</i>					
	1. Kyrkobyggnaden.....	1 680	9 400	45 000	10 000
	2. Ålderdomshemmet.....	900	3 260	—	6 000
	3. Bostadsbyggnaden.....	110	650	—	1 500
				45 000	17 500
<i>London</i>					
	1. Kyrkobyggnaden.....	1 700	9 700	—	8 500
	2. Svenskhem.....	480	1 550	—	2 800
	3. Margaretahemmet.....	1425	11 200	—	2 500
				—	13 800
<i>Berlin</i>					
	1. Församlingshus.....	440	1 820	15 000	5 000
	2. Bostadshus.....	370	2 070	—	5 000
	3. Barackbyggnad.....	—	—	—	—
				15 000	10 000
<i>Köpenhamn</i>					
	1. Gustafskyrkan.....	1 900	13 000	45 000	10 000
	2. Pensionärshemmet.....	750	2 800	—	4 500
	3. Kustsanatoriet.....	700	3 300	80 000	5 000
				125 000	19 500
<i>Oslo</i>					
	1. Margaretakyrkan.....	1 700	14 000	210 000	9 000
	2. Margaretahemmet.....	1 300	5 000	30 000	8 000
				240 000	17 000
<i>Helsingfors</i>					
	1. Olaus-Petrikyrkan.....	1 500	11 000	140 000	8 000
	2. Olaus-Petrihemmet.....	1 750	8 500	25 000	9 000
				165 000	17 000
<i>Buenos Aires</i>					
	1. Kyrkobyggnaden.....	960	5 400	6 000	5 000
	2. Ålderdomshemmet.....	380	1 600	—	2 000
				6 000	7 000

¹ Uppskattad. Ritn. saknas.

Av församlingen disponerade fastigheter omfattar

1. Kyrkobyggnaden, belägen vid 9, Rue Médéric.
2. Sjuk- och ålderdomshemmet, beläget vid 21, Rue de Chateau, *La Garenne-Colombes*.
3. Bostadsfastighet, belägen vid 23, Rue de Chateau.

Samtliga fastigheter, som äges av Svenska staten, är upptagna till redovisning på byggnadsstyrelsens delfond av Statens allmänna fastighetsfond till nedanstående värden.

	Markvärde	Byggnadsvärde	Fastighetsvärde
1.	450 000: —	750 000: —	1 200 000: —
2.	225 000: —	375 000: —	600 000: —
3.	—	—	* 212 000: —

* Erlagd köpeskilling.

Beskrivning av byggnaderna

1. Kyrkobyggnaden uppfördes åren 1911—1913 efter ritningar av arkitekten G. A. Falk. Den är utförd av rött fasadtegel. Taket är täckt med taktegel och har garneringar och plåtbeslag av kopparplåt. Fönster av trä med enkla bågar förutom kyrksalen som har fönster med blyinfattade bågar. Uppvärmning och varmvattenberedning sker från centralvärmeanläggning försedd med oljeeldningsanordningar.

Kyrkobyggnaden inrymmer:

1. Kyrkorum med sakristia, vestibul, orgelläktare och arkiv.
2. Lokaler för församlings- och skolverksamheten.
I källarvåningen; matsal och kök för skolmåltider och samkväm, bibliotek, samtalsrum, omklädningsrum, toaletter, duschrum och rum för fysik- och kemiundervisning.
I bottenvåningen; Kapprum och samlingssal.
I våningen 1 trappa; pastorsexpedition och arkiv.
I våningen 3 trappor; 6 klassrum, 1 lärarrum, toaletter och kapprum.
3. Bostad för kyrkoherden.
I våningen 2 trappor; 7 rum, kök, serveringsrum, hall och 2 badrum.
4. Bostad för kyrkvaktmästare om 3 rum, kök och badrum.
5. Tvättstuga och torkrum i källarvåningen.
6. Pannrum.

Byggnadens sammanlagda golvyta inkl. källarvåning uppgår till ca 1 676 m² och dess volym till 9 400 m³.

Byggnadens allmänna tillstånd och behovet av upprustnings- och istandsättningsarbeten.

Byggnaden har sedan den övertogs av svenska staten moderniserats och restaurerats med avseende på lokaler för församlings- och skolverksamheten samt bostäder och befinner sig i dessa delar i gott skick. Kyrkorummet med tillhörande bilokaler är däremot i mindre gott skick och behöver restaureras. Kostnaden härför kan icke närmare angivas men torde kunna approximativt uppskattas till 45 000 kronor.

Årskostnaden för det löpande underhållet kan uppskattas till ca 10 000 kr.

2. Sjuk- och ålderdomshemmet.

Anläggningen omfattar en äldre bostadsfastighet, som under 1930-talet tillbyggdes med en flygelbyggnad, samt ett friliggande bostadshus för personal. Byggnaderna äro uppförda i 2 våningar av tegel resp. lättbetong med putsade fasader. Taktäckning av skiffer på den äldre delen och takpapp resp. zinkplåt på de nyare delarna. Beslag och garneringar äro utförda av zinkplåt. Fönster har enkla bågar. Uppvärmning och varmvattenberedning sker från centralvärmeanläggning försedd med oljeeldningsanordning.

Sjuk- och ålderdomshemmet inrymmer:

I källarvåningen; matförråd, tvättstuga med tork- och mangelrum samt värme-central.

I bottenvåningen; kontor, 3 sjukrum, omlägningsrum, dagrum, kök och matsal, 3 pensionärsrum samt bad och toalett.

I våningen 1 trappa; 1 rum för sköterska, 3 sjukrum, 10 pensionärsrum samt bad och toalett.

Personalbostadshuset inrymmer:

I bottenvåningen; kapell och 3 personalrum.

I våningen 1 trappa; 4 personalrum, hall och toalett.

Anläggningens sammanlagda golvyta inkl. källarvåning uppgår till 900 m² och dess volym till ca 3 260 m³.

Byggnadens allmänna tillstånd och behovet av upprustnings- och istandsättningsåtgärder.

Anläggningen befinner sig i mindre gott skick. Kök- och ekonomiutrymmen är olämpligt planerade och dåligt utrustade. De sanitära anordningarna är otillräckliga och otillfredsställande. Byggnadsstyrelsen har upptagit till utredning en modernisering och upprustning av anläggningen. Hur denna skall utföras är bl. a. beroende på ett ställningstagande till i vilken omfattning och på vilket sätt sjuk- och åldrvården skall bedrivas. Kostnaden för en modernisering av anläggningen kan icke fastställas förrän berörda frågor och de tekniska förutsättningarna för byggnadens iordningställande blivit klarlagda.

Årskostnaden för det löpande underhållet kan uppskattas till omkring 6 000 kr.

3. Bostadshuset.

Byggnaden är uppförd av fasadtegel i två våningar med tak av tegel. Den befinner sig i dåligt skick och saknar inredning samt står f. n. oanvänd och kan icke lämpligen tagas i bruk förrän den ombyggts och moderniserats. Byggnadsstyrel-

sen, som f. n. utreder en upprustning av byggnaden innefattande i huvudsak att den nuvarande 4-rumslägenheten ombygges till två moderna 2-rumslägenheter, räknar med att kunna bestrida kostnaderna härför av till styrelsens förfogande stående medel.

Byggnadens sammanlagda lägenhetsyta uppgår till 110 m² och dess volym till ca 650 m³.

Årskostnaden för det löpande underhållet inklusive skötsel av tomten kan sedan byggnaden blivit upprustad beräknas till 1 500 kr.

Av församlingen disponerade fastigheter omfattar

1. Kyrkobyggnaden, belägen vid 11, Harcourt Street, Marylebone.
2. Svenskhem, beläget vid 13, Wedderburn Road, Hampstead.
3. Margaretahemmet, beläget vid 23—24, Enford Street.

Beskrivning av byggnaderna

1. Kyrkobyggnaden.

Kyrkobyggnaden uppfördes åren 1910—1911 efter ritningar av den engelske arkitekten H. Wigglesworth. Den är utförd av tegel med naturstensfasad mot gatan. Övriga fasader är av gult fasadtegel med fönsteromfattningar av natursten. Taket är täckt med skiffer och har garneringar och plåtbeslag av zinkplåt. Plana tak och terrasser är belagda med asfalt. Fönster har karmar och bågar av järn med blyinfattade glas. Uppvärmning och varmvattenberedning sker från centralvärmeanläggning försedd med oljeeldningsanordningar.

Kyrkobyggnaden inrymmer:

1. Kyrkorum jämte lokaler för församlingsverksamheten.
I källarvåningen, en större och en mindre samlingssal, bibliotek, pastorsexpedition samt kapprum, toaletter, pentry och förrådsutrymmen.
I bottenvåningen, entré till kyrkan.
I våningen 1 tr., kyrkorum jämte sakristia.
I våningen 2 tr., orgelläktare.
2. Bostad för kyrkoherden.
I källarvåningen, kök, matrum, tvättstuga.
I bottenvåningen, entré med hall och toalett, matsal och serveringsrum.
I våningen 1 tr., vardagsrum, bibliotek och tekök.
I våningen 2 tr., tre sovrum och ett badrum.
I våningen 3 tr., likaså tre sovrum och badrum.
3. Bostad för kyrkvaktmästare om 2 rum, kök och bad i bottenvåningen.
4. Två bostäder för lärarinnor, vardera om 1 rum och kokvrå och gemensamt badrum i våningen 2 tr.
5. Bostad för diakonissa om 2 rum och kokvrå i våningen 3 tr.
6. Två skolrum jämte toalett i våningen 1 tr.
7. Pannrum och bränslerum i en nedre källarvåning.

Byggnadens sammanlagda lägenhetsyta exkl. pannrum uppgår till ca 1 700 m² och dess volym till ca 9 700 m³.

Byggnadens allmänna tillstånd och behovet av upprustnings- och istandsättningsarbeten.

Byggnaden, som i sin helhet renoverades och istandsattes år 1956, varvid el- och rörledningar utbyttes, ny panncentral med oljeeldningsanordningar installerades samt bostäderna moderniserades, befinnes i huvudsak i gott skick. Kostnaden härför, som till omkring hälften bestreds av statsmedel, uppgick till närmare en halv miljon kr. Viss nedsmutsning av målning och smärre fuktskador förefinnes dock. Berörda brister är av sådan art att deras avhjälpande är att hänföra till det löpande underhållet.

Årskostnaden för detta underhåll torde kunna uppskattas till omkring 8 500 kr.

2. Svenskhem.

Byggnaden är uppförd av tegel med tak av skiffer.

Uppvärmning och varmvattenberedning genom centralvärmeledning försedd med oljeeldningsanläggning.

Byggnaden, som utnyttjas som gästhem för svenska flickor, inrymmer

I souterrängvåningen, kök, matrum, 1 sovrums, toalett m. m. och pannrum.

I bottenvåningen, entrehall, matsal och samlingsrum, bad- och toaletterum och 1 expeditiönsrum.

I våningen 1 tr., 4 sovrums och badrum.

I våningen 2 tr., samma utrymmen som i föregående vån.

I våningen 3 tr., 2 sovrums.

Byggnadens lägenhetsyta uppgår till ca 480 m² och dess volym har uppskattats till ca 1 550 m³.

Byggnadens tillstånd och behovet av upprustnings- och istandsättningsarbeten.

Byggnaden befinner sig i förhållandevis gott skick och de bristfälligheter som vidlåder densamma torde kunna avhjälpas inom ramen för normalt underhåll.

Årskostnaden för det löpande underhållet torde kunna uppskattas till ca 2 800 kr.

3. Margaretahemmet.

Hemmet utgöres av två mindre bostadshus, som sammanslagits och ombyggts till ålderdomshem.

Byggnaderna äro uppförda i tegel i 3 våningar jämte souterrängvåning och inrymmer bostadsrum för ett 10-tal pensionärer jämte kök, matsal och biutrymmen.

Ritningar till anläggningen har icke kunnat anskaffas varför våningsytor och byggnadsvolym icke kunnat uppmätas.

Uppskattningsvis torde våningsytan uppgå till omkring 425 m² och volymen till omkring 1 200 m³.

Byggnadens tillstånd och behovet av upprustnings- och istandsättningsarbeten.

Byggnaden befinner sig i mindre gott skick och kan även om den besitter vissa trevnadsvärden icke anses motsvara de krav som bör ställas på en anläggning av ifrågavarande slag. Anläggningen torde av olika skäl bedömas olämplig att modernisera och anpassas till nutida standard.

Årskostnaden för det löpande underhållet torde kunna uppskattas till ca 2 500 kr.

PM angående Victoriaförsamlingens i Berlin byggnader.

Församlingens byggnader består av *församlingshus* och *bostadshus* belägna på en friköpt tomt med adress Landhausstrasse 26—28 i Berlin. På tomten finnes jämväl uppförd en *barackbyggnad*.

Byggnadsbeskrivning

1. Församlingshus

Byggnaden är uppförd år 1955 i fasadtegel under tak av kopparplåt.

Invändigt är byggnaden putsad. Tak och väggar äro målade.

Golvbeläggningen består av ekparkett med undantag av vissa rum i bottenvåningen, som har tegelsten.

Byggnaden uppvärmes gemensamt med bostadshuset genom 2 st. oljeeldade pannor.

Byggnaden inrymmer

i källarvåningen: gymnastiksal, badrum med omklädningsrum, herrtoalettavdelning, damtoalettavdelning, kök, arkivrum, pannrum, kolkällare och soprum.

i bottenvåningen: skolsal, 2 kontorsrum, expedition, kapprum och bibliotek.

i övervåningen: kyrksal för ca 200 personer, serveringsrum och sällskapsrum.

Byggnadens sammanlagda lägenhetsyta inkl. källare uppgår till ca 440 m², varvid icke inräknats utrymmen för panncentralen. Den totala byggnadsvolymen uppgår till ca 1 820 m³.

Byggnadens allmänna tillstånd och behovet av upprustnings- och istandsättningsarbeten.

Församlinghuset är i huvudsak i gott skick med undantag av nedan angivna erforderliga förbättrings- och renoveringsarbeten. Några ommålningsarbeten har icke skett sedan byggnaden färdigställets, varför väggar och tak speciellt i bottenvåningen är solkiga och kräver en upprustning. Dessutom uppvisar väggputsen en mängd ytsprickor. Färgen på kökssnickerierna har krackelerat och dessa bör ommålas.

Vid den centralt belägna trappan mellan bottenvåningen och övervåningen har putsen släppt ovan sockeln på de i väggen inspända trappstegen. Dessa puts-skador bör snarast lagas liksom övriga mindre putsskador. Generellt sett är putsen av mindre god kvalitet.

Enligt uppgift uppkommer relativt ofta rörbrott på vattenledningsanläggningen. En översyn bör ske genom särskild expertis.

Enligt uppgift föreligger svårigheter att vintertid hålla varmt i de båda byggnaderna. Värmetekniker bör därför undersöka värmeledningssystemet.

Kostnaden för berörda arbeten kan preliminärt uppskattas till 15 000 kronor.

Årskostnaden för det löpande underhållet av byggnaden torde kunna uppskattas till ca 5 000 kronor.

2. Bostadshus.

Byggnaden är uppförd 1958 i fasadtegel under tak av kopparplåt.

Invändigt är byggnaden putsad. Tak och väggar äro målade. Källaren är delvis urgrävd.

Byggnaden inrymmer

i källarvåningen: garage för 2 bilar, tvättstuga, torkrum, 4 förrådsrum.

i bottenvåningen: en tvårumslägenhet, omfattande vardagsrum, sovrum, kök med matplats, kapprum och badrum, samt del av kyrkoherdebostaden, omfattande entré med våningstrappa, kapprum, toalett, salong, matsal, kök, serveringsrum, tjänarrum med toalett.

i övervåningen: en tvårumslägenhet, identisk med den i bottenvåningen, samt del av kyrkoherdebostaden omfattande hall, arbetsrum, 4 sovrum samt 2 badrum och garderober.

Byggnadens sammanlagda lägenhetsyta exklusive källare uppgår till c:a 370 m². Den totala byggnadsvolymen är ca 2 070 m³.

Byggnadens allmänna tillstånd och behovet av upprustnings- och istandsättningsarbeten.

Bostadsbyggnaden är i gott skick och några upprustnings- och istandsättningsarbeten erfordras icke för dagen.

I övervåningen uppträder sprickbildning i väggar och tak kring takstolarna. Sprickorna bör lagas i samband med en ommålning av hela sovrumsavdelningen.

Årskostnaden för det löpande underhållet av byggnaden torde kunna uppskattas till ca 5 000 kronor.

3. Barackbyggnad.

Baracken uppfördes efter fredsslutet och tjänade som provisorium till dess det nya församlinghuset färdigställdes. Numera användes den som förråd varjämte vissa rum upplåtas som enkla gästrum under sommarmånaderna.

Baracken är i dåligt skick och skall rivas i sinom tid.

PM angående Svenska Gustafsförsamlingens i Köpenhamn byggnadsbestånd.

Av församlingen disponerade fastigheter omfattar

1. Gustafskyrkan med friliggande garagebyggnad belägen i kvarteret Østervold matr nr 876 vid Folke Bernadottes Allé i Köpenhamn.

2. Pensionärshemmet, Svenska Victoriastiftelsen beläget i kvarteret Østervold matr nr 905 vid Folke Bernadottes Allé i Köpenhamn.

3. *Prinsessan Margarethas kustsanatorium i Hornbaek.*

Marken för kyrkobyggnaden och pensionärshemmet arrenderas av Danska försvarsministeriet. Årsarrende för båda fastigheterna är 750 d. kronor per år. Marken för kustsanatoriet utarrenderas av Danska staten utan kostnad.

Beskrivning av byggnaderna

1. Gustafskyrkan.

Kyrkobyggnaden uppfördes åren 1909—1911.

Byggnaden är uppförd i fasadtegel.

Taktäckning på kyrktorn är av kopparplåt och på övriga tak av tegel.

Invändigt är byggnaden putsad. Tak och väggar är målade förutom vissa böningsrum som är tapetserade.

Uppvärmningssystemet med 2 st. oljeeldade pannor — utbytt år 1961 — är gemensamt för kyrkobyggnaden och pensionärshemmet. Luftuppvärmningsaggregatet för kyrkorummet installerades år 1962.

Kyrkobyggnaden inrymmer:

I undre källarvåningen: matkällare för kyrkoherden.

I övre källarvåningen: bårhus, 3 st. gästrum varav ett med pentry, vaktmästarbostad om 3 rum och kök, pastorsbostad om 2 rum och kök (ej åtkomligt för besiktning), församlingskök, allmän herrtoalettavdelning, pannrum, oljetankrum, hobbyrum, källarkontor för bostäder och fläktkammare.

I bottenvåningen: kyrka med plats för ca 500 personer, sakristia, samlingssal, bibliotek, lärum, expedition, 3 kontorsrum samt nedre del av kyrkoherdens bostad omfattande tambur, hall, 2 rum, serveringsrum, kök och 2 toaletter.

I vån. 1 tr.: kyrkans övre del med läktare, orgel- och körläktare, rum för föreläsare, samlingssal, vestibul, allmän damtoalettavdelning samt del av kyrkoherdens bostad omfattande 2 hallar, vardagsrum, gästrum, 3 st. sovrum, borstrum, badrum och wc.

Byggnadens sammanlagda lägenhetsyta inkl. källare uppgår till ca 1 900 m². Därvid har icke inräknats utrymmen för byggnadens panncentral. Byggnadens totala volym uppgår till ca 13 000 m³.

Friliggande garagebyggnad är uppförd av fasadtegel och med tegeltak.

Byggnadens allmänna tillstånd och behovet av upprustnings- och istandsättningsarbeten.

Kyrkobyggnaden är i huvudsak i mycket gott skick, med undantag av nedan angivna erforderliga förbättrings- och renoveringsarbeten.

Källarvåning

Toalettavdelning för herrar är i behov av helrenovering. Till förbättring av kommunikationerna bör därvid passage anordnas och dörröppning upptagas till hobbyrum.

Församlingskök behöver moderniseras och upprustas.

Toaletterum för pastorsbostaden bör ombyggas till badrum.

I vaktmästarbostaden bör trägolv i 2 rum beläggas med linoleummattor.

Våning 1 tr.

Toalettavdelning för damer är i behov av helrenovering.

Generellt.

Enligt uppgift är cirka 75 % av de elektriska ledningarna utbytta. En revidering av elinstallationer bör utföras.

Vidare bör en översyn av värmesystemet utföras varvid radiatorerna som till större delen successivt utbytts bör ägnas särskild uppmärksamhet.

Kostnaden för nu berörda arbeten har preliminärt uppskattats till 45 000 kr.

Årskostnaden för det löpande underhållet av byggnaden torde kunna uppskattas till ca 10 000 kr.

2. Pensionärshemmet.

Byggnaden uppfördes år 1921. Byggnaden är uppförd i fasadtegel och har yttertak av tegel.

Pensionärshemmet inrymmer:

I källarvåningen för pensionärshemmet och kyrkobyggnaden gemensam tvättstuga, som är utrustad med tvättmaskin och centrifug, båda av äldre modell (torkrum saknas), badrum gemensamt för hela byggnaden, 3 st. pensionärsbostäder bestående av rum och pentry, 6 st. förrådsrum, en toalett och korridor.

I bottenvåningen korridor, 2 st. toaletter samt 11 st. pensionärsbostäder bestående av rum och pentry.

I våning 1 tr. samma utrymmen som i bottenvåningen.

I vindsvåningen som är kallvind finnes torkvind, förrådsutrymmen och vindskontor.

Byggnadens sammanlagda lägenhetsyta inkl. källare uppgår till ca 750 m² och dess volym till ca 2 800 m³.

Byggnadens allmänna tillstånd och behovet av upprustnings- och istandsättningsarbeten.

Byggnadens yttre är i mycket gott skick. Invändigt är byggnaden i behov av renovering. Sedan flera år tillbaka har en genomgripande ombyggnad och modernisering varit aktuell. Antalet sökande till bostäderna har dock under rådande bostadsbrist varit så stort, att någon ombyggnad icke kunnat genomföras med hänsyn till att antalet rum härvid måste nedskäras.

Behovet av ombyggnad är föranlett av följande:

Bostäderna saknar såväl kapprum som garderober och toalett.

Bostädernas pentryn är små — 1,9 m² — och dåligt utrustade. Varmvatten saknas.

Alla golv i bostäderna är av trä och saknar annan golvbeläggning.

En modernisering och upprustning av byggnaden kommer att draga betydande kostnader. Storleken av dessa kan icke beräknas förrän ritningar och beskrivningar avseende såväl byggnads-, vvs- och elarbeten upprättats. Utredning härom bör snarast komma till stånd.

Årskostnaden för det löpande underhållet av byggnaden sedan den moderniserats torde kunna uppskattas till ca 4 500 kr.

3. *Prinsessan Margarethas kustsanatorium.*

Byggnaden uppfördes år 1920. Dess mittparti är uppfört av tegel med putsade fasader samt har tegeltak. Med mittpartiet är sammanbyggt två flyglar av trä med papptak.

Sanatoriebyggnaden inrymmer:

I mittpartiets källarvåning kök, 3 st. matförrådsrum, hobbyrum, tvättstuga med gjuten sköljbassäng, tvättmaskin och centrifug, båda av äldre modell, stryk- och mangelrum med en handdriven och en eldriven mangel, båda av äldre modell samt pannrum med en oljeeldad panna om 12 m². Pannan som är otät installeras år 1938. Samtliga fönster har enkla bågar.

I mittpartiets bottenvåning kapprum, 1 kontorsrum, läkarundersökningsrum, dagrum, lekrum, linneförrådsrum och bostad för föreståndarinna omfattande 2 rum. (Anordnande av toaletterum till bostaden har beslutats att utföras omgående.) Alla fönster har 4 bågar (2 undre och 2 övre). De undre bågarna är dubbla ej kopplade och de övre enkla.

I flyglarnas bottenvåningar var och en identiskt lika, förstuga med städskrubb och 2 toaletter, tvättrum med 1 badkar, 1 fotbadkar, 2 duschar och 1 tvättställ, passage utan radiator, sovsal för 18 barn samt bostadsrum för biträde. Samtliga fönster har enkla bågar. Ytterdörrar i förstugor är enkla.

I mittpartiets våning 1 tr. korridor, 5 st. bostadsrum för biträden, 2 st. toaletter och klädförvaringsrum. Samtliga fönster har enkla bågar.

Byggnadens sammanlagda lägenhetsyta inkl. källare uppgår till ca 700 m² och dess volym till ca 3 300 m³.

Byggnadens allmänna tillstånd och behovet av upprustnings- och istandsättningsarbeten.

Byggnadens yttre är i mycket gott skick.

Stenbyggnadens fasader renoverades år 1960.

Flygelbyggnadernas fasader impregneras vartannat år.

Invändigt är byggnaden i behov av följande förbättrings- och renoveringsarbeten:

Källarvåningen i mittpartiet.

Samtliga utrymmen i behov av målning.

Samtliga fönster har enkla bågar, som bör bytas mot kopplade.

Diskbänkbeslag av Perstorpsplatta bör bytas mot rostfritt.

Trägolv i matförråd bör beläggas med vinylplattor.

Hobbyrum i f. d. bränslerum som nu uppvärms elektriskt samt tvättstuga bör förses med radiatorer.

Tvättstuga och mangelrum är i behov av modernisering.

Värmepannan, som installerades år 1938 är otät och bör utbytas varvid variatoranläggning bör installeras.

Bottenvåningens mittparti.

Samtliga utrymmen med undantag för kapprum, kontorsrum, linneförrådsrum och bostad för föreståndarinna är i behov av målning. Samtliga utrymmen har trägolv som bör beläggas med masonite och linoleummattor.

Samtliga fönster bör förses med kopplade bågar.

Fönsterdörrar i dagrum mot altan är enkla och bör dubbleras eller utbytas mot kopplade.

Spräckt tvättställ i läkarundersökningsrum bör utbytas.

Flygelbyggnadernas bottenvåningar.

Samtliga fönster som har enkla bågar bör utbytas mot kopplade bågar.

Sovsalarna bör förses med radiatorer under fönster mot norr.

I förstugor bör anordnas vindfång eller ytterdörrarna göras dubbla.

Förslitna utslagsvaskar i städskrubbar bör bytas mot rostfria.

Passage mellan förstugor och sovsalar bör förses med radiatorer.

Följande utrymmen är i behov av målning:

2 st. förstugor, 2 st. toaletter, 1 st. städskrubb, sovsal och passage mellan förstuga och sovsal i västra flygeln.

I sovsalen i västra flygeln bör väggskydd av plywood uppsättas i likhet med vad som utförts i sovsalen i östra flygeln.

Spruckna mosaikgolv i båda förstugorna och badrum i västra flygeln bör lagas.

Samtliga trägolv — 2 sovsalar, 2 biträdesrum och 2 passager — bör beläggas med masonite och linoleummattor.

Mittpartiets våning 1 tr.

Samtliga fönster som har enkla bågar bör utbytas mot kopplade bågar.

Samtliga golv med undantag för toaletter och kallvind bör beläggas med masonite och linoleummattor.

Trappa till våning 1 tr. och ett biträdesrum är i behov av målning.

Evakuering från tre av biträdesrummen saknas och bör anordnas.

Kostnaden för nu berörda arbeten har preliminärt uppskattats till 80 000 kr.

Årskostnaden för det löpande underhållet av byggnaden torde kunna uppskattas till ca 5 000 kr.

Av församlingen disponerade fastigheter omfattar

1. *Margareta kyrkan* belägen vid Hammersborgtorg 8.
2. *Margareta hemmet* beläget vid Fredensborgveien 7.

Hemmet äges av Svenska kyrkoföreningen i Oslo, vilken är en ekonomisk stödorganisation åt församlingen.

Marken å vilken byggnaderna är belägna äges av Oslo kommun men utarrenderas till församlingen resp. föreningen mot en formell avgift av 1: — resp. 10: —/år så länge byggnaderna nyttjas för nuvarande ändamål. Upphör den nuvarande verksamheten skall marken återgå till staden, fri från byggnader.

Beskrivning av byggnaderna

1. Margareta kyrkan

Kyrkobyggnaden uppfördes åren 1923—1925. Byggnaden är uppförd av tegel med utvändigt kalkputs.

Taket är belagt med skiffer. Utvändiga plåtdetaljer är av kopparplåt.

Invändigt är byggnaden putsad. Tak och väggar är målade förutom vissa boingsrum som är tapetserade.

Uppvärmningen sker med centralvärme från oljeeldad panncentral.

Vatten- och avloppssystemet liksom elinstallation är ansluten till kommunens nät.

Kyrkobyggnaden inrymmer:

1. Bostad för kyrkoherden.

I källarvåningen, tvättstuga, matkällare och förrådslokaler.

I bottenvåningen, kök, matsal, salong, herrum, hall och kapprum.

I överplan, vardagsrum, 4 sovrum, jungfrukammare, badrum och hall.

2. Pastorsexpeditionen.

I bottenvåningen, expedition, väntrum, arkiv, sammanträdesrum och vestibul.

3. Sjömanshem.

I undervåningen, lässal, kaffekök, toalett- och entrétrymmen.

4. Lokaler för samkväm m. m.

I undervåningen, kök, serveringsrum och toalettutrymmen.

I bottenvåningen »Stora salen» och »Lilla salen», kapprum och serv.rum. (Stora och Lilla salen som har en takhöjd av ca 5—6 meter kan genom vikväggar öppnas mot kyrkorummet.)

I överplan, läktare och stolförråd.

5. Kyrkan.

I undervåningen, sakristia och bisättningsrum.

I bottenvåningen, kyrkorum och entréutrymmen.

I överplan, orgelläktare och div. utrymmen.

6. Bostäder.

I undervåningen, lägenhet om 2 rum och kök jämte källarutrymmen inrymmande badrum, tvättstuga, matkällare och förrådsutrymmen.

I överplan, fyra bostadsrum, en kokvrå, en toalett och div. förrådsutrymmen.

Byggnadens sammanlagda lägenhetsyta uppgår till *ca 1 700 m²*. Härvid har icke medtagits utrymmena i tornets överdel eller utrymmen för byggnadens panncentral i källare.

Byggnadens totala volym uppgår till *ca 14 000 m³*.

Byggnadens allmänna tillstånd och behovet av upprustnings- och istandsättningsarbeten.

Byggnaden befinner sig invändigt i gott skick och torde förutom smärre justerings- och reparationsarbeten samt vad som nedan anges, betr. installationsarbeten, icke kräva några mera omfattande istandsättningsåtgärder. Församlingen har under åren 1958—1962 nedlagt *ca 135 000 n. kr.* på invändiga reparationsarbeten.

Uppvärmningen av byggnaden sker delvis med ånga och delvis med varmvattencirkulation i radiatorer och är enligt uppgift mycket oekonomisk. Cirkulationspumpar och möjlighet att reglera värmetillförseln till olika delar av byggnaden saknas. En omläggning av uppvärmningssystemet till enbart varmvattencirkulation med pumpar och erf. regleringsmöjligheter skulle enligt uppgift medföra minskade bränslekostnader.

Kostnaden för en sådan omläggning beräknas inkl. erforderliga byggnads- och måleriarbeten uppgå till *ca 20 000 kr.* Innan arbetet utföres bör erforderliga tekniska utredningar verkställas.

Den elektriska installationen inom byggnaden, som utfördes i samband med kyrkans uppförande år 1923—1925, bör enligt inhämtad uppgift från Oslo elverk bli föremål för översyn, enär det material som kom till användning vid elinstallation under efterkrigstiden icke motsvarar dagens säkerhetskrav på sådant material. Då behovet av elström även ökat sedan anläggningen utförts, uppstår överbelastningar på det elektriska nätet vilket ofta medför kortslutningar. Kostnad för en översyn och komplettering av elledningar jämte härmed sammanhängande kostnad för byggnads- och målningsarbeten har uppskattningsvis beräknats till *ca 40 000 kr.*

Behov föreligger även att modernisera såväl den tvättstuga som nyttjas av kyrkoherden, som den tvättstuga som nyttjas av dels lägenheten i undervåningen och dels användes vid tvätt av kyrkan tillhörigt linne. Kostnaden härför i vilken även ingår byte av manglar samt vissa målningsarbeten, har uppskattats till *ca 20 000 kr.*

Utvändigt befinner sig byggnaden i mycket dåligt skick. Den utvändiga putsen är på många ställen nedfallen, vilket medfört att fuktighet intränger i byggnadens ytterväggar och medför frostsprängning av teglet. Hitintills har icke några fuktskador observerats invändigt. Kostnaden för omputsning av kyrkan jämte reparation av en terassmur kan uppskattas till *ca 125 000 kr.* Därtill bör läggas kostnaderna för vissa rengöringsarbeten samt målning av tornbyggnadens järnräcken, uppskattade till *ca 5 000 kr.* Den totala kostnaden för ovannämnda arbeten torde således uppgå till *ca 130 000 kr.*

Av ovan angivna underhålls- och förbättringsarbeten är det synnerligen angeläget, med hänsyn till byggnadens goda bestånd, att de utvändiga reparationsarbetena snarast kommer till utförande. Det kan även framhållas att kyrkan är

belägen inom ett område av Oslo stad, som numera är föremål för sanering och nybebyggelse varför kyrkan utvändigt även av denna anledning snarast bör sätas i gott stånd.

Kostnaderna för nu berörda istandsättningsarbeten uppgår till sammanlagt (20 000 + 40 000 + 20 000 + 130 000) 210 000 kr.

Årskostnaden för det löpande underhållet torde kunna uppskattas till 9 000 kr.

2. Svenska Margaretahemmet.

Byggnaden, som uppfördes åren 1939—1940, är utförd av betong med utvändig puts.

Taket är belagt med underhållsfri takpapp med utvändiga plåtdetaljer av galvaniserad plåt.

Invändigt är byggnaden putsad men tak och väggar i huvudsak målade.

Uppvärmningen sker genom centralvärme från oljeeldade pannor.

Vatten- och avloppssystemet liksom elinstallation är ansluten till kommunens nät.

Byggnaden inrymmer 5 vån. av vilken den översta våningen år 1962 ombyggdes till kronikeravdelning för ca 25 patienter.

Byggnaden i övrigt inrymmer boningsrum för äldre samt gemensamma utrymmen såsom kök, matsal, sällskapsrum o. dyl. I källaren finnes panncentral, tvättstuga och förrådsutrymmen.

Byggnadens sammanlagda lägenhetsyta uppgår till ca 1 300 m² och dess volym till ca 5 000 m³.

Byggnadens allmänna tillstånd och behovet av upprustnings- och istandsättningsarbeten.

Byggnaden befinner sig *invändigt* i gott skick. I samband med ombyggnaden år 1962 av vån. 5 till kronikeravdelning, moderniserades också bl. a. köksavdelningen och personalmatsalen.

Kostnaden härför uppgick till ca 250 000 n. kronor. Något behov av ytterligare istandsättningsåtgärder invändigt synes för närvarande icke föreligga.

Utvändigt befinner sig byggnaden i mindre gott skick. Fasadputsen behöver lagas och omfärgas samt utvändiga snickerier och balkongräcken m. m. målas. Kostnaden härför kan uppskattas till ca 20 000 kr.

Yttertakets är belagt med underhållsfri takpapp som under år 1963 kommer att repareras för ca 3 000 n. kr. Då pappan legat ca 25 år torde ett utbyte av takbeläggningen inom de närmaste åren vara erforderligt. Kostnaden härför har uppskattats till ca 10 000 kr.

Ovan angivna fasadreparation bör komma till utförande så snart som möjligt med hänsyn till byggnadens goda bestånd. Med hänsyn till att taket repareras i år torde en omläggning av takbeläggningen kunna anstå ett antal år.

Kostnaden för nu berörda istandsättningsarbeten uppgår sammanlagt till (20 000 + 10 000) 30 000 kr.

Årskostnaden för det löpande underhållet torde kunna uppskattas till ca 8 000 kr.

P.M. angående svenska Olaus-Petri-församlingens i Helsingfors byggnadsbestånd.

Av församlingen disponerade fastigheter omfattar

1. *Kyrkobyggnaden* belägen i kvarteret 442 vid Apollo- och Minervagatorna. Tomtmarken fritt upplåten av Helsingfors stad, och får disponeras så länge densamma utnyttjas som kyrkotomt.

2. *Olaus-Petrihemmet* beläget i kv. vid Minervagatan 4. Tomtmarken tillhör församlingen.

Beskrivning av byggnaderna

1. Kyrkobyggnaden.

Byggnaden uppfördes år 1932, efter ritningar av arkitekt Ture Rydberg, Stockholm. Byggnaden, vars exteriör är tidsbetonad, består av tre sammanbyggda delar, nämligen själva kyrkan, församlingsbyggnaden samt prästgården med tillhörande kansli och vaktmästarbostad.

Byggnaderna äro uppförda av tegel och utvändigt slammade.

Lister och fönster i kyrkan ha tjärstrukits medan övriga yttre trädelar målats i ljus färgton.

Sockeln utgöres mot gatan av ljusgrå granit och mot gården av krysshamrad betong.

Huvudporten är utförd i mattslipad granit. Kyrkans ytterdörrar äro kopparbeslagna. Fönsterna är försedda med antikglas i blyspröjsar.

Kyrkans tak och torn har kopparbeklädnad, medan taken på församlingsbyggnaden och prästgården belagts med röda taktegel. Byggnadens värmeanläggning är ansluten till stadens fjärrvärmeverk.

Hela komplexet är inhägnat medelst en mur av granit på södra och västra sidan och mot Minervagatan medelst en tegelmur, varjämte trottoarerna belagts med mörka Höganäs-klinker i tegelformat.

Kyrkobyggnaden inrymmer:

I källarvåningen, utrymmen för värmecentral (numera undercentral för fjärrvärme) samt disponibelt utrymme.

I undre våningen, sakristia med trappförbindelse till ovanförliggande kyrkorum, två kolumbarier, två lärum med förrum, expeditionslokal med arkiv samt vaktmästarbostad omfattande 2 rum och kök samt badrum.

I bottenvåningen, kyrka med plats för 325 personer, samlingssal och vigselrum med förrum och kaffekök, pastorsbostad omfattande 6 rum och kök, hall, badrum och tjänarrum.

I övervåningen, kyrkans övre del samt orgelläktare.

Byggnadens sammanlagda lägenhetsyta inkl. disp. utrymme i källare men exkl. utrymmen för värmecentral och utrymmen i tornets övre del uppgår till *ca 1 500 m²*. Byggnadens totala volym uppgår till *ca 11 000 m³*.

Byggnadens allmänna tillstånd och behovet av upprustnings- och istandsättningsarbeten.

Kyrkobyggnaden är i relativt gott skick. Behovet av invändiga målningsreparationer är dock trängande och omfattar kyrkorummet samt flertalet övriga lokaler vilket framgår av det följande. Härutöver erfordras omläggning av elektriska ledningar i kyrkorummet. Vissa bristfälliga ledningar är f. n. avstängda och satta ur funktion. Omfattningen av en ledningsomläggning är ännu inte klarlagd men arbetet bör utföras i samband med målningsreparation.

Inom en nära framtid torde det även bli aktuellt att renovera kyrkobyggnadens fasader.

Invändiga arbeten.

Vapenhus, kyrkorum, sakristia med entré ommålas, varvid fuktskada i kor undersökes och erforderliga yttre reparationer utföres.

Entré till församlingsdel målas. Samlingssalen med förrum, kapprum och toalettutrymmen, kök och serveringsrum, ommålas. Golv i samlingssalen slipas och behandlas.

Expeditionslokalerna ommålas.

Vaktmästarbostaden renoveras helt betr. målningen. Kökets linoleummatta utbytes.

Tvättstuga jämte tork- och strykrum ommålas.

Erforderliga snickerireparationer m. m. utföras i samband med målningsarbetena.

Utvändiga arbeten.

Tak- och plåtarbeten överses och repareras i erforderlig omfattning.

Kostnaden för nu berörda arbeten har preliminärt uppskattats till *140 000 kr.* I beloppet ingår *30 000 kr.* som medtagits för ledningsomläggningar.

Årskostnaden för det löpande underhållet av byggnaden torde kunna uppskattas till *ca 8 000 kr.*

2. Olaus-Petrihemmet.

Byggnaden uppfördes åren 1946—1947.

Stommaterialet är enligt uppgift av lättbetong.

Fasadbehandlingen är delvis ädelputs och delvis avfärgad slätputs. Taket är täckt med tegel med plåtbeslag och stuprör av koppar. Byggnaden är i likhet med kyrkobyggnaden ansluten till stadens fjärrvärmeverk.

Byggnaden inrymmer 40 lägenheter varav 25 pensionärlägenheter med 1 rum och kökvrå.

Fördelningen av lägenheterna på olika våningsplan framgår av följande.

I källarvåningen, utrymmen för tvättstuga, torkrum, strykrum, badavdelning, kök och serveringsrum, hushållskällare för bostäderna samt värmecentral.

I bottenvåningen, 5 lägenheter med 1 rum och kokvrå,						
1	lägenhet	»	2	»	»	samt bad,
1	»	»	3	»	»	kök » »
1	»	»	1	»	»	» »
I vardera av vän 5 » » » kokvrå						
1-4 tr (4 vän.plan)	1	»	1	»	»	» »
1	»	»	2	»	»	» »
1	»	»	4	»	»	kök » »

I vindsvåningen, förvaringsutrymmen (vindskontor) för bostäderna.

Byggnadens sammanlagda lägenhetsyta inkl. källare men exkl. pannutrymmen uppgår till *ca 1 750 m²*. Byggnadens totala volym uppgår till *ca 8 500 m³*.

Byggnadens allmänna tillstånd och behovet av upprustnings- och istandsättningsarbeten.

Byggnaden är i gott skick. Reparation av lägenheter utföres vid behov i samband med byte av hyresgäst.

Aktuella reparationer: ommålning av entré och trapphus samt vissa gemensamma lokaler i källaren, tvättstuga, mangelrum, torkrum, badavdelning och kökslokaler.

Kostnaden för nämnda arbeten har preliminärt uppskattats till *ca 15 000 kr.*

Årskostnaden för det löpande underhållet av byggnaden torde kunna uppskattas till *ca 9 000 kr.*

Utöver tidigare redovisad kostnad för aktuella reparationer, cirka 15 000 kr., bör för utbyte av elspisar och kylskåp i lägenheterna upptagas ytterligare 10 000 kr. eller sammanlagt 25 000 kr.

P.M. angående Svenska församlingens i Buenos Aires byggnadsbestånd.

Byggnadsstyrelsen har ej utfört besiktning av dessa fastigheter. Nedanstående redogörelse beträffande kyrkofastigheten är därför grundad på uppgifter lämnade av församlingens kyrkoherde.

Av församlingen disponerade fastigheter omfattar

1. *Kyrkobyggnaden* belägen på en hörntomt vid gatorna Garay och Azopardo med adress Azopardo nr 1422—48.

Byggnad och tomtmark äges av församlingen. Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse har »medäganderätt» i proportion till i fastigheten insatta medel. Fördelningen är följande:

församlingen har bidragit med	297 670: — kr.
sjömansvårdsstyrelsen har bidragit med	92 485: — »
Summa 390 155: — kr.	

omräknat till svensk valuta enligt vid tidpunkten för insättningarna gällande kurs. Uttryckt i procenttal blir församlingens andel i fastigheten 76,3 % och sjömansvårdsstyrelsens 23,7 %.

2. *Älderdomshemmet* är beläget vid San Antonio de Padua, Merlo, med gatuadress Directorio 1500.

Fastigheten äges av Svenska Hjälpföreningen i Buenos Aires.

Beskrivning av byggnaderna

1. *Kyrkobyggnaden.*

Byggnaden uppfördes åren 1944—45. Viss tillbyggnad utfördes åren 1957—58 varvid anordnades en bostadslägenhet i två plan mot gårdssidan.

Byggnaden består i huvudsak av två hopbyggda delar, kyrka med torn samt församlingshus.

Fasadmaterialet är fogstruket fasadtegel.

Taktäckningen är utförd med skiffer, vissa torndelar är beslagna med kopparplåt och plåtbeslag i övrigt är av zinkplåt.

Socklar, fönster- och portomfattningar mot gatan är utförda av ljus marmor. Mot gårdssidan är motsvarande byggnadsdelar av konststen.

Dörrar i huvudentré är av ädelträ, övriga dörrar samt fönster är av målat trä.

En icke bebyggd tomtremsa mot gatan är planterad.

Tak, valv och huvuddelen av väggarnas innerytor är putsade och målade.

Dörrsnickerier i församlingslokalerna är av polerat cederträ.

Golvbeläggning i kyrka och entré samt trappor är av kalksten. Golv i församlingssal, kök och badrum är av konststensplattor. Bostads- och expeditiionsrum har parkettgolv.

Taket över församlingssalen är ett terrasstak med ljusinsläpp genom glasbetongkassetter.

Byggnaden har installationer för vatten och avlopp, centralvärme (lågtrycks-ånga) och elektrisk kraft (stadens elnät) och är i övrigt av god standard.

Kyrkobyggnaden inrymmer:

I källarvåningen, pannrum, utrymme för bowlingbana och biljardspel.

I bottenvåningen, kyrka, sakristia, samlingssal, bibliotek och expeditiionslokaler med tillhörande kapprum och toaletter, vaktmästarbostad omfattande 3 rum och kök, del av bostad (1 rum och pentry) mot gården samt garage med plats för en bil.

I vån. 1 tr., kyrkans överdel med läktare, kyrkoherdens bostad omfattande 6 rum och kök samt 2 badrum, samt del av bostad (1 rum och badrum).

I vån. 2 tr., bostadsrum med dusch- och toaletterum.

Byggnadens sammanlagda lägenhetsyta inkl. källare uppgår till ca 960 m². Pannrummet och utrymmen i tornets övre del är därvid ej inräknade. Byggnadens totala volym uppgår till ca 5 400 m³.

Byggnadens allmänna tillstånd och behovet av upprustnings- och istandsättningsarbeten.

Kyrkobyggnaden är enligt uppgift i gott skick.

Aktuella reparationer omfattar enligt uppgift endast utbyte av takrännor.

Kostnaden för detta arbete har uppgivits till ca 6 000 kr.

Årskostnaden för det löpande underhållet av kyrkobyggnaden har uppskattats till ca 5 000 kr.

2. Ålderdomshemmet.

Byggnaden är utförd som ett enplanshus med murverk av tegel. Taktäckningen består av förzinkad plåt, fasaderna är putsade, fönster och dörrar är utförda av målat trä. Tomten är inhägnad med trådnätsstängsel på trästolpar.

Innertaken är utförda av metallplattor, innerväggarna är putsade och målade och golvbeläggningen består delvis av trä och delvis av cementmosaik.

Byggnaden har installationer för vatten och avlopp, — kallvattenledningar av bly, varmvattenledningar av förzinkat järn — elektrisk installation med anslutning till samhällets nät samt värmepanna för varmvatten.

Byggnaden inrymmer bostadsrum, gemensamma lokaler för samvaro, kök, bad- och toaletterum m. m.

Byggnadens sammanlagda lägenhetsyta har beräknats till ca 380 m². Byggnadens totala volym har beräknats till ca 1 600 m³.

Byggnadens allmänna tillstånd och behovet av upprustnings- och istandsättningsarbeten.

Byggnaden är enligt uppgift i relativt gott skick.

Aktuella reparationsbehov är enligt uppgift följande: utbyte av stängsel runt hela tomten, yttre och inre ommålningsarbeten å byggnaden m. m.

Uppgift om beräknade kostnader för ovan nämnda arbeten saknas.

Årskostnaden för det löpande underhållet av byggnaden torde kunna uppskattas till ca 2 000 kr.

KAPITEL VI

Befattningshavares i utlandsförsamlingarna löneförmåner och jämförelse med motsvarande befattningshavares i Sverige löner

Såsom tidigare omnämnts och jämväl framgått av den närmare redogörelsen för församlingarna, förekomma i församlingarna som regel kyrklig, social och kulturell verksamhet.

För de olika verksamhetsgrenarnas bedrivande hava församlingarna befattningshavare anställda.

För den *kyrkliga* verksamheten finnes i allmänhet — förutom kyrkoherde, från vilken här bortses, enär kyrkofonden svarar för hans avlöning — en kyrkomusiker, ett biträde på pastorsexpeditionen och en kyrkovaktmästare, som samtidigt oftast också är fastighetsskötare. Även annan befattningshavare kan i någon församling förekomma. Till den kyrkliga verksamheten torde också få räknas församlingssystemer eller diakonissa.

För den *sociala* verksamheten finnes erforderlig personal för sjukhem och ålderdomshem.

Den *kulturella* verksamheten slutligen innesluter skollärare och bibliotekarie.

Kyrkomusikernas i Sverige löneförmåner bestämmas enligt tämligen invecklade regler. Det torde därför vara lämpligt att först något närmare redogöra för dessa regler. Därefter synes nödigt att något beröra kyrkomusikernas i de olika församlingarna kompetens samt arbetsuppgifterna och deras omfattning.

Härefter följer en sammanställning av församlingarnas olika befattningshavare och deras löneförmåner tillika med såsom jämförelse uppgift å de löneförmåner,¹ som vederbörande befattningshavare i ortsgrupp 5 uppbär i Sverige. Enligt prästlönereglementets den 28 juni 1951 (nr 577) stadgande av den 26 maj 1961 (nr 226) i § 8 mom. 2, skall ort utom riket anses tillhöra ortsgrupp 5.

Författningarna rörande kyrkomusikerväsendet äro lagen den 27 juni 1947 (nr 275) om kyrkomusiker, kyrkomusikerstadgan den 2 juni 1950 (nr 375) samt avlöningsreglementet för kyrkomusiker den 9 juni 1950 (nr 385) med däri senare vidtagna ändringar.

¹ På grund av omständigheter, varöver den sakkunnige icke kunnat råda, har avgivandet av utredningen fördröjts. Befattningshavarnas i Sveriges löneförmåner äro därför numera något högre än som här uppgives.

För kyrkomusikens uppehållande skall i varje territoriell församling finnas anställd kyrkomusiker samt, i den mån Kungl. Maj:t och riksdagen beslutar, jämväl i icke-territoriell församling. Varje stift skall vara indelat i kyrkomusikerdistrikt, varvid varje församling i princip skall utgöra sådant distrikt.

I distriktet skall finnas organist- eller kantorstjänst. *Organisttjänst* är en självständig kyrkomusikalisk tjänst, varmed dock må kunna förbindas skyldighet till fyllnadstjänstgöring såsom musiklärare vid vissa läroanstalter. *Kantorstjänst* är en tjänst såsom folk- eller småskollärare (skolkantorstjänst) eller en självständig kyrkomusikalisk tjänst (kyrkokantorstjänst).

Organisttjänst får inrättas endast i kyrkomusikerdistrikt med högre invånarantal än 5 000 och kantorstjänst i distrikt med högst detta invånarantal. I distrikt, där de kyrkomusikaliska arbetsuppgifterna äro av ringa omfattning och där kantorstjänst av organisatoriska skäl ej lämpligen kan inrättas eller bibehållas, kan i stället anställas *orgelspelare*. Där arbetsuppgifterna så kräva, kan efter medgivande av Kungl. Maj:t vid sidan om tjänst såsom organist eller kantor inrättas en eller flera biträdande kyrkomusikertjänster. Härutöver kan också i församling anställas s. k. församlingsmusiker. På dessa är dock icke kyrkomusikerstadgan tillämplig. Den praktiska innebörden härav är, att församlingen själv får betala kostnaderna för sådana kyrkomusikers avlönande. Till bestridande av kostnaderna för övriga kyrkomusiker utgår nämligen bidrag ur kyrkofonden enligt särskilda grunder, som något omnämnas under avdelningen Om kyrkofonden.

Organisttjänst kan vara ordinarie eller extra ordinarie. Ordinarie blir tjänsten, om tjänstgöringens omfattning motsvarar 30 veckotimmar, varvid även fyllnadstjänstgöring vid läroanstalt får medräknas. Skolkantor har ordinarie och kyrkokantor extra ordinarie tjänst. Biträdande kyrkomusiker innehar extra ordinarie tjänst eller arvodesbefattning. Orgelspelare innehar arvodesbefattning.

För varje kyrkomusikertjänst bestämmer domkapitlet det antal veckotimmar, som den med tjänsten förenade kyrkomusikaliska verksamheten skall anses motsvara. Förekommer fyllnadstjänstgöring, bestämmes dess omfattning i veckotimmar av länsskolnämnden.

Alltefter *kompetensen* kan ordinarie och extra ordinarie organist vara placerad i lönegraderna resp. Ao och Ae 19 eller 17 i statens löneförordning samt extra organist i lönegraderna Ag 15, 13 eller 11. Extra ordinarie biträdande kyrkomusiker kan av samma skäl vara placerad i lönegraderna Ae 19, 15 och 12. Om innehavare av sådan tjänst skall avlönas med arvode, bestämmes arvodet av Kungl. Maj:t. Skolkantor är placerad i löneklass 16 i löneplan A i förenämnda löneförordning. Extra ordinarie kyrkokantor skall tillhöra lönegrad Ae 13. Orgelspelare avlönas alltefter kompetens enligt 13 respektive 7 löneklassen.

Lönen för varje lönegrad och löneklass framgår av meranämnda löneförordning. Månads- respektive årslönen i respektive lönegrad år 1963 enligt ortsgrupp 5 uppgår till följande belopp:

Lönegrad:	Måndslön:	Årslön:
19	2 124: —	25 488: —
17	1 916: —	22 992: —
16	1 820: —	21 840: —
15	1 728: —	20 736: —
13	1 558: —	18 696: —
12	1 480: —	17 760: —
11	1 407: —	16 884: —
7	1 143: —	13 716: —

Vid full tjänstgöring, d. v. s. om veckotimtalet uppgår till 30 veckotimmar, utgår hel månadslön för *organist*. I annat fall minskas lönen med $\frac{1}{30}$ för varje veckotimme, varmed tjänstgöringen understiger 30 veckotimmar. Samma sistnämnda stadgande gäller också för *kyrkokantor*. *Skolkantors-tillägget* utgör per månad för varje enligt föreskrifterna i kyrkomusikerstadgan bestämd veckotimme $\frac{1}{30}$ av månadslönen för 16 löneklassen, dock lägst $\frac{3}{30}$ av nämnda månadslön.

Några författningsbestämmelser om kyrkomusikerorganisationen i de svenska utlandsförsamlingarna finnas icke. Organisationen är helt utformad efter beslut av vederbörande organ i församlingen — kyrkostämma och kyrkoråd. Sålunda anställs kyrkomusikern av kyrkorådet, som även äger behörighet att entlediga. Kyrkomusikerns avlöningsförmåner fastställas på kyrkostämma. Omfattningen av kyrkomusikerns tjänstgöring bestämmas av kyrkorådet efter överenskommelse med kyrkomusikern. I några församlingar har med kyrkomusikern upprättats kontrakt, vari bland annat dennes arbetsuppgifter angivits.

Omfattningen av kyrkomusikers åliggande varierar i de olika församlingarna liksom även avlöningsförmånernas storlek. Gemensamt för samtliga församlingar kan emellertid sägas vara, att uppdraget såsom kyrkomusiker är att betrakta som en bisyssla. Kyrkomusikalisk examen finns icke uppställd som villkor för innehav av kyrkomusikerbefattning i utlandsförsamlingarna. Samtliga i församlingarna för närvarande anställda kyrkomusiker utom en hava dock avlagt något slag av kyrkomusikalisk examen — svensk eller utländsk. Nu verksamma kyrkomusiker i Paris, London och Berlin äro jämväl anställda som lärare vid de svenska skolorna därstädes. Kyrkomusikerna synas närmast motsvara i London och Berlin skolkantorer, i Köpenhamn, Oslo och Helsingfors e. o. organister samt i Paris och Buenos Aires orgelspelare. Kyrkomusikerna i Paris, Berlin, London och Buenos Aires äro svenskar, de övriga medborgare i den stat, där församlingen är belägen.

Här lämnas nu en redogörelse för kyrkomusikerorganisationen i de skilda utlandsförsamlingarna.

Paris

För innehav av kyrkomusikerbefattning är det villkoret uppställt, att kyrkomusikern skall behärska svenska språket samt att han bör hava avlagt organist- och kantorsexamen eller innehava motsvarande kompetens.

I kyrkomusikerns åliggande ingår medverkan vid högmässa och andra gudstjänster, som anordnas av pastor i kyrkan och i sjukhemmets kapell. Vidare skall kyrkomusikern leda och öva kyrkokör minst en gång i veckan ävensom medverka vid kyrkliga förrättningar. Kyrkomusikern ansvarar för skötseln av kyrkans orgel och församlingens flygel samt notbiblioteket. Den kyrkomusikaliska tjänstgöringen motsvarar ungefär 4 veckotimmar. Härutöver har den nuvarande kyrkomusikern frivilligt åtagits sig att utan anspråk på vederlag utföra musik vid av församlingen anordnade samkväm. Tjänstgöringen såsom musiklärare vid skolan omfattar två timmar.

London

Sedan lång tid tillbaka har kyrkomusikerbefattningen varit förenad med en lärartjänst vid svenska skolan. Den nuvarande innehavaren har avlagt kantors- och organistexamen.

Tjänsteåliggandena omfatta medverkan vid samtliga gudstjänster och förrättningar, sammankomster för pensionärer samt de varje onsdag återkommande klubbafnarna, vilka anordnas för svensk ungdom, som vistas i London och dess omnejd. Tjänstgöringen omfattar ungefär 8 veckotimmar.

Berlin

Lärartjänsten vid svenska skolan är för närvarande förenad med kyrkomusikerbefattningen. Kyrkomusikern skall tjänstgöra vid gudstjänster, förrättningar och församlingsaftnar samt leda kyrkokörens övningar. Tjänstgöringen motsvarar ungefär 6 veckotimmar. Man räknar emellertid med att kunna öka antalet timmar, då man avser att ordna regelbundna musikandakter för spridande av svensk orgelmusik.

Köpenhamn

Kyrkomusikern har varit fast anställd hos församlingen sedan år 1934. Han har avlagt dansk organistexamen och är en i Köpenhamn mycket känd pianist och orgelspelare, som framträtt både som solist och ackompanjator såväl i Danmark som i Sverige.

I fråga om kyrkomusikerns åliggande föreligger mellan honom och kyr-

korådet en överenskommelse från år 1948. Enligt denna skall han medverka vid följande gudstjänster och förrättningar: 1) högmässa varje söndag samt de helgdagar, som firas både i Danmark och Sverige, 2) konfirmation, 3) gudstjänster, som hållas i samband med festerna för församlingens gamla, 4) andakt före söndagsskolans julfest, 5) sex passionsgudstjänster, 6) nyårsvaka samt gudstjänst på trettandedagens kväll, 7) jordfästning av församlingsmedlem i kyrkan alla veckodagar, 8) vigsel av församlingsmedlemmar alla sönd- och helgdagar, lördagar och helgdagsaftnar samt tisdagar, 9) dop av församlingsmedlemmar i samband med högmässa, i undantagsfall även på andra tider, dock icke andra dagar än som gäller för vigslar.

Vidare åligger det kyrkomusikern att öva konfirmanderna i den svenska mässans sångpartier och de viktigaste koralerna samt öva kyrkokören. Veckotimtalet beräknas till 13.

Utöver den överenskomna tjänstgöringen har kyrkomusikern frivilligt åtagit sig att medverka med solosång vid gudstjänster och samkväm, att leda gemensam sång samt ackompanjera till lekar vid möten och församlingsfester, att medverka med pianomusik vid fester samt ackompanjera sångare eller körer, som medverka vid gudstjänster och möten.

Oslo

Kyrkomusikern har avlagt högre organistexamen, pianolärareexamen samt diplomorganistexamen. Upplyningsvis må nämnas, att sistnämnda examen avlagts av blott sex personer i Norge och kan sägas vara en »musikalisk doktorsgrad».

Kyrkomusikerns åliggande omfattar medverkan vid gudstjänster och musikandakter i kyrkan, vigslar och andra kyrkliga förrättningar samt församlingsaftnar. Vidare medverkar han vid andakter och samkväm samt fester på det av svenska kyrkoföreningen bedrivna ålderdomshemmet Margaretahemmet. Slutligen räknar man med att kyrkomusikern skall medverka som sång- och musikledare i församlingens läsrum. Omfattningen av tjänstgöringen beräknas motsvara ungefär 13 veckotimmar. I detta timtal är dock icke inräknat eventuell tjänstgöring i läsrummet.

Kyrkomusikerns anställnings- och tjänstgöringsförhållanden regleras i ett mellan församlingen och honom upprättat avtal. Avtalet löper tillsvidare med en ömsesidig uppsägningstid av tre månader.

Helsingfors

Den nuvarande kyrkomusikern har avlagt finsk högre kantors- och organistexamen och dimissionsexamen från Sibelius-Akademien.

Beträffande tjänstgöringen finnes ett muntligt avtal mellan kyrkomusi-

kern och församlingen, enligt vilket kyrkomusikern skall medverka vid två söndagliga gudstjänster (morgonmässa och högmässa) och morgonmässa ävensom kompletorium tre vardagar i veckan, öva och leda kyrkokör (som sjunger på samtliga helgdagar under året), öva två konfirmandgrupper i psalmsång och mässång 6 timmar per grupp och år, med församlingens ungdom förbereda och framföra ett julspele och ett påskspele av liturgisk art, meddela frivillig musik- och sångundervisning åt församlingens ungdomar, leda den gemensamma sången ävensom ackompanjera vid solosång m. m. vid församlingsaftnar, ungdomsaftnar och samkväm. Den kyrkomusikaliska tjänstgöringen torde motsvara ungefär 20 veckotimmar.

Buenos Aires

Såsom kyrkomusiker tjänstgör för närvarande en svensk affärsman, vilken av intresse och välvilja åtagit sig uppdraget. Då denne emellertid bor omkring 10 km från kyrkan, plägar kyrkoherden eller annan person spela vid aftonböner och dylikt.

Tjänsteåliggandena omfatta medverkan vid gudstjänster och andra kyrkliga förrättningar och församlingsaftnar. Kyrkomusikern leder också kyrkokören, då den framträder.

Efter denna redogörelse för kyrkomusikerorganisationen i Sverige och i de olika utlandsförsamlingarna följer här nedan en jämförande uppställning mellan av kyrkomusikern i vederbörande utlandsförsamling uppburan avlöning respektive arvode och vad löneförmånen skulle motsvara i tjänsteavseende i Sverige under hänsynstagande till kyrkomusikerns i utlandsförsamlingen kompetens. Jämförelsen är ganska vansklig att göra med hänsyn till svårigheten att bedöma, vilken lönesättning som skulle komma att tillämpas på en var kyrkomusiker i de olika utlandsförsamlingarna på grund av å ena sidan kyrkomusikerns icke sällan höga kompetens och å andra sidan

Församling	Kyrkomusiker lön pr/m.	Vecko- timmar	Arv. för förrätt- ning	Tjänste- ställn. i Sverige	Lönegr.	Månads- lön	Vecko- timmar	Del av månads- lön	Månads- avlöning
Paris.....	529	6	26: 50	orgelspel.	13	1 588	6	6/30	312
London.....	362	8	30: —	skol- kantor	16	1 830	8	8/30	488
fri bostad .	188: 50			»	16	1 830	6	6/30	366
Berlin.....	260	6	30: —	»	16	1 830	6	6/30	366
fri bostad .	260			»	16	1 830	6	6/30	366
Köpenhamn	500	13	40: —	e.o. org.	19	2 124	13	13/30	920
Oslo.....	458	13	35: —	»	19	2 124	13	13/30	920
Helsingfors..	1 502	20	—	»	19	2 124	20	20/30	1 416
Buenos Aires	166	3	—	orgelspel.	7	1 143	3	3/30	114

Dessutom har Köpenhamnsförsamlingeu utbetalat sammanlagt 3 600 kronor i arvode till 2 koralångare.

det ofta ringa veckotimtalet. Jämförelsen synes dock vara av värde för att belysa löneläget.

Jämförande uppställning mellan *lönerna* för det *kyrkliga arbetet* i envar av utlandsförsamlingarna och den lön, som löneförmånerna skulle komma att motsvara i Sverige.

Personalkategori	lön/år	förs. avg.	fri bostad (bidrag)	Summa	I Sverige	
					lönegr.	årslön
<i>Paris</i>						
Kyrkomusiker 6 vt.....	6 348				A 13	3 744
Kontorsbiträde.....	6 984				A 5	12 372
Kyrkovaktmästare.....	9 522				A 7	13 716
	22 854			22 854		39 832
<i>London</i>						
Kyrkomusiker 8 vt.....	4 344		2 262		A 16	5 856
Kontorsbiträde.....	6 786		2 262		A 5	12 372
Kyrkovaktmästare.....	6 796		3 016		A 7	13 716
	17 926		7 540	25 466		31 944
<i>Berlin</i>						
Kyrkomusiker 6 vt.....	3 120				A 16	4 392
Kontorsbiträde.....	5 662				A 5	12 372
Kyrkovaktmästare.....	6 006		2 817		A 7	13 716
	14 788		2 817	17 605		30 480
<i>Köpenhamn</i>						
Kyrkomusiker 13 vt.....	6 000				A 19	11 044
Kontorsbiträde.....	6 670				A 5	12 372
Kyrkovaktmästare.....	4 500		2 000		A 7	13 716
	17 170		2 000	19 170		37 132
<i>Oslo</i>						
Kyrkomusiker 13 vt.....	5 000	500			A 19	11 044
Kontorsbiträde.....	avlönas ej av förs.				A 5	12 372
Kyrkovaktmästare.....			1 121		A 7	13 716
	5 000	500	1 121	6 621		37 132
<i>Helsingfors</i>						
Kyrkomusiker 20 vt.....	18 039				A 19	16 992
Kanslist.....	13 264				A 5	12 372
Bokförare.....	3 898				A 5	12 372
Kyrkovaktmästare.....	8 262		5 832		A 7	13 716
Fastighetsskötare.....	2 216				A 7	13 716
	46 379		5 832	52 211		69 168
<i>Buenos Aires</i>						
Kyrkomusiker 3 vt.....	2 000				A 7	1 368
Kyrkovaktmästare.....	6 216		5 000		A 7	13 716
	8 216		5 000	13 216		15 084

Jämförande uppställning mellan *lönerna* för församlingssystrarna i en-
var av utlandsförsamlingarna och den lön, som löneförmånerna skulle kom-
ma att motsvara i Sverige.

	Lön/år	Fri bostad (bidr.)	Summa	I Sverige	
				lönegr.	årslön
<i>Paris</i> Församlingssyster . . .	15 870		15 870	A 14	19 704
<i>London</i> Församlingssyster . . .	23 432	2 958	26 460	A 14	19 704
<i>Berlin</i> Församlingssyster . . .	10 287		10 287	A 14	19 704
<i>Köpenhamn</i> Församlingssyster . . .	3 600	1 200	4 800	A 14	19 704
<i>Oslo</i> Församlingssyster . . .	—			A 14	19 704
<i>Helsingfors</i> Församlingssyster . . .	—			A 14	19 704
<i>Buenos Aires</i> Församlingssyster . . .	—			A 14	19 704

För avlönande av *städnings- och annan personal* har utbetalts av de skilda
utlandsförsamlingarna:

Paris	1 000: —
London (husmor)	9 773: —
Berlin (1 300 + 1 000)	2 300: —
Köpenhamn	—
Oslo	—
Helsingfors (324 + 8 558)	8 882: —
Buenos Aires	1 600: —

Församlingen i *London* har dessutom utbetalt 2 320 kronor i pension till
förra vaktmästarens änka.

Bibliotekarie

Paris	1 524: —
-----------------	----------

Jämförande uppställning mellan *lönerna* för det *sociala arbetet* i utlands-
församlingarna och den lön, som löneförmånerna skulle komma att mot-
svara i Sverige.

Personalkategori	lön/år	fr. vivre	Summa	I Sverige	
				lönegr.	årslön
<i>Paris</i>					
Sjukhuspersonal:					
föreståndarinna	17 038		17 038	A 14	19 704
sjuusköterska bitr.	2 285	3 428	5 713	A 10	16 032
biträde	6 132		6 132	A 5	12 372
»	2 285	3 428	5 713	A 5	12 372
»	2 285	3 428	5 713	A 5	12 372
»	2 285	3 428	5 713	A 5	12 372
»	2 285	3 428	5 713	A 5	12 372
½-tidsbiträde	2 285		2 285	A 5	6 186
kokerska	3 355	3 428	6 983	A 6	13 047
tvätterska	3 250		3 250	A 6	13 047
	43 685	20 568	64 253		129 876
<i>Helsingfors</i>					
Kyrkomusikern, arvode såsom ungdomsledare	2 663		2 663		
Pensionärshemmets föreståndarinna	12 560		12 560	A 14	19 704
Städerska	4 860		4 860	A 5	12 372
	20 083		20 083		32 076

Jämförande uppställning mellan lönerna för *skolarbetet* i utlandsförsamlingarna och den lön, som förmåner skulle komma att motsvara i Sverige.

Personalkategori	lön/år	fri bostad	Summa	I Sverige	
				lönegr.	årslön
<i>Paris</i>					
Skolpersonal:					
Föreståndare, tillika					
realskollärare	20 360		20 360	A 24	32 988
realskollärare	18 460		18 460	A 19	25 488
folkskollärare	16 100		16 100	A 16	21 840
småskollärare	12 700		12 700	A 13	18 696
städningspersonal	1 050		1 050	A 5	12 372
	68 670		68 670		111 384
Dessutom avgifter för samtliga lärares soc. försäkr. kr. 15 560:— och bostadsbidrag kr. 5 088: —	15 560 5 088		15 560 5 088		
	89 318		89 318		111 384
<i>Berlin</i>					
Lärare	11 000	2 817	13 817	A 16	21 840

KAPITEL VII

Utlandsförsamlingarnas inkomster

I anslutning till under kapitlen IV—VI lämnade uppgifter föreligger skäl att överväga, huruvida utlandsförsamlingarnas verksamhet i fortsättningen kan bedrivas med de inkomster, som stå församlingarna till buds.

För bedömning härav erfordras utredning om de inkomster, som församlingarna genom egna insatser förväntas kunna åstadkomma, samt övervägande av spörsmålen om fortsatt beviljande av rikskollekt till utlandsförsamlingar, om församlingens i London fortsatta rätt till skeppsavgifter och om fortsatt statsanslag.

Spörsmålen upptagas här nedan till behandling var för sig.

A. Årsavgifter

Som tidigare omnämnts är anslutningen till de svenska utlandsförsamlingarna helt frivillig. För rätt att delta i kyrkostämmans överläggningar och därvid äga rösträtt fordras emellertid enligt kyrkoordningarna, bland annat, att församlingsmedlem erlagt årsavgift till församlingen.

Storleken av årsavgifterna varierar. I samtliga församlingar utom i Köpenhamn och Helsingfors uttages en årsavgift, som är fastställd till ett visst minimibelopp. Sålunda utgår avgiften i Paris med minst 10 francs. I London utgör avgiften 2 shillings 6 pence, Berlinförsamlingen uttager 7,50 västmark av pensionärer och 15 västmark av övriga medlemmar, i Oslo uttagas 7,25 och i Buenos Aires 28 svenska kronor.

Uppböörden av årsavgifterna sker genom församlingarnas egen försorg, i de flesta fall genom personlig påminnelse, genom annonsering i församlingsblad eller genom tillfälligt anställd inkasserare.

Svenska Gustafs församlingen är ett av danska staten »anerkendt trossamfund». Den som blir medlem av svenska församlingen utträder automatiskt ur »Den danske folkekirke» och är befriad från all kyrkoskatt. Med stort tillmötesgående hava emellertid skattemyndigheterna i Köpenhamns och kringliggande kommuner åtagit sig att på debetsedlarna för Gustafs församlingens medlemmar uppföra samma belopp i kyrkoavgifter, som vederbörande skulle hava betalat, därest han eller hon tillhört »Den danske folkekirke». De inflytna medlen redovisas vid skatteårets utgång till församlingen.

En ofrånkomlig förutsättning för denna för Gustafs församlingen mycket

förmånliga överenskommelse var dock, att församlingen aldrig skulle begära någon annan utdebitering än den, som pålagges folkekyrkens medlemmar inom kommunen. Om uttaxeringen till kyrkliga ändamål inom en kommun sänkes, sjunker kyrkoskatten till den svenska församlingen, även om täckandet av församlingens utgifter skulle hava fordrat högre utdebitering. Medelårsavgiften är för närvarande cirka 15 svenska kronor.

Svenska Olaus-Petriförsamlingen i Helsingfors har eget drätselkontor för debitering och uppbörd av årsavgifterna. Detta tillgår så, att drätselkontoret uppgör en skattelängd över de skattepliktiga medlemmarna. Längden tillställs de finska skattemyndigheterna, som angiva det antal skatteören, som belöpa på vederbörande medlem. På grundval av erhållna uppgifter räknar sedan drätselkontoret ut medlems kyrkoavgift samt sänder ut skattsedlarna.

Liksom i svenska församlingen i Köpenhamn utgår årsavgiften i svenska Olaus-Petriförsamlingen i Helsingfors efter ett visst skatteöretal i förhållande till medlems inkomst. Men i Helsingfors är det församlingen själv som på kyrkostämma fastställer uttagningsprocenten. Församlingsmedlemmar av svensk och icke-finsk nationalitet äro befriade från kyrkoskatt till den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Detta framgår av bestämmelse i Finlands statsråds resolution den 19 oktober 1922, då svenska kyrkoföreningen i Helsingfors erhöill tillstånd att där grunda en församling, tillhörande svenska kyrkan. Denna bestämmelse har tolkats så, att svenska och andra främmande staters undersåtar icke upptagas i de evangelisk-lutherska församlingarnas skattelängder. Församlingen hävdar, att den kan tillgripa indrivning av obetalda avgifter av ifrågavarande medlemmar av församlingen.

I församlingen finnas emellertid även medlemmar, som äro finska medborgare. Medlemskapet befriar icke dessa personer från att erlägga skatt till den finska evangelisk-lutherska kyrkan. Genom tillmötesgående från de finska församlingarna i Helsingfors hava emellertid dessa församlingar *hittills* avstått från sin rätt till kyrkoskatt från de finska medborgare, som äro inskrivna i den svenska församlingen. Man låter sålunda i stället Olaus-Petriförsamlingen få denna inkomst. Grunden härtill har, bland annat, varit, att svenska församlingens verksamhet bland ungdom stått öppen även för finska ungdomar. I regel har uttagningsprocenten varit densamma såväl i svenska församlingen som i de finska Helsingforsförsamlingarna. Någon rätt till denna skatt finnes naturligtvis icke för svenska församlingen.

Möjligheten att taga upp skatt av de finska medborgarna i församlingen på angivet sätt kommer emellertid, om ej Statsrådet före 1964 års utgång annorlunda bestämmer, att upphöra. Detta dock icke på grund av de finska församlingarnas beslut utan därför att en omläggning skett av uppbörden av kyrkoskatt i Finland och att en anpassning till det nya systemet ansetts svårutförbar. Tidigare skedde uppbörden i Helsingfors efter vederbörlig debitering genom de finska församlingarnas drätselkontor. Numera, sedan man övergått till källskattesystem, skulle uppbörden ske genom statens skatte-

verk. Staten levererar därefter in skatten till de finska församlingarna, däribland även sådana finska medborgares skatt, som höra till Olaus-Petri församling. Uppbörden av skatt till den svenska församlingen från svenska och övriga nationers medborgare skall emellertid liksom tidigare ske genom den svenska församlingens egen försorg, då denna församling står utanför det nya systemet gällande alla finska medborgare. Det finska finansministeriet anser sig nämligen icke skyldigt att upptaga församlingens kyrkoavgifter och inleverera dem till församlingen. Uttagningsprocenten är för närvarande 90 finska penni per skatteöre och årsavgiften kan uppskattas till i medeltal 45 svenska kronor per medlem.

Som allmänt omdöme kan sägas, att utlandsförsamlingarna söka hålla årsavgifterna på låg nivå. Den främsta anledningen härtill synes vara, att ingen av ekonomiska skäl skall hindras att vara medlem av utlandsförsamlingen. Inkomsterna av årsavgifterna hos flertalet församlingar uppgå därför också till blygsamma belopp, i varje fall om de sättas i relation till församlingarnas utgifter. Undantag *hittills* utgör emellertid Helsingforsförsamlingen, vars verksamhet till övervägande del — dock ej socialvården — bestrides med inkomsten från årsavgifter. På grund av införandet, såsom ovan omnämnts, av källskattesystemet i Finland kommer emellertid — enligt församlingens beräkningar — bortfallet av avgifterna från församlingens finska medlemmar att innebära en inkomstminskning med ungefär 50 procent.

Någon ändring i skyldigheten för församlingsmedlem att betala årsavgift torde icke komma att ske och några väsentliga förändringar i inkomsterna av årsavgifter — bortsett från Helsingfors — lära icke heller äga rum. Omläggning av uppbördssystemet för församlingarna, så att uppbörden ordnas som i Köpenhamn, torde icke kunna påräknas. Inom nordiska rådet har dock frågan väckts om möjlighet för utlandsförsamlingarna i de nordiska länderna att verkställa utdebitering så som i Köpenhamn.

B. Gåvor och donationer

Församlingarna hava, särskilt tillförene, i stor utsträckning erhållit gåvor av församlingsbor och svenska företag såväl på platsen som i hemlandet. Framför allt kan därvid nämnas den storslagna offervillighet, som kommit till uttryck, då det gällt att insamla medel till byggande av kyrko- och församlingslokaler eller för restaurering därav. Men frikostigheten har också varit stor, då det gällt medel till den löpande församlingsverksamheten. Det ligger emellertid i sakens natur, att det är svårare att samla in penningar till sistnämnda ändamål. Under årens lopp skedd intensifiering av församlingsverksamheten har också medfört större behov av inkomster. Möjligheten för enskilda att ekonomiskt bidra till verksamheten — i varje fall med större belopp — synes numera mera begränsad, trots att medlemmarna i de svenska utlandsförsamlingarna tidigare i regel voro personer med mycket blygsamma

inkomster. Då funnos nämligen åtskilliga förmögna medlemmar, som genom frikostiga bidrag stödde församlingen och härigenom säkrade dess bestånd. Men detta var i stort sett i början på seklet och före första världskriget. Gränserna stodo öppna och intet hindrade en medborgare i ett land att slå sig ned i ett annat och där börja egen verksamhet eller taga anställning. Skatterna voro också jämförelsevis obetydliga, vilket lämnade större möjligheter till sparande. Även om samfärdseln och kontakterna länderna emellan blivit livligare, har den enskildes förutsättningar att etablera sig utomlands numera väsentligt minskats. Det fordras sålunda nu uppehålls- och arbetstillstånd. I vissa länder har till och med genom lagstiftning förbud införts för utländska enskilda medborgare att starta affärsrörelse. Skatterna hava vidare avsevärt ökat både i hemlandet och utrikes. Även på annat sätt har den enskildes möjligheter att som egen företagare slå sig ned utomlands begränsats. Svenska företag representerades tidigare i regel av svenskar, som drevo egen agenturrörelse. Så är väl fallet på några håll än i dag. Men i allmänhet sända numera företagen i Sverige ut egna tjänstemän att leda verksamheten eller att förestå dotterbolag. Många svenskar äro också anställda hos de internationella organisationerna. Utlandsförsamlingarna hava härigenom fått en helt ny medlemssammansättning. Från att från början hava bestått av egna företagare, hantverkare och tjänstefolk, hava församlingarna fått ett mera accentuerat tjänstemannainslag. Detta inslag torde i framtiden komma att dominera, åtminstone i vissa församlingar. Vidare torde det innebära, att församlingarna få en medlemsstock, som genomsnittligt är mera välsituerad än tidigare, men som saknar förmögna medlemmar. Utlandstjänstemännen äro visserligen under stundom rätt värlönlade, men höga levnadsomkostnader och den skärpta skattelagstiftningen begränsa möjligheterna även för dem att bidraga till församlingsverksamheten, i varje fall med större belopp. Sålunda synas församlingarna tidigare hava varit i ett bättre läge, när det gäller gåvor. Nu hava alla församlingsmedlemmar sin goda härgning men ringa därutöver.

Även om man trots denna strukturförändring bland församlingsmedlemmarna har anledning att räkna med fortsatt givmildhet, måste dock gåvorna beräknas till obetydliga belopp. Gåvoresultatet är också nästan uteslutande beroende av pastors förmåga att bearbeta gamla givare och initiativ att finna nya.

Vad som här sagts rörande möjligheten att erhålla gåvor torde gälla även donationer.

C. Avgifter vid kyrkliga förrättningar

Utlandsförsamlingarnas inkomster från kyrkliga förrättningar härröra till övervägande del från vigslar.¹

Vigsel av församlingsmedlem är liksom i Sverige helt avgiftsfri.

I Köpenhamn, som torde vara den av utlandskyrkorna, som är mest anlitad för vigslar, är vigsel avgiftsfri även för svenskt sjöfolk, oberoende av om brudparet är församlingsmedlemmar eller ej.

Om ingendera av kontrahenterna tillhör utlandsförsamlingen, är regeln den, att församlingen uttager viss avgift, som tillfaller kyrkan — sålunda ej pastor. Denna avgift är beräknad så, att den motsvarar församlingens kostnader för kyrkans upplåtande, dess utsmyckning, uppvärmning och städning m. m.

Utlandsförsamlingarna tillämpa här olika belopp. I en del församlingar tager man överhuvudtaget icke någon avgift för vigsel. Brukligt torde dock vara, att kontrahenterna eller någon dem närstående alltid skänka ett belopp till något församlingsändamål. I Köpenhamn växlar avgiften vid olika tider på året.

Medverka kyrkomusiker och vaktmästare vid vigseln, uppbära de i allmänhet ersättning härför.

¹ Enligt den i oktober 1962 gällande svenska lagstiftningen i ämnet gäller såsom huvudregel, att av präst inom svenska kyrkan, t. ex. beskickeningspredikant, utom Sverige enligt svenska föreskrifter förrättad vigsel enligt svensk lag är giltig, endast om båda kontrahenterna äro svenska medborgare (lag 8/7 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap m. m. 1 kap. 8 § första punkten). En svensk präst äger således icke viga exempelvis en svensk man med hans danska trolovade, även om lysning skett i både Sverige och Danmark. Detta gäller givetvis även om vigseln sker ombord å svenskt fartyg å internationellt farvatten. Något äktenskap kommer alltså icke till stånd genom en dylik ceremoni.

I vissa fall föreligger emellertid en utsträckt behörighet för svensk präst innebärande möjlighet att viga jämväl, då blott ena kontrahenten är svensk medborgare. I dessa fall erfordras dock särskilt bemyndigande av Kungl. Maj:t (1 kap. 8 § andra punkten samma lag). För närvarande gäller i detta hänseende, att vigsel enligt svensk lags föreskrifter i fall, då endast ena kontrahenten är svensk medborgare, må förrättas av kyrkoherdarna i de svenska församlingarna i *Helsingfors*, *Köpenhamn* och *Oslo* samt av sjömansprästen i *Narvik*. För vigsel inför kyrkoherden i svenska församlingen i Köpenhamn gälla ytterligare två villkor, nämligen 1) att ingendera parten är dansk medborgare eller har hemvist i Danmark, 2) att ej något av de i dansk lag stadgade indispensabla skyldskaps- eller svågerlagshindren föreligger. (Enligt dansk lag finnes dock för närvarande intet sådant indispensabelt hinder, som ej också är indispensabelt enligt svensk lag.)

För att utom riket förrättad svensk kyrklig vigsel över huvud må äga rum enligt svensk lag måste först lysning äga rum i svensk församling (Giftemålsbalk 11/6 1920 4 kap. 6 §). I vissa fall kan, jämlikt kungl. förordningen 31/12 1931 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap, lysningsbevis från annat nordiskt land godtagas.

Att märka är emellertid, att av svensk statskyrkopräst i främmande land enligt svenska föreskrifter förrättad vigsel mellan två svenska medborgare — vilken enligt det ovan sagda är giltig enligt svensk lag — ingalunda alltid är giltig enligt det främmande landets lag. I vissa europeiska stater betraktas nämligen dylik vigsel som ogiltig, varjämte vigselförrättaren är underkastad straffansvar, varför svensk präst i dessa länder är förhindrad att viga (detta även om vigseln skulle förrättas å svenskt fartyg i hamn eller å öppet vatten men inom landets territorialgräns). Framhållas må i detta sammanhang att av svensk statskyrkopräst i Tyskland förrättad vigsel mellan svenska medborgare är att anse som giltig.

Däremot är svensk präst oförhindrad att, sedan två svenskar inför vigselortens myndigheter ingått ett giltigt äktenskap, giva dem s. k. kyrklig välsignelse över borgerligt vigde.

Anm. Av svensk präst utom riket enligt det utländska landets lag förrättad vigsel blir, därest prästen där äger fungera som det landets vigselförrättare, giltig i Sverige. Så äger t. ex. kyrkoherden i Köpenhamn förrätta vigsel enligt dansk lag, varvid han sålunda fungerar som dansk vigselmyndighet. Därvid gäller ej ovan angivna inskränkningar i vigselbehörigheten. Här må ytterligare nämnas att vissa sjömanspräster äga fungera som vigselförrättare enligt lagen i den utländska stat, där de äro stationerade. Detta gäller sjömansprästerna i Melbourne (Australien) samt i Philadelphia och San Pedro (USA). I dessa fall gäller ej heller vad ovan angivits om att kontrahenterna eller en av dem måste vara svensk medborgare.

Inkomsterna av gåvor vid kyrkliga förrättningar äro i regel mycket blygsamma.

Ett undantag härifrån utgör församlingen i Köpenhamn, då det för närvarande är populärt att låta viga sig i svenska kyrkan därstädes. Denna sed utgör en stark arbetsbelastning för kyrkoherden. Utöver ansvaret för församlingen kommer på hans lott dessa många vigslar av icke-församlingsmedlemmar.

D. Inkomster från basarer

Ett mycket anlitat sätt att få medel till församlingsverksamheten är att anordna basarer. I varje svensk utlandsförsamling anordnas sådana med viss regelbundenhet. I Paris sker detta vartannat år, i London svarar församlingen det ena året och svenska kvinnors välgörenhetsfond det andra året för basaren. I sistnämnda fall går inkomsten till fondens sociala verksamhet i församlingen. I Berlin, Köpenhamn och Oslo har man basar årligen. Basarerna äga rum i församlingarnas lokaler utom i Berlin, där basaren anordnas på ett stort hotell.

Förberedelserna för en basar pågå i stort sett hela året och kräva personligt initiativ, kraft och uppslagsrikedom av pastor och hans hustru för ernående av ett gott resultat. Även församlingsborna taga del i basarförberedelserna. Detta gäller framför allt församlingarnas arbetskretsar, vilkas medlemmar vid regelbundna möten under året förfärdiga varor till försäljningen. I viss utsträckning kunna församlingarna också räkna med gåvor från enskilda och företag såväl på platsen som i hemlandet. Vidare inköpas varor till basaren från svenska företag, som därvid understundom giva generösa rabatter. På sådana varor, som importeras från Sverige, hava församlingarna tidigare i allmänhet åtnjutit tullfrihet. Emellertid uppgives en åtstramning numera ha skett i detta avseende.

Inkomsterna från basarerna kunna vara betydande. Under åren efter andra världskriget, då knappheten i utlandet på varor av alla slag var särskilt besvärande, hade basarerna många besökande och köplusten var stor. Så torde fallet i huvudsak vara fortfarande, men en tendens till avmattning har dock förmärkts, enär de varor, som erbjudas, numera finnas på den inhemska marknaden och kanske även till samma priser. Så länge tullfrihet kan erhållas eller varorna skänkas till församlingen eller kunna köpas till reducerade priser, kunna basarpriserna helt naturligt hållas nere under priset för samma vara i vädlandet. Inträffa ändringar i dessa förhållanden, kan detta föranleda högre prissättning, som kan bidra till avtagande köplust.

Utlandsförsamlingarna torde alltid kunna räkna med en viss inkomst av basarer. Möjligheterna härtill äro emellertid i hög grad beroende av kyrkoherdens och hans hustrus hälsa och krafter, kyrkoherdens förmåga att skaffa varor, ordna med tullfrihet etc. Allt detta kräver mycket arbete, som kan bli-

va en åldrande tjänstinnnehavare övermäktigt med minskade inkomster som följd.

E. Inackorderings- och vårdavgifter

Som tidigare omtalats finnas svenska ålderdomshem i samtliga utlandsförsamlingar. I Paris finnes även ett med ålderdomshemmet sammanbyggt sjukhem. Hemmen i London, Berlin, Oslo och Buenos Aires ägas ej av församlingen utan av frivilliga organisationer. De pensionärer, som fått en fristad på något av dessa hem, få där i regel betala en viss avgift för vård och inackordering. Nedsättning av eller befrielse från avgift beviljas emellertid den, som är mindre bemedlad eller helt medellös. I Köpenhamn åtnjuta pensionärerna fri bostad.

Församlingarnas inkomster av inackorderings- och vårdavgifterna täcka i regel icke omkostnaderna för verksamheten. Bristen måste fyllas med andra medel, som församlingarna nödgas anskaffa i de fall, då församlingen har det ekonomiska ansvaret för verksamheten. De sociala konventionerna, varigenom svenska medborgare i vederbörande länder kunna erhålla bättre pensions- och andra förmåner, torde dock så småningom medverka till en minskning av vederbörande församlings egen insats för denna del av den sociala verksamheten.

F. Räntor

och annan avkastning av kapital förefinnas till endast jämförelsevis ringa belopp.

G. Bidrag från svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse

Församlingarna i Köpenhamn och Buenos Aires erhålla årligen bidrag med mindre belopp från svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse. Bidragen användas till bekostande av tidningsprenumeration, licenser för radio och television, sjömanssamkväm och julfester för sjöfolk m. m.

H. Statsbidrag och terminsavgifter

Statsbidrag kan — såsom tidigare omnämnts — utgå till lärarlöner samt till folk- och skolbiblioteksverksamhet.

Enligt Kungl. brev den 2 juni 1961 med ändring den 5 juni 1963 kan huvudman för svensk skola i utlandet erhålla statsbidrag till sina kostnader för avlönande av lärare.

För undervisning å realskolestadiet vid skolan i Paris utgår sålunda statsbidrag till avlönande av två lärare med 15 000 kronor för vardera tjänsten.

I övrigt beräknas antalet lärartjänster i förhållande till antalet elever vid läsårets början. För statsbidragsberättigad lärartjänst, som avser undervisning i högst årskurs 3, må bidrag utgå med 8 500 kronor samt för annan tjänst med 11 000 kronor. Som villkor får åtnjutande av statsbidrag skall gälla, att den årliga lästiden omfattar minst 35 veckor, att statsbidraget i sin helhet användes till bestridande av lärarnas kontanta avlöning, att — utom vad beträffar lärare å realskolestadiet vid skolan i Paris — huvudmannen kostnadsfritt tillhandahåller lärare möblerad lägenhet med belysning och uppvärmning samt att snarast möjligt efter varje läsårs slut genom huvudmannens försorg berättelse över skolans verksamhet under läsåret avges till skolöverstyrelsen.

I Kungl. brev den 30 juni 1955 med ändringar den 31 maj 1957 och den 28 juni 1963 meddelas bestämmelser angående statsbidrag till biblioteksverksamhet bland svenskar i utlandet att gälla tills vidare.

Till svensk församling i utlandet, för vilken kyrkoordning blivit av Kungl. Maj:t fastställd, må sålunda statsbidrag utgå för upprättande och underhåll av *folkbibliotek*. Inom en och samma församling må statsbidrag utgå endast för ett bibliotek eller system av bibliotek (huvudbibliotek med filialer).

Bibliotek, för vilket statsbidrag utgår, skall i möjligaste mån främja på orten förefintlig svensk föreläsnings- och studiecirkelverksamhet genom anskaffande av för verksamheten lämplig litteratur.

Till statsunderstödd svensk skola i utlandet må statsbidrag utgå för upprättande och underhåll av *skolbibliotek*.

Statsbidrag till svensk församling i utlandet utgår med högst 1 500 kronor för år.

Statsbidrag till svensk skola i utlandet utgår med högst 450 kronor för år.

Ansökning om statsbidrag skall före den 15 februari under det år, för vilket statsbidrag sökes, ingivas till skolöverstyrelsen, som har att efter granskning av ansökningen utbetala det statsbidrag, som finnes böra utgå.

Bidrag till biblioteksverksamheten skall sålunda sökas årligen.

Terminsavgifter utgå som regel med olika belopp, varom tidigare närmare redogjorts.

I. Kollektmedel

Bruket att med den kristna kyrkans gudstjänstfirande förbinda en på frivillighetens väg åstadkommen insamling för tillgodoseende av något välgörande ändamål eller annan kyrklig verksamhet går tillbaka ända till de första kristna församlingarna. Kollekterna hos dessa avsågo i första hand mission och diakoni. Dessa verksamhetsgrenar hava intill våra dagar bibehållit sin dominerande ställning, då det gällt att genom kollektier vädja till offervilligheten.

Gällande bestämmelser om kollekter finnas i kungörelsen den 30 december 1953 (nr 739) (ändr. den 17 december 1954, nr 815). I dess första paragraf stadgas, att i samband med offentlig gudstjänst och andaktsstund, som förrättas i svensk kyrkoförsamling inom riket, må kollekt upptagas till understödjande av svenska kyrkans mission, sjömansvård, diakoni, församlingsvård och övrig verksamhet ävensom till annan verksamhet, som det kan anses angeläget för svenska kyrkan att stödja.

Kollekterna indelas i tre grupper, nämligen rikskollekt, stiftskollekt och församlingskollekt. Rikskollekt upptages i rikets samtliga församlingar eller vissa angivna församlingar tillhörande skilda stift, stiftskollekt upptages inom ett stift och församlingskollekt inom en församling.

Om upptagande av rikskollekt bestämmer Kungl. Maj:t, som tillika fastställer kollektändamålet och antalet dagar för kollektens upptagande. Beträffande upptagande av stiftskollekt bestämmer domkapitlet samt om församlingskollekt församlingens kyrkoråd. Antalet stiftskollekter är maximerat till tolv. För övriga slag av kollekter finnes icke stadgat något maximum.

Liksom i hemlandsförsamlingarna upptages kollekt i utlandsförsamlingarna vid gudstjänster och andaktsstunder. Kollektorna tillfalla i allmänhet vederbörande församlings egen verksamhet. Men det förekommer, att kollekt upptages till förmån för andra ändamål på platsen, som församlingen anser sig böra stödja.

Som exempel härpå kan nämnas, att församlingen i London regelbundet upptager kollekt till det svenska ålderdomshemmet i London, som drives av den svenska välgörenhetsföreningen, till det av svenska KFUK i London drivna gästhemmet för svenska flickor — Svenskhem — till svenska sjömanskyrkan i London eller till något annat socialt ändamål.

Kollekt upptages emellertid även till ändamål i hemlandet. Sålunda insamlas en gång årligen kollekt till svenska kyrkans mission. Vidare brukar man upptaga kollekt till svenska kyrkans diakonistyrelses verksamhet samt till Samariterhemmet i Uppsala.

Slutligen kan nämnas, att det förekommer, att kollekt upptages till något kyrkligt ändamål, som utövas av kyrkoförsamling i värdlandet.

I utlandsförsamlingarna upptagna kollekter uppgå till blygsamma belopp. Någon ökning eller några större belopp lär man icke kunna räkna med, i varje fall icke till församlingens löpande utgifter. Större belopp torde dock även numera liksom tillförene kunna påräknas vid upptagande av kollekt till något speciellt ändamål av engångsnatur.

Antalet rikskollekter ett vart av åren 1958 och 1959 uppgingo till 36, ett vart av åren 1960, 1961 och 1962 till 35, år 1963 till 34 och år 1964 till 32.

I ett av 1954 års kollektsakkunniga avgivet betänkande med förslag till förordning angående kollekter (SOU 1948:38) hava de sakkunniga företagit en inventering av rikskollektbeståndet och upprättat en förteckning på

de rikskollekter, som enligt deras mening även i fortsättningen borde beviljas. Dessa kollektorer hava de sakkunniga indelat i tre grupper.

Till *grupp 1* hänförde de sakkunniga sådana kollektorer, som vore särskilt nära anknutna till fasta organ för kyrkans liv och verksamhet, för vilka Kungl. Maj:t på förslag av kyrkomötet fastställt statuter och i fråga om vilka ett otvivelaktigt och stadigvarande behov förelåge. För dessa kollektorer, som borde beviljas tills vidare, ansågo de sakkunniga, att gemensamma och fasta kollektordagar borde bestämmas. Till *grupp 2* räknades sådana kollektorer, som kunde anses klart behövlige men i fråga om vilka behovet dock kunde tänkas växla från tid till annan. Dessa kollektorer borde som regel beviljas för tre år åt gången. Till *grupp 3* slutligen hänfördes sådana kollektorer, som avsågo att bringa tillfällig hjälp eller tillgodose ett tillfälligt uppkommet ändamål av landsomfattande betydelse. De sakkunniga föreslog, att kollektorna i denna grupp skulle beviljas för endast ett år åt gången. Vidare föreslog de sakkunniga, att 23 rikskollektorer skulle få upptagas årligen.

Under *grupp 3* borde enligt de sakkunnigas mening falla kollektorer till Sofia församlingen i Paris och Victoria församlingen i Berlin. Sedermera uttalade dock 1948 års kyrkomöte, att dessa kollektorer borde hänföras till grupp 2 och sålunda beviljas för tre år åt gången. Kollektorna synas dock hava beviljats blott för ett år i sänder.

Antalet rikskollektorer har under de senaste fem åren bestämts till omkring 35 årligen. Ansökningarna hava dock varit flera och hava också ökat varje år, varför rikskollekt till i och för sig angelägna ändamål ofta icke kunnat beviljas.

Det kan omnämnas att i motion nr 97 i andra kammaren vid 1960 års riksdag framförts yrkande om att antalet rikskollektorer skulle inskränkas med 10 årligen till förmån för församlingskollektorna. Motionen avlogs av riksdagen.

Utlandsförsamlingarna i Paris, London, Berlin och Helsingfors hava åtnjutit förmånen av rikskollekt i den utsträckning, som framgår av sammanställningen å sid. 99.

Utöver ovanstående församlingar har rikskollekt uppburits av svenska kyrkan i Kristiania under åren 1920—1922 med 47 000:16 kronor, av svenska fiskarkyrkan å Skagen år 1926 med 13 052:15 kronor, av svenska Gustaf-Adolf församlingen i Johannesburg under åren 1927—1929 med sammanlagt 37 448:69 kronor samt av svenska församlingen i Melbourne år 1928 med 11 611:89 kronor.

Rikskollekt till utlandsförsamling upptages *en* sön- eller helgdag i riket. Emellertid hava församlingarna i Paris, London och Berlin åren 1958, 1960 och 1962, såsom också framgår av sammanställningen här ovan, samt år 1964 åtnjutit rikskollekt från *två* sön- eller helgdagar att fördelas lika mellan församlingarna.

För församlingarna i Paris och Berlin har rikskollekten spelat och spelar

År	Paris		London	Berlin	Helsingfors
	allm. verksamh.	sjuk- och äld.hemmet			
	1	2	3	4	5
1920.....	11: 67	—	1 102: 64	—	—
21.....	6 517: 52	—	10 904: 14	11 444: 55	—
22.....	15 289: 84	—	10 159: 86	17 102: 51	—
23.....	10 996: 34	—	9 436: 39	12 533: 45	—
24.....	9 347: 38	—	9 437: 30	12 000: 41	6 340: 77
25.....	8 814: 68	—	688: 91	11 513: 26	11 739: 06
26.....	9 396: 49	—	—	9 457: 09	11 890: 53
27.....	9 694: 94	—	—	8 635: 61	10 704: 02
28.....	9 654: 34	—	—	11 173: 70	11 295: 79
29.....	9 331: 06	—	—	9 927: 43	10 648: 14
1930.....	10 023: 59	—	—	10 340: 89	12 002: 66
31.....	9 624: 86	—	—	9 837: 79	12 205: 04
32.....	11 306: 59	—	—	10 805: 30	10 655: 18
33.....	9 233: 50	—	—	11 746: 11	9 846: 46
34.....	10 483: 71	—	—	11 597: 91	1 055: 40
35.....	11 620: 94	—	—	11 657: 31	—
36.....	13 801: 77	—	—	12 322: 35	—
37.....	13 350: 59	—	—	12 361: 39	—
38.....	14 354: 09	14 169: 33	—	14 062: 30	—
39.....	15 582: 70	15 826: 80	—	14 614: 25	—
1940.....	19 742: 72	18 266: 51	—	16 071: 53	—
41.....	21 073: 14	20 930: 99	—	17 019: 95	—
42.....	25 504: 55	22 886: 98	—	19 146: 46	—
43.....	26 919: 21	25 968: 41	—	27 082: 03	—
44.....	28 618: 09	—	—	32 363: 81	—
45.....	33 052: 11	—	—	34 226: 17	—
46.....	31 661: 25	—	—	36 547: 63	—
47.....	36 178: 75	—	—	—	—
48.....	39 152: 57	—	—	46 673: 64	—
49.....	43 086: 55	—	—	43 343: 10	—
1950.....	42 324: 66	—	—	45 381: 68	—
51.....	44 774: 06	—	—	57 151: 48	—
52.....	51 363: 37	—	—	65 236: 01	—
53.....	53 901: 01	—	—	62 559: 26	—
54.....	61 395: 66	—	—	60 198: 19	—
55.....	63 377: 12	—	63 258: 02	61 809: 95	—
56.....	67 921: 22	—	—	71 342: 53	—
57.....	72 895: 18	—	70 670: 42	74 298: 01	—
58.....	57 524: 49	—	57 524: 46	57 524: 54	—
59.....	85 196: 74	—	—	99 472: 89	—
1960.....	70 526: 82	—	70 536: 84	70 526: 82	—
61.....	96 404: 26	—	—	105 418: 45	—
62.....	75 889: 58	—	75 889: 58	75 889: 57	—

alltjämt en väsentlig roll för bestridande av kostnaderna för församlingsverksamheten och utgör otvetydigt ryggraden i församlingens ekonomi.

Även för församlingen i London utgör rikskollekten ett värdefullt stöd.

Rikskollekterna hava vidare möjliggjort för församlingarna i Helsingfors och Oslo att uppföra kyrka med tillhörande lokaler för den kyrkliga verksamheten.

Denna sammanställning och redogörelse för rikskollekter till utlandsför-

samlingarna visar, såvitt jag kan bedöma, att Kungl. Maj:t ansett behov av kollektmedel föreligga för nämnda församlingar. Sammanställningen giver också klart belägg för att Sveriges kyrkofolk omfattat dessa kollekter med stor välvilja och synbarligen allt mer ökat intresse, vilket synes kunna avläsas i kollektbeloppens ökning utöver penningvärdets förändring.

Anledningen härtill torde vara den ökade kännedomen om utlandsförsamlingarnas verksamhet, som medverkat till att allt starkare befästa dessa kollekter i allmänhetens medvetande. Svenskarna resa numera utomlands i större utsträckning än någonsin tidigare. Många resenärer — främst kanske ungdomar — hava därvid besökt de svenska utlandsförsamlingarna för att delta i gudstjänst eller i ungdomsaftnar, för att läsa svenska tidningar eller för att få träffa andra svenskar. Åtskilliga hava varit inskrivna som medlemmar i församlingarna och deltagit i deras arbete. Andra, som icke haft tillfälle till personligt besök, hava — kanske av barn och vänner — hört talas om vad som i utlandsförsamlingarna uträttas av kyrkligt, socialt och kulturellt arbete. Kännedom om utlandsförsamlingarna har också förmedlats genom press, radio och TV. Härutinnan må erinras om den spontana reaktion, som efter i radio utsänd gudstjänst från svenska församlingen i Berlin kom till uttryck genom att avsevärda belopp insändes till domkapitlet i Uppsala till förmån för församlingen. Den vidgade kännedom, som således på olika sätt erhållits om församlingarna, kan sägas hava åstadkommit, att församlingarna för svenska folket blivit en påtaglig realitet från att tidigare ofta kanske hava varit blott ett namn. Detta torde också hava medverkat till en mer accentuerad inriktning på ändamålet, då kollekt till utlandsförsamlingarna upptagits.

J. Skeppsavgifter

Genom kungl. kungörelse av år 1716 bestämdes, att av alla svenska handelsfartyg, som ankomme till London, skulle till svenska kyrkans i London »iståndsättande och underhåll» erläggas 3 pence per läst. Då kyrkans inkomster emellertid voro otillräckliga, förordnades genom kungl. kungörelse den 4 maj 1814, att av svenska handelsfartyg, som anlände till någon annan hamn i England, Skottland och Irland 2 pence per läst skulle erläggas.

Efter jämkningar genom kungl. kungörelserna den 26 oktober 1871 och den 5 mars 1875 utgå skeppsavgifterna för närvarande enligt kungl. kungörelsen den 16 mars 1877 sålunda, att till kyrkan i London erlägges av svenska handelsfartyg, som ankomma till London, 0,6 penny för ton och av dylika fartyg, som ankomma till någon annan hamn i Storbritannien, 0,3 penny för ton. Skepps- eller tonnageavgift erlägges allenast en gång för varje år och endast av fartyg, som lossar eller lastar. För fartyg, som först anlöpt annan hamn än London och där erlagt den lägre avgiften, erlägges, om detsamma under samma år sedermera anlöp London, mellanskillna-

den i avgift. Tonnageavgifterna inbringade ex. under 1913—1915 15 000 kronor om året, sjönko 1917 och 1918 till respektive 5 000 och 8 000 kronor, men stego därefter åter. De uppgingo år 1930 till cirka 19 404 kronor, 1950 till 17 073: 46 kronor, 1960 till 31 214: 40 kronor, 1961 till 31 926: 92 kronor, 1962 till 37 906: 54 kronor och 1963 till 34 089: 98 kronor.

Det har vid flera tillfällen ifrågasatts att avskaffa skeppsavgifterna. Förslag härom framställdes av en av Kungl. Maj:t den 1 juli 1898 tillsatt kommitté för behandling av vissa, sjöfartsnäringen och den utrikes handeln rörande frågor. Kommittén, som avgav utlåtande den 15 maj 1900, ansåg, att svenska kyrkan i London borde av statsmedel erhålla skälig ersättning för de inkomster, som genom skeppsavgifternas upphörande komme att frångå densamma, och föreslog med hänsyn till kyrkans dåvarande ekonomiska ställning ersättningen till 6 000 kronor årligen att utgå tillsvidare, så länge verksamheten där var i behov av understöd. Till detta förslag anslöt sig kommerskollegium i utlåtanden den 7 november 1904 och den 4 mars 1909. Domkapitlet i Uppsala hävdade i utlåtande den 23 oktober 1912 den mening, att vederlaget för fartygsavgifterna borde, utan reduktion, bestämmas till det belopp, vartill de under de senare åren i medtal uppgått och i riksstaten uppföras såsom ordinarie anslag. Kommitténs förslag föranledde icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Den 23 mars 1927 avgåvo vissa av kommerskollegium med Kungl. Maj:ts tillstånd tillkallade sakkunniga ett betänkande angående sjöfartsavgifter, i vilket de sakkunniga såsom sin mening uttalade, att den omständigheten, att avgifterna ägde karaktären av skatteförläning — en understödsform, som torde vara alldeles oförenlig med nutida uppfattning — gjorde det särskilt motiverat, att avgifterna bleve avskaffade. De föreslogo att, i den mån fortsatt understöd av allmänna medel ansåges böra beredas svenska kyrkan i London, anslag härför i vanlig ordning borde uppföras i riksstaten.

Uti yttrande till nämnda sakkunniga anförde kyrkorådet i London bland annat följande.

Vid utfärdandet av 1814 års ovannämnda kungörelse om avgiftspliktens utsträckande även till andra hamnar än London fanns i England ingen annan svensk kyrka än församlingskyrkan i London, och sjömansvård utövades icke heller genom några andra institutioner. År 1865 anställde svenska församlingen emellertid en s. k. resepredikant, som skulle besöka olika hamnar. År 1870 byggde Evangeliska Fosterlandsstiftelsen en svensk kyrka i Liverpool. Ehuru själavårdande verksamhet bland sjömän blivit påbörjad även utanför London, skedde genom 1871 års kungörelse ingen förändring i avgiftens ursprungliga bestämda ändamål, nämligen »istånd-sättande och underhåll av svenska kyrkan i London» och intet nämdes om att avgiftsuppbörden skulle användas för sjömansvård. Beträffande orsaken härtill uttalade kyrkorådet som sin mening, att anledningen vore att söka i en vidsynt uppfattning om det nära samband, vari svensk sjöfart på

England och den i London uppvuxna svenska kolonien stodo till varandra. Som stöd för att avgifterna vore avsedda för församlingsverksamheten åberopades ett av statskontoret i utlåtande den 31 december 1920 gjort uttalande, att det understöd staten berett svenska församlingen i London i form av skeppsavgifter syntes i första hand böra användas till avlönande av församlingens pastor. I det kyrkorådet sålunda velat betona, att avgifterna i främsta rummet vore avsedda för församlingsverksamheten, framhölls dock tillika, att församlingen alltid varit medveten om att sjömansvård måste ingå som en mycket betydande del av dess verksamhet. Svenska församlingen i London hade givit frikostigt understöd åt de institutioner, som efter hand tillkommit, och övertagit sjömansvården i åtskilliga hamnar. Understöd hade beviljats till byggande av sjömanskyrkorna i West Hartlepool och Grimsby och under någon tid utgick årligt understöd till sjömansvården i Liverpool. Omfattande bidrag hade lämnats till Svenska sjömanskyrkan i London. Vidare hade församlingen helt avstått från skeppsavgifterna i West Hartlepool och Middlesborough till förmån för de i dessa städer belägna sjömanskyrkorna. Liknande förhållanden gällde med avseende å Liverpool och Grimsby till och med år 1917, då detta understöd måste tillsvidare indragas på grund av församlingens iråkade ekonomiska trångmål.

Sakkunnigas förslag, varöver kommerskollegium yttrade sig, har hittills icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Beträffande uppbörden av avgifterna torde numera gälla, att varje svenskt handelsfartyg, som anlöper hamn i Storbritannien, en gång om året erlägger sina skeppsavgifter antingen till svenska generalkonsulatet i London eller till konsulatet i vederbörande hamn. Konsulaten insända intäkterna till generalkonsulatet, som i sin tur överlämnar samtliga medel till svenska församlingen.

Jämlikt kungörelsen år 1814 skall församlingen till Kungl. Maj:t årligen insända redogörelse för »vad till kyrkans fördel blivit uträttat» samt uppgift om ytterligare kostnader, som kunna beräknas ifrågakomma för kyrkans ändamål, så att Kungl. Maj:t därigenom skall kunna bedöma behovet av medel samt avgiftens storlek.

I ovan anförda författningar stadgas, att skeppsavgifterna skola upptagas för att användas till kyrkans »iståndsättande och underhåll». Uttrycket har givits en vid tolkning och blivit synonymt med underhåll av den svenska kyrkans i London verksamhet över huvud taget.

Avgifterna hava dock i första hand använts för att bestrida kostnaderna för kyrkoherdens lön samt hans förmån av hyresfri bostad med uppvärmning och belysning.

Såsom närmare framgår — i avdelningen om kyrkofonden — av min redogörelse för kyrkoherdens i svenska församlingen i London löneförmå-

ner har Londonförsamlingen att från och med år 1952 till statsverket inbetala 660 pund årligen av de under året influtna skeppsavgiftsmedlen.

På framställning från församlingen och i enlighet med riksdagens år 1954 fattade beslut medgav Kungl. Maj:t enligt nådigt brev den 1 maj 1954 församlingen befrielse från erläggande av nämnda 660 pund åren 1952—1954 »med hänsyn till församlingens nuvarande ekonomiska svårigheter» och »då församlingen, som i likhet med övriga utlandsförsamlingar icke kan i egentlig mening beskatta sina medlemmar, torde otvivelaktigt ha vissa svårigheter att genom andra inkomster erhålla kompensation för sina i realiteten minskade intäkter av skeppsavgifter».

KAPITEL VIII

Uppgifter om kyrkofonden

Vid bedömning av spörsmålet, om och i vilken utsträckning utlandsförsamlingarna må erhålla bidrag för sin verksamhet, torde också övervägas, huruvida eventuellt anslag bör uppföras å riksstaten eller utgå från kyrkofonden.

Det förefaller på grund härav lämpligt att lämna en redogörelse för kyrkofondens *hittillsvarande* bidrag till *utlandsförsamlingarna* samt något beröra kyrkofondens tillkomst och inkomster och utnyttjandet av dess medel.

A. Anslag till utlandsförsamlingarnas prästerskap

Såsom i redogörelsen för de svenska utlandsförsamlingarna i Paris, Berlin, Köpenhamn, Oslo och Helsingfors angivits, sammanfördes ettbart av anslagen å 6 000 kronor åt en var församling från och med budgetåret 1935/1936 i riksstaten till ett gemensamt anslag under åttonde huvudtiteln å tillhoppa 30 000 kronor.

Statsanslag utgick också för dyrtids- och kristillägg och för reglering av vissa vid avlöningarnas utbetalande uppkommande kursförluster. Dyrtidstillägg uppbars av samtliga utlandskyrkoherdar. Kyrkoherdarna i Paris, Köpenhamn, Oslo och Helsingfors åtnjoto därjämte kristillägg jämlikt medgivande av 1941 års riksdag, och ersättning för kursförluster utgick jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 15 maj 1936 intill juli år 1937 till kyrkoherdarna i Paris och Berlin men för tiden därefter endast till kyrkoherden i Berlin.

Förslag i syfte att å kyrkofonden överföra anslag, som i statsliggaren funnos uppförda för avlöandet av svenskt prästerskap utomlands framlades redan för 1932 års riksdag i samband med förslaget till samma riksdag beträffande den ecklesiastika boställsreformen. Förslaget, i vad det berörde de ifrågavarande anslagen, blev emellertid för det dåvarande utan särskild motivering av riksdagen avvisat.

I proposition 1941: 238 framlades ånyo förslag om införande i lagen om kyrkofond av en bestämmelse, att *kostnad för särskild prästerlig verksamhet utom riket skulle utgå ur kyrkofonden*. I överensstämmelse med riksdagens numera lämnade godkännande av förslaget och bifall till propositionen utfärdades efter kyrkomötets hörande genom lag den 28 november 1941 (nr 909) bestämmelse i kyrkofondslagen om kyrkofondens bestridande av dessa avlöningskostnader.

Sedermera föreslogs, i proposition 1942:150, att de dittills gällande grunderna för bidrag av statsmedel till avlöning m. m. åt, bland andra, här ifrågavarande utlandspastorer skulle tills vidare tillämpas oförändrade, även sedan bidragen överflyttats från statsverket till kyrkofonden. Envar av de fem ifrågakommande utlandspastorerna skulle enligt propositionen fortfarande erhålla i grundavlöning 6 000 kronor; anslag härtill ur kyrkofonden skulle följaktligen från och med den 1 juli 1942 utgå med sammanlagt 30 000 kronor för budgetår. På grundavlöningen skulle ur fonden jämväl utgå dyrtidstillägg ävensom, i särskilda fall, kristidstillägg enligt förut bestämda grunder. Slutligen skulle ersättning för kursförluster utgå ur kyrkofonden enligt dittills tillämpade regler. Närmare bestämmelser beträffande anslagen skulle i mån av behov kunna meddelas av Kungl. Maj:t. De sålunda föreslagna grunderna för bidrag ur kyrkofonden till utlandspastorernas avlöning skulle gälla tills vidare från och med den 1 juli 1942 och således icke behöva varje år underställas riksdagen. Propositionen bifölls av riksdagen (skr. 1942:177).

I proposition (nr 238) till 1944 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag angående grunderna för utgående under budgetåret 1944/1945 av bidrag ur kyrkofonden till avlöning av pastorer i de svenska församlingarna i Paris, Berlin, Köpenhamn, Oslo och Helsingfors.

I skrivelse den 17 juni 1944 (nr 390) anmälde därefter riksdagen, att riksdagen bifallit vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit.

Enligt av Kungl. Maj:t den 30 juni 1944 i anslutning till riksdagens beslut meddelade bestämmelser skulle till kyrkoherdarna i Paris, Berlin, Köpenhamn, Oslo och Helsingfors ur kyrkofonden under budgetåret 1944/1945 såsom avlöning utgå dels grundavlöning med provisorisk förhöjning, dels procentuellt dyrtidstillägg och kristillägg därå enligt för åtnjutande av sådana tillägg för kyrkoherde i hemlandet gällande grunder, dels ock ett tillfälligt utlandstillägg i form av grundbelopp och barntillägg.

I proposition nr 188 till 1945 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag angående grunderna för utgående under budgetåret 1945/1946 av anslag ur kyrkofonden till avlöning av förenämnda kyrkoherdar.

Svenska församlingen i *London* hade dittills — såsom ovan anförts — i olikhet med övriga svenska utlandsförsamlingar själv svarat för pastors därstädes avlöning. Att församlingen icke fått bidrag av stats- eller kyrkofondsmedel för avlöning av pastor, torde hava berott på den förmån av skeppsavgifter, som församlingen alltfört åtnjuter och för vilka tidigare redogjorts.

Föredragande statsrådet föreslog nu i angivna proposition nr 188, att även pastor i *London* skulle av kyrkofondens medel *erhålla tillfälligt utlandstillägg* efter samma grunder, som gällde för övriga utlandspastorer, under förutsättning, att han under budgetåret 1945/1946 uppbure minst de löne-

förmåner, som kyrkostämman den 27 november 1938 fastställt, eller 660 pund för år räknat.

Propositionen bifölls av riksdagen.

På förslag av 1946 års prästlönekommitté beslöto statsmakterna i samband med prästlönereformen (prop. 1949: 204 s. 163 och 1951: 156 s. 170, rskr. 1951: 321) att den kontanta avlöningen även till kyrkoherden i den svenska *Londonförsamlingen* skulle — i likhet med den till övriga utlands-kyrkoherdar utgående — *i sin helhet* bestridas ur kyrkofonden. Härvid förutsattes dock, att, så länge församlingen ägde åtnjuta hittillsvarande skeppsavgifter, det skulle åligga den att för framtiden medelst dessa bidraga till avlöningen av församlingens kyrkoherde med samma belopp, som församlingen då utbetalade i årslön till denne. Detta belopp, som kunde fixeras till 660 pund, borde på visst sätt tillgodoföras kyrkofonden.

I nådigt brev den 30 juni 1953 föreskrevs i anledning härav, att den svenska församlingen i London skall såsom bidrag till kostnaderna för avlöningen åt församlingens kyrkoherde från och med år 1952 till kyrkofonden inbetala ett årligt belopp av 660 pund eller det lägre belopp, vartill de skeppsavgifter, som församlingen äger uppbära jämlikt 1877 års kungörelse, kan uppgå för det år, bidraget avser. Bidraget skall inbetalas året därpå å tid och på sätt, som statskontoret har att bestämma.

Riksdagens förenämnda godkännande av prop. 1941: 238 innebar, att jämväl kostnaderna för sjömansprästernas verksamhet utom riket skulle belastas kyrkofonden. Även det på riksstaten från och med budgetåret 1927/1928 uppförda anslaget för avlöande av en sjömanspräst i *Buenos Aires* överfördes på grund härav på kyrkofonden.

Med bifall till prop. 295 vid 1947 års riksdag beviljade slutligen riksdagen anslag ur kyrkofonden från den 1 juli 1947 till avlöning till innehavaren av den samtidigt av riksdagen *nyinrättade kyrkoherdetjänsten i Buenos Aires* till i det hela samma belopp som gäller för övriga utlandspastorer.

Det bidrag ur kyrkofonden, som för det dåvarande utgick till sjömansprästen i samma stad, bemyndigades sjömansvårdsstyrelsen att disponera för en prästman i provinsen Misiones.

Utlandskyrkoherdarna placerades i lönegrad Ca 33 i samband med prästlönereformen (prop. 1949: 204 s. 80), vilken lönegrad motsvarar lönegrad Ao 26 enligt kungl. kungörelsen den 10 maj 1957 (nr 152) med vissa bestämmelser i fråga om ändring av lönegradsbeteckningar och lönegradsnummer m. m. Kyrkoherde med angivna lönegradsnummer är från och med den 1 juli 1962 innehavare av tjänst med lönegradsnumret Ao 27 enligt kungl. cirkuläret den 28 juni 1962 angående tillsättning av vissa tjänster vid myndigheter inom ecklesiastikdepartementets ämbetsområde m. m.

B. Kyrkofondens tillkomst och inkomster samt utnyttjandet av dess medel

Kyrkofonden tillkom genom lagen om kyrkofond den 9 december 1910 (nr 141 s. 37) och är en för alla pastorat i riket eller snarare för hela den svenska kyrkan gemensam fond, som förvaltas av statskontoret. Den har uppkommit genom sammanslagning den 1 januari 1914 av prästerskapets löneregleringsfond och de ecklesiastika boställenas skogsfond. Löneregleringsfonden bildades med stöd av föreskrifterna i § 9 av 1862 års prästlöneregleringsförrättning och var egentligen en förmedlingskassa, till vilken ingick avkastningen av vissa boställen, som ansågos obehövlige för det pastorat, som dittills innehafte dem, och från vilken utbetalades lönetillskott till lågt avlönade präster i andra pastorat. I skogsfonden åter uppsamlades extra skogsavkastning från boställena. Fondens ekonomiska ställning år 1914 framgår av nedanstående bokslut för samma år.

Kyrkofonden 1914.

Inkomster:

Jämlikt föreskrift i lagen om kyrkofond den 9 december 1910
hitföres:

Prästerskapets löneregleringsfonds tillgångar	6 908 673: 89	
Ecklesiastika boställenas skogsfonds d:o.....	<u>1 232 209: 35</u>	8 140 883: 24
Intressemedel och kapitalvinst.....		303 826: 09
Andelar i ecklesiastika skogsmedel.....		1 409 713: 95
Arrendemedel.....		133 477: 83
Skogsförsäljningsmedel.....		15 423: 65
Ersättning för olovlig skogsåverkan.....		715: 26
Ränta å köpeskilling för boställe.....		3 047: 74
Indelningsersättning.....		12 507: 95
Ersättning för utbetalt lönetillskott.....		250: —
Från 8 huvudtitelns anslag, 1 c, Kleresistaten:		
Ersättningar.....	20 237: 80	
Återdebiterade.....	<u>2 135: 70</u>	10 042 219: 21
Summa		10 042 219: 21

Utgifter:

Lönetillskott och ersättning till innehavare av prästerliga beställningar för dem frångångna förmåner.....	1 176 704: 47	
Arvoden till e. o. prästmän.....	29 106: —	
Skjutsbidrag.....	937: 50	
Reseersättningar.....	1 295: 40	
Kostnader för deltagande i utdikningsföretag.....	1 666: 84	
Byggnader.....	2 205: —	
Skogsindelning.....	25 766: 38	
Skogsavverkning.....	4 451: 16	
Skogsodling och skogsvård.....	22 536: 89	
Rågångsrensning och hägnader.....	1 345: 54	
Dikning.....	6 751: 93	
Anläggning och underhåll av vägar.....	462: —	
Utsynning och stämpling.....	2 468: 39	
Skatter och onera.....	6 280: 20	
Extra skogsbevakning.....	3 639: 64	
För skogsstatens bestyr med skogsskötseln å ecklesiastika boställen.....	2 587: 84	
Ersatta förskott av Kungl. Domänstyrelsen.....	49 163: 90	
Avkortning.....	327: 58	
Diverse.....	<u>5 783: 07</u>	1 343 479: 73

Utgående balans:

Fondens behållning vid 1914 års slut, bestående av:

Utlånta medel.....	7 604 163: 17	
Fordringar.....	1 182 217: 84	8 786 381: 01
Efter avdrag av:		
Skulder.....		87 641: 53
Utgörande netto.....		8 698 739: 48
	Summa	10 042 219: 21

Den genom sammanslagning av dessa fonder uppkomna kyrkofonden har emellertid betydligt större inkomster och utgifter än de båda tidigare fonderna och har därför en långt större betydelse än dessa för prästlöneväsendet och den kyrkliga ekonomin i allmänhet.

Ursprungligen avlönades prästerskapet i Sverige, förutom med boställen, jämväl med tionde av fastigheterna inom pastoratet och med vissa avgifter av pastoratsmedlemmarna. Enligt 1910 års prästlönelagstiftning indrogs emellertid prästerskapets tionde efterhand till statsverket för att successivt avskrivas. I ersättning härför betalar statsverket årligen till kyrkofonden tiondets värde. Kyrkofonden uppbär därjämte av statsmedel en årlig ersättning för tidigare utgående bidrag till präster i territoriella pastorat samt för tidigare statsbidrag till biskoparnas och pastor primarius' avlöning. Såsom ovan nämnts uppbär kyrkofonden också avkastningen av vissa obehövliga hemman, de allmänna kyrkohemmanen. Härtill kommer ränta å fondens eget kapital.

Den ekonomiska utvecklingen medförde, att fondens inkomster kommo att överskjuta dess utgifter. Under de senaste åren före 1932 uppgick överskottet till i medeltal 2,75 miljoner kronor om året. Härigenom steg fondens kapital, vilket vid fondens bildande uppgick till något över 8 miljoner kronor, till över 56 miljoner kronor. Överskotten å pastoratens prästlönelltillgångar stego till närmare en miljon kronor om året. Å andra sidan visade tillskotten till pastoraten på grund av skatteunderlagets tillväxt tendens att nedgå.

Enligt den nu gällande lagen om kyrkofond av den 30 augusti 1932 (nr 404) skall till gäldande av pastorats präst- och kyrkomusikerlönekostnader i första hand användas avkastningen av pastoratets präst- och kyrkomusikerlönelltillgångar, d. v. s. boställen och präst- och kyrkomusikerlönefonder. Åtgår för gäldande av nämnda lönekostnader högre belopp än som täckes dels av berörda avkastning och dels därutöver av ett belopp, motsvarande en uttaxering för skattekrona inom pastoratet av det öretal, Konungen för året bestämmer, i regel 20 öre, äger pastoratet för vad ytterligare erfordras erhålla tillskott av kyrkofonden. Vid bestämmande av tillskottets storlek skall bl. a. löneboställets avkastning tagas i beräkning med boställets s. k. normalavkastning. Denna uppskattas av boställsnämnden, och uppskattningen fastställles av stiftsnämnden.

Utöver tillskotten till pastoraten skall kyrkofonden bestrida vissa utgifter för det gemensamma prästlöneväsendet och för andra kyrkliga ändamål, såsom tjänste- och familjepensioner åt biskopar och präster, adjunkts- och prostarvoden, kostnaden för kontrollen över boställsförvaltningen, biskopslönerna och kostnaderna för utlands-, militär- och dövstumpräster. Dessa utgifter äro avsedda att bestridas med en s. k. allmän kyrkoavgift, vilken skall utgöras av varje pastorat i förhållande till det antal skattekronor, för vilket församlingsavgifter erläggas till pastoratet. Kyrkoavgiftens grundbelopp utgör femton öre för skattekrona. Konungen bestämmer årligen, hur stor del av grundbeloppet skall för året uttagas, de senaste åren 10 å 11 öre.

Vid bestämmande av ovan omnämnda öretal och den del av allmänna kyrkoavgiftens grundbelopp, som skall uttagas, tillses, att kyrkofondens utgifter och inkomster, såvitt möjligt bliva lika stora. Mellan öretalet och kyrkoavgiften skall råda det samband, att öretalet skall vara dubbelt så högt som kyrkoavgiften, dock må öretalet aldrig överstiga 20 öre för skattekrona.

Kyrkofondens kapitalbehållning utgjorde

1/1 1915	8 698 739: 48 kronor
1/7 1931	55 500 000: — »
1/7 1936	52 900 000: — »
1/7 1937	54 400 000: — »

Ökningen detta år beror på att biskopslöneregleringsfonden om 1,2 miljoner kronor, Lunds biskopslönemedels besparingsfond om 0,2 miljoner kronor och vissa av domkapitel m. fl. tidigare förvaltade biskopslönefonder tillförts kyrkofonden.

1/7 1942	84 000 000: — »
----------	-----------------

Ökningen beror på att prästerskapets änke- och pupillkassas tillgångar om 30,8 miljoner kronor under året tillförts fonden.

1/7 1953	92 600 000: — kronor
1/7 1958	79 500 000: — »
1/7 1963	75 626 969: 61 »

I samband med ökningen av tillgångarna hava nya uppgifter lagts på fonden. Nedanstående utdrag av driftinkomsters och driftutgifters konto för budgetåret 1962/63 visar kyrkofondens nuvarande inkomster samt utnyttjandet av desamma.

Inkomster:

Kassakonto:

Ersättning från riksstatsanslaget 1962/1963 VIII: C: 6 »Vissa ersättningar till kyrkofonden».....

5 050 737: —

Allmän kyrkoavgift:

Preliminärt erhållen allmän kyrkoavgift för 1963. 47 454 812: —

För litet erlagd allmän kyrkoavgift enligt slutlig avräkning för

1961. 8 009 533: — 55 464 345: —

Tillskott:

För mycket erlagt tillskott enligt slutlig avräkning för 1961 . . .		2 979 807: —	
Familjepensionsavgifter:			
Kontant (delägare i gamla P.Ä.P.)		1 475: 44	
Allmänna kyrko-, biskops- och klockarhemman:			
Inkomster från dylika hemman		1 602 683: 90	
Diverse inkomster:			
Hos statskontoret:			
Räntemedel (å ej placerade medel)	19 870: 77		
Ulrika Eleonora förs. i London	9 589: 80		
Övriga diverse inkomster	28 061: 76	57 522: 33	
Hos stiftsnämnderna:			
Från biskopsgårdar	20 295: 94		
Ersättning för försäljningsuppdrag åt stifts- jägmästare	4 782: 75		
Anslag från VIII ht 1962/1963:			
Kostnader för skogsbiträden	45 220: 63		
Övriga diverse inkomster	2 397: 75		
Fastigheten Artillerigatan 30, Stockholm	23 036: 84	95 733: 91	
Pensionsavgifter för kontor enligt avräknings- längd		173 099: —	
Av pastoraten inlevererade överskottsmedel		693 464: 26	1 019 819: 50
Säger för kassakonto			66 118 867: 84

Uppdebiteras:

Avräkningskonto	8 526: —		
Lånekonto:			
Upplupna räntor	2 582 408: 55	2 590 934: 55	
Säger för driftinkomster			68 709 802: 39

Utgifter:

Kassakonto:

Avlöningar till biskopar och präster:

Biskopar	984 146: 11		
Avgår: ersättning från Visby pastorat för år 1962	— 29 340: —		
Avgår: återlev. belopp	— 1 622: —	— 30 962: —	953 184: 11
Biträdesersättning åt biskopar			6 397: 41
Stifts- och kontraktsadjunkter	1 106 997: 25		
Avgår: återlev. belopp	— 3 500: —		1 103 497: 25
Pastoratsadjunkter, emeriterade och pensionerade befattnings- havare vid det statliga undervisningsväsendet	5 493 605: 37		
Avgår: återlev. belopp	— 16 234: 65		5 477 370: 72
Församlingspräster	525 150: 60		
Avgår: återlev. belopp	— 5 362: 44		519 788: 16
Garnisonspastorn i Boden			32 220: 25
Kontraktsprostar			213 443: 05
Ersättning till provpredikanter			16 846: 07
Övergångsarvoden m. m. för vissa prästerliga befattningar vid pastoratsindelnigen			29 466: —
Ersättning till icke prästvigda tjänstebiträden	751 250: 78		
Avgår: återlev. belopp	— 728: —		750 522: 78
Ersättning till pastorat för av kyrkomusiker bestridd fyllnads- tjänstgöring			132 368: 43
Ordinarie församlingspräster underkastade äldre bestämmelser Domprostvikarieersättning och reseersättning vid inventering av kyrko- och kontraktsprostarkiv			31 815: 72
Bidrag till församling för avlöningskostnader åt kyrkomusiker på äldre stat			9 865: 93
			93 081: 96

Kostnader för allmänna kyrko- biskops- och klockarhemman:		
Kostnader för förvaltning av dylika hemman	761 244: 08	
Investeringar	492 831: 82	
Kostnader för skogsbiträden	53 901: 82	1 307 977: 72
Kostnader för biskopsgårdar:		
Telefon, uppvärmning m. m.	140 944: 52	
Förvaltningskostnader	67 992: 34	
Större reparationer, nybyggnader och möbelanskaffning	230 976: 91	
Hyresersättning m. m.	2 212: 76	442 126: 53
Till klockardistrikt redovisad boställsränta		93 425: 10
Arvoden åt ordförande och ledamot i boställsnämnd		280 012: 45
Ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen		1 036: 11
Fastigheten Artillerigatan 30, Stockholm:		
Förvaltningskostnader	20 105: 80	
Underhålls- och reparationskostnader	21 881: 49	41 987: 29
Löner till utlandskyrkoherdar		423 925: 04
Pensionsförmåner åt präster och deras efterlevande:		
Emeritilöner, tjänstepensioner till statens personalpensions- verk	12 446 295: 38	
Familjepensioner till statens personalpensionsverk	8 282 442: 49	20 728 737: 87
Bidrag till domkapitel och stiftsnämnder:		
Avlöningar	1 955 200: —	
Omkostnader	317 400: —	
Kostnader för skogsbiträden	38 976: 72	
Tjänstebrevsrätt	24 500: —	2 336 076: 72
Bidrag till svenska sjömansvårdsstyrelsen för sjömanspräster:		
Militärpastorer	171 125: —	
Bidrag till avlönande av föreståndarna för diakoni- och diako- nissanstalterna m. m.	85 260: 17	
Studentpräster	110 040: —	
Teologiska fortbildningskurser	8 500: —	
Ersättning till biträden vid handläggning av kyrkliga ärenden i departem.	15 700: —	
Riksdagspensioner	34 059: 05	
Avlöning till f. d. befattningshavare vid prästerskapets änke- och pupillkassa	18 252: —	
	7 110: —	450 046: 22
Ersättning från fonden till statens domäners fond för övertalig personal vid domänverket		429 158: 67
Arvode åt organist för göromål såsom domkyrkoorganist		3 517: 50
Anslag till arvoden och auskultresor åt präst till utbildning för kyrklig verksamhet bland döva		11 150: —
Lutherska världsförbundet		40 000: —
Bidrag ur kyrkofonden till anlitande av predikobiträden		67 382: 64
Svenska diakonsällskapet		50 000: —
Domkapitlet, Skara		5 400: —
Stiftsnämnden, Lund		3 000: —
Tryckning av blanketter		3 328: 23
Övriga diverse utgifter:		
hos statskontoret	26 312: 60	
» stiftsnämnderna	6 556: 40	32 869: —
Extra utgifter		72 651: 05
Tillskott:		
Preliminärt utbetalat tillskott för 1963	24 447 744: —	
För litet erhållet tillskott enligt slutlig avräkning för 1961	2 641 486: —	
Allmän kyrkoavgift:		
Återlevererad för mycket inbetalad allmän kyrkoavgift enligt slutlig avräkning för 1961	6 731: —	
ATP-avgifter	2 497 251: —	
Pensionsavgifter för kantorer (för SPA:s räkning)	171 529: —	29 764 741: —
Säger för kassakonto		65 958 416: 98

Lånekonto:		
Kapitalförlust.....	4 492: —	
Nedskrivning av obligationer.....	56: 09	4 548: 09
Säger för driftutgifter		65 962 965: 07
Saldo överskott till sammandraget		2 746 837: 32
Summa		68 709 802: 39

Av förenämnda redogörelse framgår, att å riksstaten uppförda avlöningsanlag till kyrkoherdarna i Paris, Berlin, Köpenhamn, Oslo och Helsingfors samt till sjömanspastorn i Buenos Aires från år 1942 bestämts skola bestridas av kyrkofonden, att tillfälligt utlandstillägg åt kyrkoherden i London förklarats skola gäldas av kyrkofonden från budgetåret 1945/1946, att avlöningen till den från den 1 juli 1947 nyinrättade kyrkoherdetjänsten i Buenos Aires skall bestridas ur kyrkofonden samt att avlöningarna till samtliga utlandskyrkoherdar — sålunda även till kyrkoherden i London — från den 1 juli 1951 i sin helhet skola gäldas av kyrkofondens medel.

Redogörelsen visar också, hurusom kyrkofondens ekonomiska bärkraft under åren ökat men också huru i anknytning härtill anslag ur kyrkofonden under årens lopp beviljats till allt flera ändamål, anknutna till kyrklig verksamhet.

KAPITEL IX

Övervägande om bidrag till utlandsförsamlingarnas verksamhet

A. Församlingarnas ställning

Såsom kammarkollegiet uti sitt under kapitel I omnämnda yttrande av den 11 juni 1957 framhållit, intaga utlandsförsamlingarna en offentlig-rättslig ställning.

Deras betydelse har också vid skilda tillfällen vitsordats. Sålunda anförde chefen för ecklesiastikdepartementet, då fråga var att av 1924 års riksdag äska anslag till avlöning åt pastorn i en utlandsförsamling:

»Det arbete, som utföres av de svenska utlandsförsamlingarna och deras präster, måste tillmätas stor betydelse. Först ur religiös synpunkt, då våra landsmän i utlandet därigenom få tillfälle till gudstjänst på modersmålet och kunna få erforderliga kyrkliga förrättningar utförda enligt svenska kyrkans ritual. En förmån av viss betydelse är även möjligheten för i utlandet vistande svenskar att bli kyrkobokförda i utlandsförsamlingarna. Därtill kommer, att genom dessa församlingar en omfattande hjälpverksamhet bedrives bland fattiga och sjuka landsmän. En mångfald olika grenar av social verksamhet hava koncentrerat sig kring församlingsprästen och därigenom erhållit större effektivitet än när enskilda föreningar tagit hand därom. Genom anordnande av föredrag, församlingsaftnar och andra nationella samkväm har sammanhållningen mellan landsmän i utlandskolonierna främjats. Överhuvud hava församlingarna blivit centra för det nationella arbetet bland utlandssvenskarna. Förbindelsen med hemlandet hålles på så sätt uppe, och verksamheten bidrager mäktigt till att en mängd utflyttade landsmän fortfarande känner sig såsom svenskar och förbli detta.»

Statsrådet och chefen för samma departement framhöll vidare i proposition nr 187 till 1932 års riksdag, hurusom utlandsförsamlingarna vuxit fram till sin gestaltning på grund av stor offervillighet såväl från kyrkligt intresserade kretsar i hemlandet som ock i synnerhet hos landsmän, som varit bosatta i de städer, där församlingarna funnes, samt att de svenska församlingarna utomlands vore en form för den svenska kyrkans verksamhet.

1946 års prästlönekommitté betonade, att utlandspastörernas verksamhet vore av allmänt erkänd betydelse för Sveriges namn och anseende i de länder, där de voro stationerade.

De svenska utlandsförsamlingarna hava också ofta kommit att fylla en

uppgift för icke enbart utlandssvenskarna utan även för en vidare krets svenskar i hemlandet, som av olika anledningar söka sig utrikes. Utlandsförsamlingen har möjligheten och förmånen att kunna samla svenskar av alla kategorier, vilket andra svenska sammanslutningar utomlands ofta sakna. Denna kyrkans förmånliga ställning, som är för den utmärkande, är särskilt påtaglig utomlands. Församlingarna hava blivit som ett naturligt komplement till beskickningar och konsulat, med vilka samarbetet är det bästa, vilket samstämmigt vitsordades av vederbörande svenska officiella representanter, med vilka jag sammanträffade vid mitt besök hos församlingarna.

Utlandsförsamlingarna utföra också en betydelsefull gärning för hemlandet. Sverige är ett litet land men med ett starkt internationellt beroende och med ett stort och dessutom växande antal företag, som arbeta över gränserna. Kontakter med enskilda och grupper, som äro intresserade av vårt land eller kunna väntas bliva det, äro därvid av stor betydelse. Det torde därför vara av särskild vikt att hos personer inom kulturlivet, pressen och näringslivet skapa ett långsiktigt och konkret intresse för Sverige och dess förhållanden. I sin dagliga gärning göra utlandsförsamlingarnas medlemmar en viktig insats för kännedomen i världlandet om Sverige och i sin mån deltaga de i den i annat sammanhang understödda informationsverksamheten, där särskilda medel för upplysning om Sverige anvisas med uttalande från statsmakternas sida, att alla ansträngningar böra göras för att i utlandet skapa en mera rättvisande bild av det moderna svenska samhället. Våra intressen här hemma kunna icke undgå att beröras av vad som därute uträttas. Vår levnadsstandard är avhängig av vår export till och vår kontakt med utlandet. Den insats utlandssvenskarna göra i dag är därför en del av vår egen utveckling. De arbeta i sjöfartens eller exportens tjänst men äro inga emigranter utan bibehålla kontakten med hemlandet på ett mycket påtagligt sätt och detta sker icke minst i och förmedelst utlandsförsamlingarna. Vid mitt besök fick jag också ett starkt intryck av med vilket varmt intresse församlingen och dess angelägenheter omfattades av alla kategorier. Personer med här hemma i Sverige skilda om också icke oförenliga intressen befunnos där med stor hängivenhet och levande entusiasm sätta till tid och arbete med församlingens fortbestånd och bästa såsom gemensamt mål för ögonen.

Utlandsförsamlingarnas betydelse torde sålunda erkännas av envar och någon begränsning av deras verksamhet eller hindrande av verksamhetens vidare utveckling har veterligen icke heller från något håll ifrågasatts.

B. Församlingarnas ekonomiska läge

Av den lämnade redogörelsen om utlandsförsamlingarna lär framgå, att deras ekonomiska ställning är svag ehuru mer eller mindre accentuerad de

olika församlingarna emellan. Orsaken härtill är givetvis, att utlandsförsamlingarna — i motsats till församlingarna i hemlandet — sakna beskattningsrätt, varför medel till alla utgifter — bortsett från kyrkoherdens kontanta löneförmåner — måste anskaffas på frivillighetens väg. Även om *församlingsavgifterna* i vissa fall inkasseras officiellt, varvid resultatet kan bli mera tillfredsställande, är dock utfallet i sista hand beroende på vederbörande församlingsmedlems goda vilja. Övriga inkomster äro än mer osäkra. Förutsättningarna att erhålla *gåvor och donationer* äro numera i regel små och *avgifter för kyrkliga förrättningar* växla allt efter tycke och smak vid olika tillfällen. *Inackorderings och vårdavgifter* täcka knappast självkostnadspriset, *räntorna* utgöra oftast en försvinnande del av det erforderliga inkomstbeloppet, *statsbidrag och terminsavgifter* lämna inget överskott utöver därmed avsedda ändamål och *basarer* lämna nettoavkastning endast efter energiskt, oavlåtligt och ofta mödosamt arbete. Vad som återstår äro *kollekt och skeppsavgifter*, som dock icke åtnjutas av alla församlingar.

C. Kollektmedlens betydelse och bibehållande

Tanken att icke längre låta utlandsförsamlingarna komma i åtnjutande av rikskollekt synes icke stå i överensstämmelse med den uppskattning, som den gudstjänstfirande allmänheten i hemlandet visat utlandsförsamlingarna och manifesterat med rikliga kollekt. För utlandsförsamlingarnas medlemmar skulle också indragning av kollektmedgivandena innebära en stor misräkning och bitter besvikelse. Vid mina samtal med församlingarnas representanter framkom som en enhällig uppfattning, att kollekten i Sverige icke blott var ett värdefullt och behövt tillskott till ekonomien utan även och icke minst betraktades såsom ett glädjande och inspirerande uttryck för hemlandsförsamlingarnas intresse för och känsla av samhörighet med församlingsmedlemmarna utomlands.

En översyn av frågan om till vilka ändamål rikskollekt böra beviljas synes därför icke böra beröra rikskollekterna till utlandsförsamlingarna.

Skulle fortsatt kollekttillstånd framdeles icke beviljas trots de ogynnsamma ekonomiska och psykologiska verkningar, som en sådan åtgärd skulle draga med sig, måste under alla förhållanden skapas garantier för en ersättning för det inkomstbortfall, som härav bleve en följd.

Närmare 200 000 kronor årligen skulle erfordras för att kompensera bortfallet av kollektinkomsterna. På grund av det nu anförda och enär kollekterna — såsom under avdelningen Kollektmedel påvisats — hava en så fast och psykologiskt djup förankring icke blott bland utlandsförsamlingarna utan — av kollektresultaten att döma — också bland Sveriges kyrkofolk, förefaller det mig både oklokt att beröva hem- och utlandsförsamlingarna denna mångåriga och allt fastare knutna kontakt och onödigt att belasta

staten med denna utgift, som skulle drabba skattebetalarna, oavsett om kompensationsanslaget utginge genom särskilt anslag på riksstaten eller gäldades av kyrkofonden.

På grund av det anförda finner jag avgörande skäl tala för bibehållande i fortsättningen av de kollektmedgivanden, varom här är fråga, och avstyrker förslag i motsatt riktning.

D. Skeppsavgifternas bibehållande

Beträffande skeppsavgifterna torde vara tillräckligt att erinra om att i propositionen nr 187 till 1932 års riksdag föredragande statsrådet förutsatt, att frågan om skeppsavgifternas bibehållande eller avskaffande komme att bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning i annat sammanhang. I avvaktan på frågans prövning förefaller det mig därför klart, att nuvarande bestämmelser beträffande skeppsavgifternas åtnjutande böra bibehållas.

Såsom av redogörelsen för skeppsavgifter inhämtas uppgingo avgifterna år 1963 till 34 089: 98 kronor. Sedan 660 pund därav, cirka 10 000 kronor, inlevererats till statsverket, återstår cirka 24 000 kronor för församlingens i London räkning. Vid ett avskaffande av skeppsavgifterna måste — med hänsyn till församlingens svaga ekonomi — församlingen kompenseras för detta inkomstbortfall.

E. Behovet av bidrag

Utredningen torde giva belägg för att ekonomiskt bidrag till utlandsförsamlingarna är välbehövligt. Att församlingarna hittills bemästrat sin ekonomi vederlägger icke påståendet. Förekommande inkomster äro osäkra, bero på åtskilliga växlande faktorer och äro i avsevärd för att icke säga avgörande grad avhängiga av kyrkoherdens och även hans hustrus förmåga att vädja till och utnyttja givmildheten. Utlandsförsamlingsmedlemmarnas och deras ledares entusiasm för sin församlings fortbestånd och deras allvarliga intresse för församlingens ekonomiska och framtida välfärd äro ägnade att väcka beundran. Ekonomiskt bidrag i någon form skulle säkerligen icke minska entusiasmen och komma intresset att svalna utan tvärtom uppfattas såsom en gärd av uppskattning och bli en sporre till fortsatt arbete.

F. Bedömning av ändamålen vid behovsprövningen

Bidrag bör sålunda enligt min mening utgå. Det gäller då att bestämma, dels vilka ändamål skola ifrågakomma vid bidragsgivandet dels och varifrån medel för ändamålet skola tagas. Frågorna behandlas här nedan var för sig.

Av utredningen har framgått, att församlingarna bedriva verksamhet både i kyrkligt, socialt och kulturellt avseende.

G. Den sociala verksamheten

Den sociala verksamheten omfattar åldrings- och sjukvård samt även i viss omfattning ungdomsvård. Frågan om bidrag härtill är icke ny.

Genom nådigt beslut den 28 november 1952 beviljade sålunda Kungl. Maj:t svenska välgörenhetsföreningen i London ett anslag från lotteri-medelsfonden å 30 000 kronor för upprustning av svenska ålderdomshemmet Margaretahemmet i London.

Tanken att lämna statsbidrag till Svenska Sofiaförsamlingens i Paris ålderdoms- och sjukhem har vidare framförts i en motion i riksdagens andra kammare år 1955, nr 401. Motionärerna, som framhöllo hemmets betydelse såväl för äldre och sjuka parissvenskar som för svenska medborgare, som under mera tillfällig vistelse insjuknade i Paris, hemställde, att riksdagen måtte uppdraga åt Kungl. Maj:t att låta utreda frågan om stasbidrag åt svenska sjukhemmet i Paris. I avgivet yttrande över motionen anförde medicinalstyrelsen bland annat, att styrelsen visserligen bibragts uppfattningen, att det svenska sjukhemmet utförde ett värdefullt arbete med tyngdpunkten på socialvårdens område, men ifrågasatte rent principiellt, om icke den vedertagna principen, att varje land skulle svara för erforderlig omvårdnad om dem, som uppehölle sig inom dess gränser oavsett nationalitet, alltjämt i första hand borde fasthållas. Vidare syntes det medicinalstyrelsen icke uteslutet, att sjukhemmets ekonomi skulle kunna balanseras, därest resurserna utnyttjades i ungefär den utsträckning som skedde vid motsvarande anstalter i Sverige. Styrelsen funne sig därför icke kunna tillstyrka motionen, men ansåge det önskvärt, att den enskilda beredvilligheten att hjälpa även i fortsättningen utnyttjades för hemmets räkning.

I avgivet utlåtande anförde statsutskottet, som anslöt sig helt till medicinalstyrelsens yttrande i ärendet, att utskottet icke kunde tillstyrka motionen utan hemställde, att den icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Detta blev också riksdagens beslut.

Slutligen har Kungl. Socialstyrelsen i underdånigt utlåtande den 21 januari 1964 ställt sig avvisande till en ansökan från svenska välgörenhetsföreningen i London om ett statsbidrag å 500 000 kronor för att uppföra ett nytt ålderdomshem där, avsett för svenskar. Socialstyrelsen framhåller därvid, att uppgiften att bereda vård på ålderdomshem för utlandssvenskar, som icke önska återvända till Sverige, ankommer på det land, där vederbörande bor och där han också i regel haft sin verksamhet förlagd under en stor del av sitt liv. De svenska statsmakterna böra ej — fortsätter socialstyrelsen — övertaga ansvaret för denna uppgift, särskilt icke beträffande Storbritannien, där åldringsvården nu synes vara på väg att avsevärt för-

bättras. Ett bifall till framställningen, helt eller delvis, kan också få till följd, att åtgärder måste vidtagas i större eller mindre omfattning för att bereda vårdmöjligheter även på andra håll i utlandet, där flera äldre svenskar vistas. Med hänsyn såväl till de principiella som de praktiska konsekvenserna avstyrker därför styrelsen framställningen. Styrelsen var dock icke enhällig i sitt beslut. Generaldirektören Bexelius och byråchefen Andersson ansågo, att ett betydande byggnadsbidrag av statsmedel borde lämnas föreningen för att bereda denna möjlighet att tills vidare fortsätta sin verksamhet, enär föreningen under en lång följd av år gjort synnerligen behjärtansvärda insatser för att hjälpa svenska åldringar i Storbritannien och enär föreningen icke ensam torde mäktat bära de kostnader, som vore förenade med att ersätta nuvarande otidsenliga ålderdomshem med en nybyggnad.

Härutöver må följande omnämnas. Sedan Kungl. Maj:t den 22 september 1955, nr 563, utfärdat kungörelse rörande tillämpningen av vissa europeiska avtal om social trygghet m. m., hava kungörelser utfärdats om tillämpningen av avtalen den 22 november 1957, nr 626, och den 24 januari 1958, nr 24, mellan Sverige och Frankrike, den 10 maj 1957, nr 154, mellan Sverige och Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland, den 21 september 1956, nr 488, mellan Sverige och Förbundsrepubliken Tyskland samt den 5 oktober 1956, nr 491, mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge. Härigenom hava i dessa länder bosatta svenska medborgare tillerkänts i författningarna omnämnda sociala förmåner. Vidare har för mig upplysts, att arbetstagare i Västtyskland är pensionsförsäkrad och att avgifterna för pensioneringen bestridas av arbetsgivare och arbetstagare gemensamt efter en viss proportion *samt att* allmän tilläggspensionering torde komma att införas i Danmark inom en snar framtid.

Ehuru utlandsförsamlingarna otvivelaktigt äro i behov av stöd och bistånd i sin sociala verksamhet trots de förmåner, som församlingsmedlemmarna enligt nämnda avtal tillförsäkrats, anser jag mig icke böra upptaga spörsmålet till övervägande. Det är så komplicerat och av så vittutseende art, att en särskild utredning torde erfordras för dess lösande.

H. Den kulturella verksamheten

Den kulturella verksamheten innefattar framför allt skolväsendet och tillhandahållande av bibliotek. Det torde vara ett angeläget svenskt intresse, att utlandssvenskarna beredas möjlighet att placera sina barn i en svensk skola. Om barnet sättes i en av värdlandets skolor, föreligger fara för att barnet går förlorat för hemlandet. Barnet antager landets språk, växer in i dess miljö och tänkesätt, tar intryck av lärarnas i och för sig prisvärda ambition att uppfostra sina elever till goda medborgare i landet och blir snart i uppfattning och tankevärld icke svensk utan medborgare i värdlandet. Föräldrarna söka fördenskull — där annan utväg icke finnes —

att sända hem sina barn för skolundervisning i Sverige. Men för många saknas ekonomiska möjligheter att vidtaga en sådan åtgärd, som också för barnets eget bästa bör uppskjutas till efter de första skolåren.

Utlandsförsamlingarna åtnjuta redan statligt bidrag för denna verksamhet. Bidraget täcker dock icke kostnaderna. Emellertid hava statsmakterna sin uppmärksamhet riktad på förhållandet och genom nådigt beslut den 7 februari 1964 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla sakkunniga för utredning rörande de utlandssvenska barnens skolgång m. m. Vid sådant förhållande har jag icke anledning att ytterligare behandla denna fråga, som berör icke endast utlandsförsamlingarna utan ett stort antal svenskar och svenska sammanslutningar på olika platser runt om i världen.

I. Den kyrkliga verksamheten

Sedan den sociala och den kulturella verksamheten enligt ovan diskuterats, återstår den kyrkliga verksamheten. Bidrag till denna synes kunna ifrågasättas redan på grund av den omständigheten, att utlandsförsamlingarnas arbete är ursprungligen och i första hand av kyrklig art. Uttalade önskemål i fråga om ekonomisk hjälp hava icke heller gått utöver denna begränsning. En jämförelse med den kyrkliga verksamheten inom en hemlandsförsamling stöder också en sådan inskränkning.

Vid bestämmandet under iakttagande härav av de ändamål, som böra komma ifråga, förefaller mig kammarkollegiets förslag uti dess yttrande av den 11 juni 1957, omnämnt under kap. I, väl avvägt. Kollegiet förordar i detta yttrande ett årligt bidrag till kyrkomusikerkostnaderna, till kostnaderna för kyrkobetjäningen samt till underhållet av utlandsförsamlingarnas kyrkor.

Vissa församlingar hava också församlingssystrar anställda och även andra rent kyrkliga befattningshavare ifrågakomma. Församlingssystrarna och avsedda kyrkliga befattningshavare kunna visserligen alltfört enligt nu gällande församlingsstyrelselagstiftning anställas av församling i hemlandet och hinder skulle ur den synpunkten icke föreligga att medtaga dem vid bidragsberäkningen. Jag anser mig dock icke böra gå utöver den ram, som kammarkollegiet uppdragit. På grund härav kan jag icke heller upptaga till övervägande bidrag till pensionering av kyrkomusikerna, som från kyrkligt håll framförts. Mitt ställningstagande beror härvid också på denna frågas — såvitt jag förstår — pensionstekniskt synnerligen invecklade art med hänsyn till anställningshavarnas ofta utländska nationalitet, den i allmänhet ringa omfattningen av deras arbetsuppgifter och formen för deras anställning.

Kammarkollegiets förslag om dels bidrag till befattningshavarnas löne-

kostnader och dels anslag till byggnadsbeståndets underhåll behandlas här nedan var för sig.

1. Bidrag till vissa lönekostnader

I kap. VI har jag gjort en sammanställning av lönekostnaderna för utlandsförsamlingarnas anställda. Såsom jämförelse har angivits, vilken avlöning resp. vilket arvode i förekommande fall skulle ifrågakomma i Sverige. Jämförelsen har gjorts för kontroll av att de utlandsanställdas löneförmåner icke överstiga vad som kan synas vara skälig avlöning.

Utlandskyrkoherdarna åtnjuta — förutom lön enligt gällande löneplan — utlandstillägg och barntillägg, provisorisk höjning av utlandstillägget samt fri tjänstebostad med uppvärmning och belysning.

Vid förenämnda jämförelse bör därför uppmärksammas, att de anställda icke åtnjuta några tillägg utöver vad som i sammanställningen angivits.

Befattningshavarestaben hos utlandsförsamlingarna är i huvudsak lika organiserad. I fråga om gäldandet av lönerna förekomma olikheter så till vida, att såsom exempel en hjälpförening eller annan frivillig organisation gäldar en del av eller hela lönen åt anställd, under det att församlingen tillhandahåller bostad. Då det nu gäller att lämna bidrag, förefaller det mig vara rättvist att framställning från församling om bidrag beviljas även för den händelse, att löneförmånen i det speciella fallet icke gäldas av församlingen utan tillhandahålles från en frivillig organisation. Man skulle kanske till och med kunna uttrycka saken så, att sådan församling måste anses vara i ännu större behov av understöd än andra.

Vid bestämmandet av vilket lönebidrag, som bör utgå för vederbörande anställningshavare, torde vissa normerande regler böra gälla. Normen synes böra vara: bidraget får högst motsvara den lön resp. det arvode, sådan anställningshavare med samma arbetsuppgifter skulle vara berättigad till i Sverige och skall — med denna begränsning — motsvara det belopp i svensk valuta, som den anställde uppbär i penningar såsom lön respektive arvode. Hänsyn skall sålunda icke tagas till den betjäningsavgift, som anställningshavaren i förekommande fall må åtnjuta av allmänheten vid förrättning.

Denna norm kan givetvis i förekommande fall föranleda till att avlöning- resp. arvodet höjes. Denna konsekvens — i den mån den synes obillig — kommer dock att kunna behärskas vid den behandling av bidragsärendena, som föreslås under kap. X.

Efter dessa preciserade begränsningar skulle bidragen till resp. församling — enligt av församlingarna lämnade uppgifter — för närvarande uppgå till å sid. 121 angivna belopp för år i svenska kronor.

Sammanställningen väcker uppmärksamhet så till vida, att bidragstilldelningen skulle komma att bli mycket ojämn — från cirka 5 500 kronor till cirka 37 600 kronor. Vederbörande församlingar hava dock dessa utgifter för sina anställda enligt angivna belopp, som endast i fyra fall behövt jus-

Paris.

Kyrkomusikern (6 348).....	3 744: —	
Kontorsbiträdet.....	6 984: —	
Kyrkovaktmästaren.....	9 522: —	20 250: —

London

Kyrkomusikern.....	4 344: —	
Kontorsbiträdet.....	6 786: —	
Kyrkovaktmästaren.....	6 796: —	17 926: —

Berlin

Kyrkomusikern.....	3 120: —	
Kontorsbiträdet.....	5 662: —	
Kyrkovaktmästaren.....	6 006: —	14 788: —

Köpenhamn

Kyrkomusikern.....	6 000: —	
Kontorsbiträdet.....	6 670: —	
Kyrkovaktmästaren.....	4 500: —	17 170: —

Oslo

Kyrkomusikern.....	5 500: —	5 500: —
--------------------	----------	----------

Helsingfors

Kyrkomusikern (18 039).....	16 992: —	
Kontorsbiträdet (kanslist 13 264).....	12 372: —	
Kyrkovaktmästaren.....	8 262: —	37 626: —

Buenos Aires

Kyrkomusikern (2 000).....	1 368: —	
Kyrkovaktmästaren.....	6 216: —	7 584: —
Summa		120 844: —

teras med hänsyn till föreslagna normerande bestämmelser, och ojämnheten skulle förmodligen bli mindre, om församlingarna erhöle bidrag för ändamålen. Man torde sålunda få räkna med att församlingarna, sedan möjlighet till bidrag yppat sig, finna skäligt att i förekommande fall tillmötesgå sina anställdas säkerligen välgrundade krav på löne- resp. arvodesförbättring. Det beräknade bidragsbeloppet kan av denna anledning förväntas öka. Om man räknar med löneutgifterna i Paris å cirka 23 000 kronor såsom ett medelbelopp, skulle ökningen bli cirka 41 500 kronor och bidragsbeloppet stiga till cirka 160 000 kronor.

2. Bidrag till kyrkobyggnadernas underhåll

I kap. V återfinnas av byggnadsstyrelsen lämnade uppgifter om kostnaderna för underhållet av byggnadsbeståndet.

Härvid är till en början att märka, att byggnadsstyrelsen — likasom även ofta förekommer i riksdagstrycket och som synbarligen också kammarkollegiet använt — begagnar uttrycket »kyrkan» eller »kyrkobyggnaden» i vidare betydelse än vad som därmed i allmänhet avses, enär själva kyrkobyggnaden i utlandsförsamlingarna undantagslöst är sammanbyggd med andra lokaler, bland annat kyrkoherdens bostad, och utgör vad man närmast skulle vilja beteckna såsom ett kyrkobyggnadskomplex av den prak-

tiska art med lokaliteter för skilda ändamål, som kommit till uttryck i modern småkyrkobyggnadskonst under de senare åren i Sverige, t. ex. Almtunakyrkan i Uppsala domkyrkoförsamling av professor Peter Celsing. (Kyrkobyggnad saknas numera i Berlin.) Byggnadsstyrelsen har — såsom synes naturligt — uppfattat komplexen såsom en enhet och verkställt uppskattning i enlighet därmed. Styrelsen har också vidtagit uppskattningsåtgärd å församlingarnas övriga byggnadsbestånd och även å byggnader, tillhörande med församlingarna samarbetande föreningar och stiftelser. Såsom ovan angivits tages här hänsyn endast till kostnader för »kyrkobyggnaderna», ehuru även den övriga uppskattningen är av värde för bedömande av församlingarnas ekonomiska situation.

Enligt min hemställan innefattar byggnadsstyrelsens uppskattning *dels* kostnaderna för årligt underhåll *dels* också kostnaderna för såsom erforderliga ansedda istandsättningsåtgärder. Uppskattningen har givit följande resultat.

	Uppskattade kostnader	
	Årligt underhåll	Istandsättningsåtgärder
Paris.....	10 000: —	45 000: —
London.....	8 500: —	
Berlin.....	10 000: —	15 000: —
Köpenhamn.....	10 000: —	45 000: —
Oslo.....	9 000: —	210 000: —
Helsingfors.....	8 000: —	140 000: —
Buenos Aires.....	5 000: —	6 000: —
Summa	60 500: —	461 000: —

De uppskattade årliga underhållskostnaderna förefalla att ligga inom ramen för vad som kan förmodas ifrågakomma, då det gäller byggnader med god byggnadsstandard och tillfredsställande skött löpande underhåll. Detta framgår också av för istandsättningsåtgärder uppskattade belopp, som endast i fråga om Oslo och Helsingfors markera mera genomgripande åtgärder. Anmärkas bör dock, att byggnadskostnaderna — i varje fall i Sverige — för närvarande äro så höga, att enbart fasadrenovering genom omräpning av en mindre byggnadslänga uppgår till cirka 100 000 kronor.

Efter den uppfattning jag vid besök på platserna — dock icke Buenos Aires — fick om byggnadsbeståndet, skulle det förefalla rimligt, att ett årligt belopp å högst 70 000 kronor ställes till Kungl. Maj:ts förfogande för båda ändamålen. Beloppet motsvarar 10 000 kronor för församling och år. Om man beräknar, att löpande reparationer av sådan omfattning, att församling icke skulle kunna gälda kostnaden med egna medel, skulle ifrågakomma ungefär vart sjunde år, skulle varje år behövas cirka 10 000 kronor

för löpande underhåll och återstå 60 000 kronor till iståndsättningsarbeten, som givetvis kunde slås ut på flera år; t. ex. alla eller några fasader kunde renoveras ett år, ett eller flera tak kunde läggas om året därpå o. s. v. Det kan för övrigt understundom vara svårt att avgöra, om arbeten skola hänföras till årligt underhåll eller iståndsättningsåtgärder.

Man kan också använda den beräkningsgrunden, att 70 000 kronor avses för varje församling till löpande underhåll och iståndsättningsåtgärder vart sjunde år. Enligt min uppfattning bör församling erhålla bidrag till nämnda kostnader under hänsynstagande till vad församlingen själv skäligen kan och bör bekosta. På grund härav förefaller mig beloppet 70 00 kronor årligen kunna täcka behovet även vid förekommande ogynnsamma omständigheter, som kunna förmodas inträffa mera sällan. Man torde därför våga räkna med att hela årsbeloppet 70 000 kronor icke alltid behöver tagas i anspråk. Vid dessa överväganden har jag tagit hänsyn även till de stora belopp, som av byggnadsstyrelsen beräknats för iståndsättningsåtgärder i Oslo och Helsingfors, enär — som jag ovan omnämnt — arbetena böra kunna utföras under en följd av år.

3. Resultatet av de sammanställda beräkningarna

En sammanställning av beräkningarna giva till resultat, att utlandsförsamlingarna för närvarande behöva ett årligt bidrag till lönekostnaderna å 120 844 kronor, som kan förväntas stiga till 160 000 kronor.

Årsbeloppet 70 000 kronor åter förmodas icke behöva tagas i anspråk i sin helhet varje år, men beloppet torde böra bibehållas vid beräkningarna.

Det sammanlagda årliga bidraget till utlandsförsamlingarna kan sålunda antagas komma att uppgå till cirka 230 000 kronor. Som jämförelse kan erinras om att de två riksskolklekterna år 1962 att fördelas lika mellan församlingarna i Paris, Berlin och London uppgingo till 227 668:73 kronor.

Behovsprövningen och bidragstilldelningen förutsätts skola ske med beaktande av och under hänsynstagande till att församlingarna själva — liksom hittills — i första hand skola svara för sina utgifter eller med andra ord att bidragstilldelningen sker med viss försiktighet.

Sedan jag framfört förslag om de bidragsberättigade ändamålen, övergår jag till frågan om

J. Bidragets art: Statsanslag eller anslag från kyrkofonden

I kap. VIII A har jag lämnat redogörelse för huru utlandskyrkoherdarnas löneförmåner, som från början utgingo av *statsanslag*, i olika etapper överförts till och numera belasta *kyrkofonden*. I samband härmed erinrade föredragande departementschefen om att enligt av statsmakterna fattade beslut kyrkofondens ansvarighet för utgifterna inom den kyrkliga organisationen på åtskilliga punkter vidgats utöver de gränser, som tidigare varit härför

uppdragna. Som exempel härpå nämndes, att kostnaderna för biskoparnas avlönande, för avlöning åt s. k. dövstumpräster samt för tjänstepensioner åt vissa präster i missionens och diakoniens tjänst pålagts kyrkofonden. Härutöver kan tilläggas, att ytterligare utvidgning sedermera skett, i det att anslag ur kyrkofonden anvisats såsom bidrag till kostnaderna för den kyrkomusikaliska linjen vid det av Svenska diakonsällskapet bedrivna Sköndalsinstitutet samt att anslag — med f. n. 40 000 kronor — jämväl utgår till Lutherska världsförbundets svenska sektion.

Den under kap. VIII B intagna redogörelsen för kyrkofonden samt driftutgifters konto för budgetåret 1962/1963 återspegla också denna utvidgning.

Såsom ovan nämnts uttalade föredragande departementschefen redan till 1932 års riksdag, att de svenska utlandsförsamlingarna vore en form för den svenska kyrkans verksamhet. På grund härav och med hänsyn till vad här ovan anförts finner jag det foljdriktigt, att nu *ifrågasätta anslag utgå från kyrkofonden*.

KAPITEL X

Lagstiftningen och det administrativa förfarandet

A. Lagstiftningen

6 § 9) i lagen om kyrkofond den 30 augusti 1932 (nr 404) har enligt av 1960 års riksdag beslutad ändring följande lydelse enligt lag den 20 maj 1960 (nr 164): kostnad för annat, av Konungen och riksdagen särskilt angivet kyrkligt ändamål samt anslag till extra utgifter med ett av Konungen och riksdagen bestämt belopp för år, vilket efter Konungens bestämmande må användas till kyrkliga ändamål.

Vid anmälan inför riksdagen av detta ändringsförslag anförde föredragande departementschefen i propositionen nr 101, s. 86, bland annat följande:

»Såsom framgår av det föregående föreligger ett icke ringa behov av att kunna lämna stöd ur kyrkofonden åt skilda former av kyrklig verksamhet. Till förfogande för dylika bidrag står dock i flertalet fall inte andra medel än sådana, som kan anvisas ur anslaget till extra utgifter. Detta anslag belastas emellertid till stor del av några årligen återkommande fasta utgifter. Bidrag till nya — vare sig tillfälliga eller mera varaktiga — ändamål kan därför inte beviljas, utan att detta får återverkningar på de redan nu utgående bidragen. Detta förhållande har fått till följd att anslaget vid upprepade tillfällen fått uppräknas för att tillgodose nytillkommande ändamål.

För att motverka att anslaget allt mera mister sin karaktär av anslag till i verklig mening extra utgifter, för vilka anslagsramen inte synes böra varieras år från år, vill jag föreslå en viss omläggning av medelsanvisningen ur kyrkofonden till sådana ändamål, som är av mera varaktig natur och som hittills, i avsaknad av annan utgiftstitel under 6 § kyrkofondslagen, brukat tillgodoses genom anvisning från ifrågavarande anslag eller ock anvisats av riksdagen ur kyrkofonden utan angivande av någon specifik utgiftstitel under paragrafen. Kostnaderna för ett av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt antaget, i kyrkofondslagen inte särskilt angivet kyrkligt ändamål bör sålunda enligt mitt förmenande i vissa fall kunna på grundval av uttryckligt stadgande i lagtexten utgå ur kyrkofonden vid sidan av den för extra utgifter jämlikt 6 § andra stycket 9) kyrkofondslagen bestämda anslagsramen. Härvid torde som regel den årliga kostnaden för ändamålet böra begränsas till ett av Kungl. Maj:t och riksdagen godkänt belopp. Stundom kan det emellertid ställa sig svårt eller omöjligt att i förväg förutse, vilka kostnader ett visst ändamål kan medföra. Ett exempel härpå är den under närmast föregående punkt behandlade frågan om bidrag till församlingar med kyrkomusiker på äldre stat. I de fall, där sålunda visst utgiftsbelopp inte kan fastställas på förhand, torde dock grunderna för utgifternas utgående böra godkännas av riksdagen. För sådana ändamål av varaktig natur, som jag nu berört, torde en särskild utgiftstitel böra angivas i 6 § andra stycket 9) kyrkofondslagen. Under denna

utgiftstitel torde jämväl böra hänföras sådana kostnader, som avser av Kungl. Maj:t och riksdagen godkända ändamål av mera tillfällig natur, men som är av sådan storlek, att deras bestridande ur det för extra utgifter särskilt avsedda beloppet skulle påkalla variationer år från år av anslagsramen för dylika utgifter. Exempel härpå utgör den under punkt 5 i det föregående förordade medelsanvisningen för konferenser med utlandskyrkoherdarna.»

Av detta förslag, som antogs av riksdagen, framgår, att »kostnad för annat, av Konungen och riksdagen särskilt angivet kyrkligt ändamål» kan *antingen* begränsas till ett av Kungl. Maj:t och riksdagen godkänt årligt belopp *eller också*, då visst utgiftsbelopp icke kan fastställas på förhand, kunna grunderna för utgifternas utgående godkännas av riksdagen.

Enligt mitt förmenande inrymmer stadgandet de angelägenheter, varom här är fråga, och båda alternativen kunna komma till användning, det förra alternativet, då det gäller anslag till byggnadsbeståndet, och det senare, då bidrag till avlöningskostnaderna avses.

B. Det administrativa förfarandet

Enligt gällande kyrkoordningar lyder pastor i utlandsförsamling i sin ämbetsutövning under ärkebiskopen och domkapitlet i Uppsala.

Det synes därför och även ur synpunkten av att domkapitlet i Uppsala enligt gällande författningar ombesörjer det administrativa förfarandet i åtskilliga utlandsförsamlingarnas prästerskap berörande angelägenheter befogat, att samma domkapitel svarar för det administrativa förfarandet även i nu avsedda ärende.

Statliga myndigheter hava att före den 1 september till Kungl. Maj:t ingiva sina motiverade önskemål, sina petita, i fråga om anslagstilldelning för det kommande budgetåret.

I analogi härmed förefaller det lämpligt, att utlandsförsamlingarna inkomma till domkapitlet i Uppsala med sina petita i de avseenden, varom nu är fråga, å sådan tid, t. ex. före den 1 augusti, att domkapitlet medhinner att efter genomgång och beredning med eget yttrande överlämna ärendet till Kungl. Maj:t före den 1 september.

KAPITEL XI

Den sakkunniges förslag

På grund av vad här förut i utredningen anförts föreslår jag följande.

A. Hemställan göres till riksdagen att besluta

1 att årligt bidrag av kyrkofondens medel må av Konungen beviljas till de svenska utlandsförsamlingarna för avlönande av kyrkomusikerna, kontorsbiträdena på pastorsexpeditionerna samt kyrkovaktmästarna-fastighetsskötarna med begränsningen, att bidraget icke må överstiga den lön resp. det arvode, sådan anställningshavare med samma arbetsuppgifter skulle vara berättigad till i Sverige, och skall — med denna begränsning — motsvara det belopp i svensk valuta, som den anställde uppbär i penningar såsom lön resp. arvode av församlingen och

2 att ett årligt belopp å 70 000 kronor må, enligt Konungens beprövande, utgå av kyrkofondens medel för löpande underhåll och istandsättningsåtgärder å utlandsförsamlingarna tillhöriga eller av utlandsförsamling disponerade kyrkobyggnadskomplex.

B. Utlandsförsamlingarna bibehållas vid den dem beviljade förmånen att komma i åtnjutande av rikskollekt.

C. Statsbidragen till skol- och biblioteksväsendet bibehållas.

D. Londonförsamlingens rätt till skeppsavgifter bibehålles.

E. Kungl. Maj:t föreskriver, att utlandsförsamling har att årligen före den 1 augusti — i mån av behov — till domkapitlet i Uppsala inkomma med framställning om bidrag från kyrkofonden för det kommande budgetåret dels för avlönande av sin kyrkomusiker, sitt kontorsbiträde å pastorsexpeditionen och sin kyrkovaktmästare-fastighetsskötare dels ock för löpande underhåll och istandsättningsåtgärder å kyrkobyggnadskomplexet.

KAPITEL XII

Sammanfattning

Såsom svenska utlandsförsamlingar betecknas officiellt endast sådana svenska församlingar utrikes, vilka hava av Kungl. Maj:t fastställda kyrkoordningar. Sju sådana församlingar finnas, nämligen Svenska Sofiaförsamlingen i Paris, Ulrika Eleonora eller Svenska församlingen i London, Svenska Victoriaförsamlingen i Berlin, Svenska Gustafs församlingen i Köpenhamn, Svenska Margaretaförsamlingen i Oslo, Svenska Olaus-Petriförsamlingen i Helsingfors och Svenska församlingen i Buenos Aires.

Församlingarna hava tillkommit vid olika tidpunkter. Församlingarna i Paris och London äro äldst. Församlingen i Paris leder sitt ursprung ända ifrån år 1626 och församlingen i London fick sin tillkomst år 1710. Övriga församlingar härstamma från början av 1900-talet.

Församlingarnas tillkomst och fortbestånd hava varit och äro alltfört betingade, beroende och avhängiga av utlandssvenskarnas i vederbörande land intresse, sammanhållning och ekonomiska uppoftfringar. Utlandskyrkoherdarnas löner behöva församlingarna icke svara för, de betalas numera av kyrkofondens medel, men alla andra kostnader för verksamheten måste gäldas av församlingarna själva.

Av denna anledning har framställning gjort till Kungl. Maj:t om ekonomiskt bidrag till församlingarna. Den ekonomiskt beträngda situationen har hos vissa församlingar varit så uppenbar sedan åtskilliga år, att Kungl. Maj:t beviljat s. k. rikskollekt i Sverige till dessa församlingars förmån. Församlingarna i Paris och Berlin samt även församlingen i London hava därvid ihågkommit.

En rikskollekt uppgår för närvarande till i runt tal cirka 100 000 kronor. Emellertid är det tydligt, att utlandsförsamlingarna — icke minst de, som icke komma i åtnjutande av kollektmedel, — äro i behov av ekonomiskt bistånd från hemlandet med tanke på att de hava att gälda alla kostnader för gudstjänstlivets uppehållande, innefattande underhåll av kyrkobyggnader och prästgårdar, som av församlingarna skola hyresfritt med värme och belysning ställas till kyrkoherdens förfogande, gäldande av samtliga driftkostnader, avlöningar till anställda kyrkomusiker, vaktmästare, skrivbiträden å pastorsexpeditionerna m. m. För allt detta måste utlandsförsamlingarna lita till enbart frivilliga bidrag. En församlingsavgift på några kronor per år finnes bestämd, men även denna är frivillig och räcker för

öfrigt icke långt. Kyrkoherden och församlingens ansvariga få söka olika utvägar för inkomsternas förvärvande. Gåvor och donationer, avgifter för kyrkliga förrättningar, inkomster från basarer m. m. måste åstadkommas. Hittills har ekonomin på detta sätt bemästrats men svårigheterna öka i och med att de ekonomiska kraven genom tidsläget skärpas. Härtill kommer, att församlingarna som regel driva eller äro ekonomiskt engagerade i driften av ålderdomshem, sjukhem, skolor och ungdomsvårdsverksamhet.

Kammarkollegiet har funnit behov föreligga av bidrag till utlandsförsamlingarna till kyrkomusikerkostnaderna, till kostnaderna för kyrkobetjäningen samt till underhåll av kyrkobyggnaderna.

Den sakkunnige har funnit detta förslag beaktansvärt och efter åtskilliga ekonomiska överbälganden förordat årligt bidrag för dessa ändamål.

Bidrag föreslås sålunda utgå till gäldande av kyrkomusikernas, kontorsbiträdets å pastorsexpeditionen och kyrkovaktmästarens-fastighetsskötarens avlöning samt till underhåll av kyrkobyggnaderna, som genom sammanbyggnad även innefatta prästgårdarna. Normen för lönebidragen föreslås vara att bidraget får högst motsvara den lön respektive det arvode, som befattningshavaren med samma arbetsuppgifter skulle vara berättigad till i Sverige och skall — med denna begränsning — motsvara det belopp i svensk valuta, som den anställde uppbär i penningar såsom lön respektive arvode. Hänsyn skall sålunda icke tagas till det förrättningsarvode, som anställningshavaren i förekommande fall må åtnjuta av allmänheten. Av nämnda anställningshavare för närvarande åtnjutna årslöner respektive arvoden äro i jämförelse med samma ersättningar i Sverige ganska blygsamma och uppgår för de sju församlingarna till sammanlagt cirka 121 000 kronor. Beloppet kan dock beräknas öka till cirka 160 000 kronor.

Det årliga bidraget till underhåll av byggnadsbeståndet beräknas till 70 000 kronor, som möjligen icke behöver tagas i anspråk i sin helhet varje år.

Sammanlagda bidraget kan sålunda beräknas till cirka 230 000 kronor årligen. Såsom jämförelse kan härvid erinras om att två rikskollekter år 1962 att fördelas mellan församlingarna i Paris, London och Berlin uppgingo till 227 668: 74 kronor.

Bidraget föreslås skola utgå av kyrkofondens medel. Anslagstilldelningen inrymmer i nuvarande stadgande i 6 § 9) i lagen om kyrkofond. Någon lagändring erfordras sålunda icke. Riksdagen föreslås bemyndiga Kungl. Maj:t att av kyrkofondens medel tilldela utlandsförsamlingarna bidrag enligt förenämnda normer till nämnda kyrkliga befattningshavare samt att disponera högst 70 000 kronor årligen såsom bidrag till byggnadsbeståndets underhåll. Domkapitlet i Uppsala föreslås vara den förberedande instans, till vilken utlandsförsamlingarna hava att ingiva sina petita.

KUNGL. BIBL.
12 MRS 1005
STOCKHOLM

NORDISK UDREDNINGSSERIE (NU) 1965

1. Transportekonomisk forskning i Norden.
3. Enkelte mellomriksveger mellom Norge og Sverige.

STATENS

OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1965

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen)

Justitiedepartementet

Sammanställning av remissyttranden över författningsutredningens förslag till ny författning. Del 1: Allmänna uttalanden samt 1 och 2 kap. i förslaget till regeringsform. [2] Del 2: Kap. 3, 4 och 5 i förslaget till regeringsform. [3]
Rättegångshjälp. [13]
Godtrosförvärv av lösöre. [14]

Utrikesdepartementet

Sveriges sjöterritorium. [1]

Socialdepartementet

Tandvårdsförsäkring. [4]

Kommunikationsdepartementet

Skånes och Hallands vattenförsörjning. [8]

Finansdepartementet

Måttenheter. [5]

Ecklesiastikdepartementet

Antikvitetskollegiet. [10]
1963 års universitets- och högskolekommitté 1. Utbyggnaden av universitet och högskolor. Lokalisering och kostnader I. [11] 2. Utbyggnaden av universitet och högskolor. Lokalisering och kostnader II. Specialutredningar. [12]
De svenska utlandsförsamlingarnas ekonomi. [15]

Inrikesdepartementet

Om den kommunala självstyrelsens lokala förankring. [6]
Praktik- och feriearbetsförmedling. [7]
Arbetsmarknadspolitik. [9]

ESSELTE AB, STOCKHOLM 1965

